

Bartholinus de Actionibus pag 4
Cesari de actionibus forens. —
Wolffius de actionibus ad hunc

Schwendendorffer de actionibus. — 2.

Zoller de iud. ad leg. huc. Cuius quibus
in iud. civilis pag. — 5.

Danger de exceptionibus edit.
Haberling. Traj. 1732 — 26.

Quini specimen exception. — 28.

Behmer de controversiis
novum — — — 56.

Reini de gratificatione — 58.

G. H. Boehmer de iud. de actionibus 42.

Carra de iud. falviano 75.

Püttmann de iud. epod. argum. —

Luxer de iud. de iud. 93.

Craft. mimi al gr. ex littis qual'
officina Hendeliana vendit et.

GODOFREDI LUDOVICI
MENCKEN

IURISCONSULTI ET ANTECESSORIS
ACADEMIAE IVLIAE CAROLINAE
DVM VIVERET PRIMARII

INTRODUCTIO
IN DOCTRINAM

DE

ACTIONIBVS
FORENSIBVS

AD VSVS

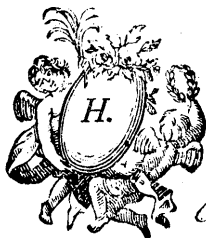
PRAELECTIONVM ACADEMICARVM

EDITA

A

GEORGIO SAMVELE MADIHN

IURISCONSULTO ET ANTECESSORE
REGIAE FRIDERICIANAE.

HALAE AD SALAM

SVMTIBVS IOANNIS CHRISTIANI HENDEL.
MDCCLXIX.

6814

54270

CANDIDO LECTORI
GEORGIUS SAMVEL MADIHN.

Tibi, *humanissime Lector*, iam exhibeo tuoque committendum duco aequo examini fatisque culto, libellum, quem illustris Vir, dum viueret, GODOFREDVS LVDOVICVS MENCKENIVS *de actionibus*, rite et acute in foris Germaniae tractandis, composuerat, lectionum recitandarum causa, quas frequenti auditorum concursu, vberriquoque eorum fructu, singulis fere semestribus habuerat ad eas ipsas,

quas libellus comprehendit, positiones, *primum* in Vniuersitate Lipsiensi et *deinceps* in Iulia Carolina. Facinoris mei vero duplicem habeo causam, quarum vna si ad excusationem minus sufficere videretur, alteram tamen eamque coniunctam certe suffecturam esse arbitror. Quum enim saepius, imo iterum iterumque, a me petitae essent acroases de actionibus forensibus, vberiori tam Iuris doctrina, quam practica simul ad vnam quamque actionem scite prudenterque tractandam manu-ductione, euoluendis, libellum quidem diu multumque quaesivi, quo duce in ipsis lectionibus vterer, et meis rationibus adcommodatum et auditorum utilitatibus inseruientem, quem tamen ex hoc librorum genere vix adprehendere et reperire mihi contigit. Quamuis enim eum in finem ad b. BOEHMERI, quam de actionibus dedit, commentationem ante aliquot annos haberem acroases, hunc librum, satis docte
licet

licet conscriptum suaque idcirco laude
neutiquam destituendum, minus tamen
ad lectionum vsus aptum politicumque
esse ipse expertus sum, idque abunde
certeque intellexisse mihi videor, tra-
ctationem anxie et operose conquisi-
tam consutamque et non paucis digres-
sionibus notulisque repletam academi-
cae doctrinae proponendae informan-
daeque iuuenum animis parum esse
profuturam, adeo vt tam diu ab hoc
praelectionum iuridicarum genere ani-
mum penitus abstrahere decernerem,
vsque dum aut alius libellus ad eam
rem dextere agendam magis composi-
tus prodiret, aut forsán, post alios la-
bores profligatos, tantum mihi ipsi su-
perueniret otii, vt lectionum mearum
vsui inseruientem actionum synopsis
delineare mihi liceret. Inter ea ante pau-
cos et quidem eo ipso tempore, quo CA-
ROLVS FRIDERICVS PAELIKE V. C.
*introductionem in doctrinam de actio-
nibus forensibus* Bützwii et Wisma-

riae 1768. edidit, codex manuscriptus Menckeniani libelli ad me deferebatur, adiecta simul plagii litterarii a consultiſſimo Paelikio commiſſi accusatione. Vtrumque opusculum curate diligenterque contuli, hocque peracto, nullum plane mihi dubium remansit, pleraque ex Menckeniana introductione Cl. Paelike exſcripſiſſe atque, inuita ſaepe Minerua, in praetensam suam introductionem tranſtulisse. Id certe miror, qui fieri potuerit, ut ex praeceptoris sui, non ita pridem fato suo functi, delineatione, quae tot Menckenii auditorum manibus verſabatur, totum libelli ordinem, vniuersam tractationis methodique rationem, omnes prope definitiones et diuisiones Menckenii, non suis, verbis, totamque fere singulorum capitum seriem tam imprudenter in librum suum tranſcripſerit, ipsius huius Menckeniani opusculi nulla plane facta mentione, licet alia eiusdem Menckenii opuscula passim in libro suo laudauerit.

rit. Quaedam profecto Cl. Paelikius adiecit, fateor, quae a b. Menckenio non proficiscuntur, maxime in parte generali. Ita vero haec comparata sunt ut ad actionum forensium compendiarium tractationem nihil plane spectent, in libris potius Institutionum Iuris Romani Digestorumque necessarie tantum utiliterque discutienda, quaeque igitur Menckenius, fines sibi propósitos non temere transgressurus, recte iureque suo praetermiserat. Verum plura de ea re praefari nihil adinet, dum monenda haec tantum viderentur ipsius libelli causa, quem publici iuris facio, ipsiusque celebratissimi auctoris, cui merito tribuendum vindicandumque erat, quod suum est, quique etiam si splendorem gloriamque Menckeniani nominis, tot politioris doctrinae documentis abunde iam quaesiti, augere non possit, dignus tamen profecto semper erit, quin etiam post fata summi Viri ad recitandas lectiones adhibeatur.

Ex his intelliges, *Lector candide*, me non alio consilio accessisse ad editionem Menckeniani libelli, quam ut ad eius filum lectiones de actionibus forensibus haberem, eiusque auctori opusculum suum postliminii quasi iure vindicarem restitueremque. Huius vero ipsius indolem ad fines, quos auctor in eo elaborando sibi proposuit, satis esse adcommodatam ego quidem nullus dubito multosque alios ex eius lectione fructuque in eandem sententiam arbitratos esse non vanus augur auguror. Ordine vere naturali totam libelli compagem contexit Menckenius, singula in sua quaevis capita tam acute partitus est, ut nihil fere eorum praetermiserit, quae ad perspicuitatem doctrinae, ad ambitum cuiuscunque actionis et ad fori usum vel umquam pertinere ei visa sunt. In primis vero, quae et in hoc librorum genere summa rerum est, omnes ingenii sui tam egregie subacti
ner-

neruos intendit, vimque acuminis singulari, qua inter multos sane Germaniae Iuris consultos eminuit et iudicandi facultatem facilitatemque, ex coniuncto rerum usu continuo cum elegantiori Iuris scientia, qua mirifice semper delectabatur, enatam, egregie exercuit in fundamentis cuiuscunque actionis perspicue eruendis ac discernendis, in probationibus earum iudicialibus definiendis suscipiendisque et denique in recitandis exceptionibus, quibus labefactandae sunt singulae actiones. In his omnibus, si recte mihi videor, Menckenius iis, qui ante eum scripserunt, palmam luculenter extorsit. A breuitate vero positionum nec vllum periculum, nec iustae querelae locus. Non enim commentarium ad actiones forenses consummatum numerisque suis absolutum, sed compendiosae saltem tractationis libellum construere voluit. Si qua sane huic opusculo inesse videatur imperfectio, eam sane et quidem haud exi-

quam esse censeo iureque meo simul lugeo, illustrem auctorem morte multem praematura praeuentum fuisse, antequam hunc libellum ipse ederet, qui tum certe multum locupletior fuisset proditurus. Mearum vero partium erat, Menckenii opusculum, prout iacebat absque vlla mutatione et additione, typographo dare, praeterquam quod adiiciendam esse putauerim diatribem eruditissimam ab eodem laudatissimo auctore profectam *de qualitate possessionis in processu possessorio summarissimo*, cum ad illustrandam Menckenii doctrinam de actionibus possessoriis in ipso libello inter ceteras curate et quantum scio, magis distincte ac vulgo fieri moris est, propositam multum facere possit. Ita vale *humanissime Lector*, faue, fruerique Menckeniano hoc opusculo. Scrib. Halae Saxonum ipsis idibus Martii MDCCLXIX.

CON-

CONSPECTVS LIBELLI.

I. Commentatio generalis.

- a. *de definitione actionum* §. 2. p. 2
b. *de praeicipuis action. diuisionibus* §. 2-9. p. 2
c. *de actore et reo* §. 10-16. p. 4
d. *de fine actionum* §. 17. p. 5
e. *de foro competente actionum* §. 18-63. p. 5
f. *de modo propon. act. per libellum* §. 64-82. p. 15
g. *de cumulatione actionum* §. 83-91. p. 22
h. *de mutatione libelli* §. 92-99. p. 24
i. *de exceptionibus generatim* §. 100-121. p. 26

II. Commentatio specialis.

A. DE ACTIONIBVS REALIBVS Sect. I.

- a. *in genere* Cap. I. p. 33
b. *de singulis actionibus real. in specie*
Cap. II. p. 37

I. EX DOMINIO.

1. *de rei vindicatione* Membr. I. p. 37
2. *de actione Publiciana* Membr. II. p. 42
3. *de*

3. *de actione rescissoria* Membr. III.

p. 45

4. *de actione Pauliana* Membr. IV.

p. 54

II. EX IVRE SERVITVTVM.

1. *de actione confessoria* Membr. V.

p. 61

2. *de actione negatoria* Membr. VI.

p. 67

3. *de noui operis nunciacione*

Membr. VII.

p. 71

III. EX IVRE PIGNORIS.

1. *de actione in factum ex Interd.*

Salviano Membr. VIII. p. 75

2. *de actione hypothecaria* Membr.

IX.

p. 79

IV. *de actionibus* EX POSSESSIONE

oriundis. Membr. X.

p. 86

B. DE ACTIONIBVS PERSONALIBVS

Sect. II.

p. 98

a. *in genere* Cap. I.

p. 98

b. *in specie* Cap. II.

p. 104

I. *de act. person.* EX POLLICITA-

TIONE. Membr. I.

p. 104

II. *de act.* EX CONVENTIONIBVS.

p. 108

A. *de*

A. *de act.* EX CONTRACT. REA-

LIBVS	p. 109
1. <i>de condictione certi ex mutuo</i>	
Membr. II.	p. 109
2. <i>de actione commodati.</i> Mem-	
br. III.	p. 118
a. <i>directa</i>	p. 119
b. <i>contraria</i>	p. 121
3. <i>de actione depositi</i> Membr.	
IV.	p. 124
a. <i>directa</i>	p. 125
b. <i>contraria</i>	p. 131
4. <i>de actione pignoratitia</i>	
Membr. V.	p. 133
a. <i>directa</i>	p. 133
b. <i>contraria</i>	p. 140

B. EX CONTRACTIBVS CON-

SENSVALIBVS	p. 142
1. <i>de actionib. emti venditi.</i>	
Membr. VI.	p. 142
a. <i>actione emti</i>	p. 143
b. <i>actione venditi</i>	p. 149
c. <i>de act. ad impugnandam</i>	
<i>emtionem</i>	p. 163
2. <i>de actione locati conducti.</i>	
Membr. VII.	p. 169
a. <i>actione locati</i>	p. 169
b. <i>actione conducti</i>	p. 173
3. <i>de actione pro socio</i> Membr.	
VIII.	p. 184
4. <i>de</i>	

4. *de actione mandati.* Membr. IX. p. 184
 a. *directa* p. 184
 b. *contraria* p. 188
 5. *de actione emphyteuticaria.* Membr. X. p. 190
 a. *de ea, quae emphyteutae competit.* p. 190
 b. *de ea, quae domino competit.* p. 193
 6. *de actione fideiussoria.* Membr. XI. p. 197

- C. *de act. occas. LITTERARVM OBLIG. compet.* Membr. XII. p. 200
 a. *de condict. certi et chirogr.* p. 200
 b. *de quercia non numeratae pecuniae* p. 202

- D. *de act. EX CONTR. INNOMIN. competent.* Membr. XIII. p. 205
 1. *de actione aestimatoria* p. 206
 2. *de actione permustatoria* p. 209
 3. *de reliquis act. ex. contr. inn.* p. 211

- E. *de actionibus EX QVASI CONTR.* p. 213
 1. *de*

1. *de actione tutelae.* Membr. XIV. p. 213
 - a. *directa* p. 214
 - b. *contraria* p. 217
2. *de actione negotiorum gestorum.* Membr. XV. p. 219
 - a. *directa* p. 219
 - b. *contraria* p. 222
3. *de actione ex testamento* Membr. XVI. p. 223
4. *de conditione indebiti* Membr. XVII. p. 228
5. *de actione de recepto* Membr. XVIII. p. 232

C. DE ACTIONIBVS MIXTIS. Sect. III.

- p. 236
- in genere* Cap. I. p. 236
- in specie* Cap. II. p. 238
1. *de hereditatis petitione* Membr. I. p. 238
 2. *de querela nullitatis* Membr. II. p. 244
 3. *de querela inofficiosi testamenti.* Membr. III. p. 247
 4. *de actione familiae erciscundae.* Membr. IV. p. 252
 5. *de actione communi diuidundo* Membr. V. p. 256
 6. *de actione finium regundorum* Membr. VI. p. 259

D. DE

D. DE ACTIONIBVS IN REM SCRIPTIS
Sect. IV. p. 262

1. *de actione ad exhibendum* Membr. I.

p. 262

2. *de actione quod metus causa* Membr. II.

p. 265

E. DE ACTIONIBVS PRAEIVDICIALI-
BVS Sect. V. p. 269

1. *de actionibus praeiudicialibus genera-
tim* Cap. I. p. 269

2. *de actione ex statu libertatis* Cap. II.

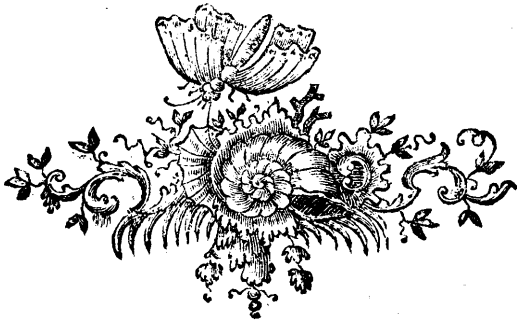
p. 270

3. *de actione ex statu ciuitatis* Cap. III.

p. 275

4. *de actione ex statu familiae* Cap. IV.

p. 278

COMMENTATIO GENERALIS

DE

ACTIONIBVS. *ad Boetius*

et Eulard!

§. I.

In hac nouem capita considerantur.

Ordo
tractat.

- 1) *definitio,*
- 2) *diuisiones,*
- 3) *de actore et reo,*
- 4) *finis actionum,*
- 5) *forum competens,*
- 6) *modus proponendi actiones,*
- 7) *cumulatio actionum,*
- 8) *mutatio et emendatio libelli,*
- 9) *generalia de exceptionibus.*

A

§. 2.

Uoluntate obseruat. ad h iur

ad. 15. 1) Actio est remedium iuris in iudicio persequendi, quod sibi debetur. §. 2.

§. 3.

2) de Varias diuisiones actionum vid. in LVD. MENTIONENII *Tract. synopt. Instit. Iust.* in Tit. *de actionibus.* Diuiduntur autem §. 3-9.

1. a causa efficiente,
2. ab obiecti qualitate,
3. obiecti quantitate,
4. a forma accidentalī,
5. a fine,
6. ab effectu.

§. 4.

A causa efficiente sunt

1. *reales*, quae ex iure in re,
2. *personales*, quae ex iure ad rem,
3. *mixtae*, quae ex utroque iure descendunt.
4. *in rem scriptae*, quae licet personales sint, contra tertium tamen possessorem ex speciali legis dispositione dantur.
5. *praeiudiciales*, quae ex iure personarum oriuntur.
6. a) *ciuiles*, ex iure ciuili stricte sic dicto,
 β) *praetoriae*, ex praetorum (quorum nomine etiam hoc loco *aediles* comprehenduntur) edictis dimanantes.

Haec diuisio etiam priorum actionum speciebus accommodanda est.

§. 5.

§. 5.

Ab obiecti qualitate sunt

1. *rei persecutoriae*, quibus id, quod nobis debetur, sine intentione reum coercendi persequimur.
2. *poenales*, quae ad reum puniendum, poenamque reo adplicandam tendunt.
3. *mixtae*, quae partim rem, partim poenam persequuntur.

§. 6.

Ab obiecti quantitate actiones aut *in simplum* aut *amplius* sc. ad *duplum*, *tripulum*, *quadruplum*, siue ab initio, siue ex post facto competentes, considerantur.

§. 7.

A forma accidentali actiones diuiduntur,

1. a. *in bonae fidei*, in quibus iudex actori praeter conuentionis normam, quod vel natura negotii, vel legum dispositione dimanat, adiudicare potest.
- b. *stricti iuris*, in quibus iudex in condemnando conuentionis normam excedere nequit.
- c. *arbitrarias*, in quibus iudex ea, quae neque conuentione, neque natura negotii, neque legis dispositione determinata sunt, definit ex circumstantiis, v. g. quoad interesse in actione *de eo, quod certo loco dari oportet*.
2. a. *in ordinarias*, quae ordinario processu,

b. *in summarias*, quae summario processu peraguntur.

§. 8.

A fine considerantur actiones, quibus intenditur, vel *quantitas*,⁷ vel *res certa*,[†] vel *incerta*, v. g. interesse, conditio incerti.

§. 9.

Ab effectu aliae sunt actiones, quibus *solidum*, aliae, quibus *minus quam solidum* persequimur, v. g. actio de peculio in rem verso.

§. 10.

Personae iudicium constituentes sunt

1. vel *principales*, vt actor, reus et iudex.
2. vel *minus principales*, vt nuncii, advocati, procuratores.

§. 11.

3) de Actore est, qui in iudicio aliquid ab altero petit,[†] vocatur Kläger, et pro varietate processuum aliquando, *Impetrant, Implorant, Liquidant, Denunciant.*

actore et reo.

§. 11-16.

Not. Actor est, qui actionem in iudicio instituit et aliquid ab altero petit.

§. 12.

Actores esse possunt, qui *legitimam personam standi in iudicio habent.* Quales sunt, qui neque natura impediuntur, neque lege prohibentur.

§. 13.

§. 13.

Si corpus mysticum, vt vniuersitas, agit, factis est exprimere die Gemeinde zu N. N. Aliud, si plures *litis consortes* qui vniuersitatis iura non habent, agant, tunc etiam singulorum nomina exprimenda sunt.

§. 14.

Existente concursu, nomine creditorum hodie, vt plurimum, agit curator bonorum.

§. 15.

Reus est, a quo in iudicio actor aliquid petit, vocatur *Beklagter*, vel alio nomine, pro diuersitate processus et stilo fori.

§. 16.

Quicumque actor esse potest, ille quoque rei partibus fungitur.

§. 17.

Finis actionum vel est

- a. *principalis*, qui ex essentialibus ipsius negotii defluit, vel
 b. *minus principalis*, qui ex naturalibus aut accidentalibus dimanat.

4) finis action.

§. 18.

Actiones in iudicio instituuntur, et hoc iudicium vocatur forum.

5) de foro compet. act. §. 18 63.

§. 19.

Agendum est in foro competente, quod dicitur *iudicium coram quo quis iure agere, et ad respondendum agi potest.*

6: *Commentatio generalis*

§. 20.

Quando plura fora competunt, auctori regulariter competit electio. Consultius autem est illud forum, in quo requisitorialibus non opus est, eligere, nisi vel suspicio iudicis, vel aliae circumstantiae aliud suadeant.

§. 21.

Fori competentia aestimatur,

- a. *ex iurisdictione* ratione causae competentis.
- b. *ex foro rei*. Auctor enim forum rei sequitur. *L. 2. C. de iurisd. omn. iud.*

§. 22.

Forum rei est,
vel *commune*,
vel *privilegiatum*.

Commune,
vel *ex propria persona*,
vel *ex aliena*.

Ex persona propria,
vel *generale*,
vel *speciale*.

§. 23.

Generale forum est, in quo omnes actiones, contra quasvis personas institui possunt, nisi vel causae, vel personae speciale privilegium competat. Hoc reus fortitur in *foro domicilii*.

§. 24.

§. 24.

Forum domicilii est, ~~⁊~~
 vel *commune*, quod Romae olim fuit, hodie vero nihil usus praestat,
 vel *proprium*, quod
 vel *naturale*, ~~⁊~~
 vel *accidentale* scil. *habitationis*.

§. 25.

Forum domicilii proprium naturale, siue *originis* competit in eo loco, ubi pater civis est. Quod licet iure civili necessarium fuerit, hodie tamen mutari potest, mutatio autem ab allegante probanda est.

§. 26.

Forum domicilii accidentale, siue *habitationis* est, ubi quis animo permanendi habitat. Duo itaque sunt requisita:

1. actualis habitatio
2. animus ibi permanendi.

§. 27.

Primum requisitum facile probatur. Ratione secundi autem diiudicatio defumitur,

1. *ex expressa declaratione*, si in loco habitans ius civitatis ibi impetrauerit,
2. *personae qualitate*, v. c. ex officio publico perpetuo, quo fungitur,
3. *ex aliis coniecturis*, v. c. si ibi artem exerceat, fortunas suas in locum contulerit et similibus.

§. 28

In hoc foro omnes actiones, siue reales, personales, mixtae, in rem scriptae, praeiudiciales, civiles, poenales etc. institui possunt.

§. 29.

Forum speciale vocatur, in quo quaedam actiones tantum institui possunt. Est

1. *contractus,*
2. *rei sitae,*
3. *delicti,*
4. *connexitatis causarum.*

§. 30.

Forum contractus est,

- vel 1) in loco ad adimplendum determinato,
- vel 2) si is non definitus, in loco, in quo contractus utriusque consensu perfectus reditus est.

De aduenis vid. *L. 19. §. 2. ff. de iudic.*

§. 31.

In foro contractus actiones, ex contractu descendentes, et ad adimplendum contractum tendentes, tantum recte instituuntur. c. 1. §. *contrahentes de foro comp. in 6to.*

§. 32.

Actiones ad rescindendum contractum in hoc foro institui nequeunt, nisi ex causa ad rescissionem, in ipso contractu, vel pacto adiecto determinata, agatur. v. c. pacto additionis in diem, vel commissorio.

§. 33.

Absentes in hoc foro non conueniuntur. *L. 19. §. 2.*

§. ~~ff.~~ *ff. de iud.* Non obstat *L. 34. eod.*

Vsu hodierno satis est, si prima citatio praesenti fuerit insinuata.

§. 34.

Forum rei sitae est, vbi res, de qua agitur, s. mobilis s. immobilis, apprehenditur.

§. 35.

In hoc foro actiones reales, mixtae et in rem scriptae, institui possunt. *L. f. C. vbi in rem act.*

§. 36.

Forum delicti, quoad civiles actiones, est *locus delicti consummati*, ~~7~~ sin vero criminaliter agatur, etiam *inchoati delicti* forum competentens habetur. *L. 1. C. vbi de criminibus.*

§. 37.

Actiones, ex hoc delicto dimanantes, in hoc foro recte instituuntur, per *alleg. leg.*

§. 38.

Cum his foris specialibus, electiue concurrit forum domicilii, tamquam generale.

§. 39.

Forum connexitatis causarum vocatur, quando plures controuersiae cohaerentes coram eodem iudice, ad litium multiplicationem euitandam, peraguntur. vid. *Tit. ff. de quibus rebus ad eund. iud.*

§. 40.

Contingit hoc,

1. si vna aëione res sub diuersis iurisdictionibus, eiusdem tamen territorii, sitae petantur, quo in casu, *coram iudice*, harum iurisdictionum *proxime superiore*, agi potest.

§. 41.

2. Si plures litis consortes } diuersae iurisdictionis, } coram iudice proxime } superiori eadem aëione conueniantur. *L. 1. ff. alleg. tit. et L. 5. C. arbitr. tut.* Modo non captiose iungantur. } Hinc *exceptio } malitiosae et captiosae coniunctionis.* }

§. 42.

3. Possessorium et petitorium } coram eodem iudice pertractandum est.

§. 43.

4. Conuentio et reconuentio coram eodem foro peragitur. } Iure ciuili quidem arbitrio reconuenientis relictum erat. *Auth. sed consequenter. C. de sentent. et interloc. Nov. 96. c. 2.* Iur. Can. necessitatis est. *c. 2. de iudicio cognit.*

§. 44.

5. Praeiuicialis et principalis actio pariter ad idem forum spectat.

§. 45.

Nec non 6. praeparatoria et principalis actio.

§. 46.

§. 46.

Forum commune ex persona aliena sortiuntur,

1. *heredes,*
2. *uxores.*

§. 47.

Heredes ex facto defuncti in foro defuncti recte conueniuntur. *L. 19. et 34. ff. de iudic.*
Cum tamen hoc sit forum, quasi contractus, aditionis hereditatis, secundum usum hodiernum minimum prima citatio praesenti insinuanda est. *L. 19. ff. de iudic.*

§. 48.

Vxor marito viuo, item mortuo, antequam ad secunda vota transeat, in foro mariti recte conuenitur. *L. 65. ff. de Iud. L. 22, §. 1. ff. de municipal.*

§. 49.

Forum priuilegiatum consideratur vel ratione

1. *causae,* vel
2. *personae.*

§. 50.

Causae priuilegiatae sunt,

1. *ecclesiasticae,*
2. *feudales,*
3. *forestales,*
4. *metallicae,*
5. *mercatoriae,*
6. *fiscales;*

§. 51.

Ad causas ecclesiasticas plerumque ex mente Iuris Canonici referunt:

- a. *Sponsaliorum*,
- b. *matrimoniales*, quando de iure agitur, item, de matrimonio contrahendo, continuando, dissolucendo. Non si de facto incidenter, *an matrimonium contractum sit?* quaestio oritur.
- c. *Iuramentorum*, quod verò apud Protestantes fecus.
- d. *Res ecclesiasticas* concernentes.
- e. *Delicta ecclesiastica* vt hereficos. Vid. BÖHMERS *Ius Eccl. Protest. Libr. II. Tit. II. §. 23. sqq.*

Nota. In terris Brunsvicensibus ratione causarum ecclesiasticarum respiciendum est ad Ordinationem ecclesiasticam renouatam ANT. VLERICI Ducis de Anno 1709. Illa vero ad consistoria refert

1. *clericorum examina, ordinationes et introductiones,*
2. *actiones personales contra clericos,*
3. *causas res ecclesiasticas concernentes,*
4. *matrimoniales,*
5. *excommunicationes.*

§. 52.

Haec causae pertractantur coram consistoriis. Quae tamen necessitatis non sunt. Conf. WEBER in *Tract. de Consistoriis.*

§. 53.

Causae feudales, vel coram Paribus curiae, si controuersia tangit Dominum et Vasallum, 2 *Feud.* 16. vel si inter Vasallos lis est, et est regale feudum, coram Domino, 1 *Feud.* 18. si non regale feudum, coram Domino et Paribus curiae 2 *Feud.* 15. expediendae sunt. De feudis immediatis Iure Imperii vid. *Ord. Cameral. P. 2. Tit. 7.* Quoad mediata hat man entweder Lehns-Curien, oder wenn es bey Landes-Regierungen vor- kömmt, werden pares Curiae darzu genom- men.

§. 54.

Forestales causae, Jagd- und Forst-Sachen in Fürstlichen Gehölzen, regulariter in Camera pertractantur.

§. 55.

Metallicae pertractantur vor dem Berg-Amt, nisi aliud constitutum.

§. 56.

Mercatoriae in quibusdam locis ad Iudicium Mercatorium das Handels-Gericht adstrin- guntur, vid. *Ord. Merc. Lips. Tit. 2.* re- quiritur autem tunc

1. vt reus sit mercator,
2. causa mercatoria.

Alias ad ordinarium forum competens pertinet.

§. 57.

§. 57.

Fiscales causae a procuratoribus fisci deciduntur *L. 5. C. ubi causa fisci.* In imperio, a Camera. *Ord. Cam. Part. 2. Tit. 20.* Quod si autem speciale quid in prouinciis non constitutum, procuratores fisci coram foro competente ordinario agunt.

§. 58.

Ratione personarum priuilegiatum forum est,

1. clericorum,
2. academicorum,
3. principis consiliariorum,
4. militum,
5. miserabilium personarum.

§. 59.

Clericorum priuilegium est in Consistoriis,
si

1. actione personali conueniantur,
2. rei partibus fungantur. 7

Alias non. *Quid de delictis clericorum*

§. 60.

Academici, et vxores, et eorum liberi Iure Rom. eligere poterant academicum magistratum et Episcopum ciuitatis *Auth. habita. C. ne filius pro patre.* Hodie coram Magistratu academico, quando contra ipsos tamquam reos agitur actione personali, actio institui debet.

An iurisdictio criminalis Academiae cohaereat? Negatur regulariter.

§. 61.

Milites actione personali conueniendi sunt coram iurisdictione militari, den Krieges-Gerichten.

§. 62.

Principum Consiliarii in Regimine Principis, quod ad actiones personales, si rei sint, pertinet, sortiuntur forum.

§. 63.

Miserabiles personae (quae declarantur *L. vn. C. quando Imp. inter pup. vel alias miserab. pers. cognosc.*) hoc habent priuilegium, vt statim in superiori instantia agere possint. Cessat vero

1. si rei partibus fungantur,
2. si ex iure cesso agant.

§. 64.

His antepositis progredior ad *modum proponendi actiones scil. per libellum.*

§. 65.

Libellus est *scriptura intentionem actoris declarans, facti speciem, fundamentum agendi et congruum petitum continens.*

§. 66.

Proponitur

vel ortenus in iudicio, et vocatur *mündliches An- oder Vorbringen*, atque in registraturam redigitur. 7/ Idque in leuioribus causis, vel moram non ferentibus admitti

*Zoller dist.
D. l. ubi
Cod. quando
imp. Fru.*

6) de
modo
proponendi
action.
§. 64-82.

admitti solet. *Nov. 17. c. 3. Nov. 100. c. 1. et Clem. 2. de V. S.*
vel in scriptis iudici offertur.

§. 67.

Requisita iunctim continentur in his versiculis:

Quis, quid, | coram | quo, quo | iure petatur,
et a quo
Recte | compositus | quisque libellus habet.

§. 68.

Vt haec requisita penitius cognoscantur, consideranda libelli

- a. *essentialia,*
- b. *accidentalialia.*

§. 69.

Essentialia

1. *in exordio,*
2. *propositione,*
3. *petito,* ponderanda veniunt.

§. 70.

Exordium continere debet nomen et cognomen

- a. *actoris et rei,* auch was und wo sie sind? Vniuersitatis generale nomen, die Gemeinde zu N. sufficit. Plures litis consortes omnes exprimendi.
2. *iudicis,* vbi nomen officii plerumque sufficit, der Rath zu N. Stadt-Gerichte zu N.

§. 71.

§. 71.

Propositio continet

1. *facti speciem*
2. *causam petendi.*

§. 72.

Facti species est *curata relatio negotii, ex quo agitur.* In qua sequentia notes:

1. *Expendas et commemores omnes circumstantias, ad fundamentum agendi eliciendum necessarias.*
2. *Breuiter et perspicuis verbis enarres factum,*
3. *Obiectum litis sollicite designa, exprimendo, pro varietate rerum, quae petuntur, rei pondus, numerum, mensuram, colorem, formam, sexum, materiam, situm, fines, et aliquando vicinos. L. 6. ff. de R. V.*

§. 73.

Causa petendi, siue fundamentum agendi, est *ratio sufficiens, cur hic actor, ab hoc reo hanc rem petat.*

§. 74.

In actionibus realibus sufficit causam petendi generalis, scil. species iuris in re, ex qua actio dimanat. Consultius autem aliquando est, etiam causam specialem, nempe titulum et modum, exprimere.

§. 75.

In actionibus personalibus causa petendi generalis, nempe obligatio, non sufficit, sed

B

spe-

specialis est determinanda, videlicet, species facti liciti, vel illiciti, ex qua actio descendit.

§. 76.

Petitum libelli fit

1. *certum*,⁷ vt intelligatur, quid, quale, quantumque actor petat? *
2. *naturae actionis congruum*,⁸ qualis enim finis actionis est, tale esse debet petitum.

§. 77.

Petitum generale regulariter non admittitur, nisi

1. in actionibus vniuersalibus, vt in *her. petit.*
2. in generalibus actionibus, e. g. in *act. pro socio.*
3. si de damnis ac interesse agitur.
4. in criminalibus.

§. 78.

Alternatiua petita pariter locum non habent, nisi ipsa obligatio, vel lege, *L. 2. C. de rescind. emt. ac vend.* vel conuentione sit alternatiua.

§. 79.

Accidentalia consistunt in clausulis adiici solitis. Inter has eas vtilis reputo, quibus fructus, damna, vsurae, interesse petantur. Reliquae plerumque futiles, quo etiam refero clausulam salutarem, herbam betonicam dictam.

Nota!

Nota. Haec salutaris clausula sec. Ord. Cur. Prov. Guelfh. Tit. 10. §. Und sel- ten die Advocaten omnino requiruntur. Ad effectum, ut petatum ex officio secundum speciem facti mutari possit.

§. 80.

Libello addi solet supplicatio pro impetrando processu, quae est scriptur: *qua quis iudicem rogat, ut in causa controversa ministerium suum praesiet.*

§. 81.

In hac supplicatione, omittis aliis consuetis ineptis formulis, petitur

1. *ut terminum constituat,*
2. *citet reum sub clausula, scil. generi processus conveniente,*
3. *communicet cum reo libellum,*
4. *notificet actori terminum.*

§. 82.

Haec supplicatio vel separatim concipitur, vel ipso libello inferitur. Quo circa de utroque modo libellos subiiciam.

Exempl. libelli

in Eachen

Johann Heinrich Maevii,
Bürger und Schneiders zu Harlem,
Klägers an einem

contra

Christian Martin Sempronium,
 Bürger und Goldschmidts zu Helmstädt
 Beklagten.

Rubriciter Kläger klaget kürzlich 2c.

vel ita

Kläger

Johann Heinrich Maevius,

contra

Christian Martin Sempronium,
 Beklagten,

Klaget, (oder bringet klagend an,) welcherge-
 stalt Titius, so jüngsthin den 2. Mart. h. 2.
 verstorben, ein Testament hinterlassen, wo-
 rinnen er Klägern zu seinem Vniversal-Er-
 ben eingesetzt; wann aber Beklagter nach
 Absterben, sich als vermeintlicher Erbe ab
 intestato der Erbschaft angemasset, und sol-
 che in Güte an Klägern abzutreten sich ver-
 weigert; als ist er zu klagen genöthiget
 worden, fordert dannenhero richtige Einlas-
 sung und Antwort, nach deren Erfolg er in
 Rechten zu erkennen bittet:

Daß Beklagter die libellirte Erbschaft
 vermittelst eines zu rechtbeständigen Inventari-
 rii, oder in dessen Ermangelung einer eidli-
 chen Specification Klägern cum fructibus per-
 ceptis et percipiendis abzutreten, auch alle ver-
 ursach,

ursachte Schäden und Unkosten zu erstatten
schuldig.

Desuper nobilissimum Iudicis officium im-
plorando.

conc. Johann David Scaevola.

Exemplum Supplicationis.

Hochedelgeborne,
Veste und Hochgelahrte auch Hochweise,
Hochgeehrteste Herrn,

Auf bengehende Klage sub \odot bitte zusehrst
einen legalen Termin anzuberaumen, Vessl.
communicatis communicandis zur Einlassung
und Antwort gebührend vorzuladen, mir
aber die Tagesart zu notificiren, verharrend

Ew. Hochedelgebl. Herrl.

Loc. & dat.

gehorsamster

concep. J. S. Maevius.

J. D. Scaevola vi mand. sub A.

Exemplum libelli, cui supplicatio inest.

Ew. Hochedelgebl. habe klagend zu hinter-
bringen, welchergestalt ich, Johan Frie-
drich Caio, Buchhändler allhier, Oster-
Messe 1748. ein Darlehn von 200. Rthlr.
in Louisd'or, gegen landübliche Verzinsung
à 5 pro cent, geliehen, so derselbe Oster-
Messe 1749. hinwieder zu bezahlen verspro-
chen. Wann aber nach Ablauf dieser Zah-
lungs-Frist sich gleichwohl gedachter Caius

der schuldigen Zahlung verweigert; als werde gegenwärtige Klage wider denselben zu erheben genöthiget, und ergethet an Zw Sochedelgebl. 2c. mein gehorsamstes Bitten, einen legalen Termin dieserhalb anzuberaumen, Beklagten zur Einlassung und Antwort hierauf vorzuladen, auch mir den angeetzten Termin zu notificiren. Nach erfolgter Einlassung und Antwort aber dahin zu erkennen:

Daß Beklagter die libellirten 200 Rthlr. an Louisd'or, nebst denen von Ostern 1748. aufgelaufenen Interessen so wohl als alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

Der ich mich, geneigter Deferirung getrostend, verharre

loc. et dat.

gehorsamer

conc.

Joh. Christ. Blumbacher,

Sebast. Corrupuntius vi mand. sub ☉

Notarius allhier.

In tergo titulus iudicis, ad quem dirigitur supplicatio, exprimitur.

§. 83.

7) de
cumul.
action.
§. 83 91.

Progredior ad *cumulationem actionum*, quae est, *quando plures actiones in eodem libello proponuntur.*

§. 84.

§. 84.

Haec est vel

1. *subiectiua,*
2. vel *obiectiua.*

§. 85.

Subiectiua est, *quando plures actores contra unum reum, vel unus actor contra plures reos, vel plures actores contra plures reos, actiones eodem libello instituunt.*

§. 86.

Haec cumulatio secundum omnia Iura prohibetur, nisi plures actores, vel rei sint litis consortes.

§. 87.

Litis consortes vocantur, qui

1. *simul,*
2. *de eadem re,*
3. *ex eadem causa,*
4. *coram eodem iudice, vel agunt, vel conueniuntur.*

§. 88.

Obiectiua est, *quando actor contra eundem reum plures actiones eodem libello proponit. De qua sequentia consideranda sunt.*

§. 89.

- 1) Si eiusdem generis sint, ex eademque causa petendi dimanent actiones, omni modo licet, modo in eodem processu genere versentur.

§. 90.

- 2) Si diuersi sint generis, ex diuersis causis petendi oriundae, et ad diuersas res tendant, cumulatio Iure quidem Ciuili aegre, bene tamen Iure Canonico et praxi hodierna fertur. Cauendum vero, ne vel
1. *oriatur confusio*, vel
 2. *diuersi processus cumulentur*.

§. 91.

- 3) Si vero ita diuersae actiones ad eandem rem tendant (quo in casu concursus actionum adest v. g. quoad actiones legatariis competentes,) tunc actiones ad diuersum finem tendentes (est enim concursus cumulatiuus) cumulari possunt: ad eundem finem vero pertinentes (cum concursus electiuus sit,) cumulari nequeunt. Conf. Iure Sax. *Ord. Proc. Rec. Tit. V. §. 2.*

Nota. Sec. Ord. Cur. Prov. Guelperb. Tit. 10, §. Ferner sollen die Advocaten et Ord. Canc. n. 3. nulla cumulatio licita est.

§. 92.

8) de
mutat.
libell.

Sequitur tractatio *de mutatione et emendatione libelli.*

§. 92-99.

§. 93.

Mutatio dicitur, quando vel

1. *res petita*, vel
2. *causa petendi*, vel
3. *modus agendi* mutatur.

§. 94.

§. 94.

Haec mutatio Iure Ciuili ante litis contestationem indistincte permiffa, post litis contestationem vero vsque ad sententiam non aliter, quam si

1. *iusta adsit causa,*
2. *a iudice approbata,*
3. *expensae litis restituantur.* §. 36, 37.
I. de Act. L. 3, C. de Edendo. L. 79,
ff. de Iud.

§. 95.

Iure Sax. communi licita est, vsque dum vel guaranda ab actore praestita, vel lis a reo pure contestata est. *Land-Recht, l. 1. art. 63. l. 2. art. 16. l. 3. art. 14.* cf. quoad Elect. Sax. *Ius Ord. Proc. Sax. Vet. T. 5. §. 4.* et *Ord. Recogn. Tit. 5. §. 9.*

§. 96.

Sed postea tamen et actori licet, refufis expensis, plane nouam actionem instituere.

§. 97.

Mutatione libelli facta semper expensae antefactae refundendae sunt ab actore.

§. 98.

Emendatio est, si haec capita, de quibus in mutatione dixi, salua manent, et tantum quaedam adduntur, vel detrahuntur, v. c. *error in pronomine corrigitur, summa petita minuitur.*

§. 99.

Emendatio vsque ad sententiam definitiuam licita est, tam Iure Ciuili, Canonico, quam Saxonico. conf. *Ord. Proc. Sax. Rec. Tit. V. §. 9.* Quod si tamen noua deliberatione ob summae diminutionem opus sit, expensas termini actor praestare debet, et noua citatione opus est, alias non.

§. 100.

9) de excepti- Tandem vltimum caput tractationis generalis
onibus, attingam de *exceptionibus*. Est *remedium*
§. 100. *iuris, quo reus contra actionem institutam*
121. *se defendit.* ✓

§. 101.

De variis exceptionum speciebus euolue *Tit. ff. de Except.* ibique compendia. ZANGE-
Edictio Seneca; RVM et OLDENDORPIVM *de exceptioni-*
Argiana Franc. *bus.* In praesenti tantum diuisionem in di-
capituli 1732. latorias atque peremptorias detinebo.

§. 102.

Dilatoriae exceptiones, *verzügliche Schutzre-*
den, sunt, *quibus reus actionem et respon-*
sionem differre intendit.

§. 103.

Vnum omnium dilatoriarum exceptionum est fundamentum, scil. *vt defectus detegatur,* *ob quem actor nondum ius suum persequi* *et reus ad respondendum cogi possit.*

§. 104.

§. 104.

Hic defectus ex tribus argumentis desumitur,

1. *ex forma iudicii neglecta,*
2. *ex causae meritis,*
3. *ex persona rei.*

§. 105.

A neglectione formae processus desumuntur, *exceptio fori incompetentis, primae instantiae, litis pendente, praeventionis, suspecti iudicis, inhabilitatis, loci non tuti, termini angusti, incidentis in diem feriatum, deficientis legitimationis, et similes.*

§. 106.

A causae meritis⁷ deriuantur, *exceptio inepti et obscuri libelli, pacti de non petendo intra certum tempus, excussionis, cedendarum actionum, nondum demonstrati domini, (vt in actione confessoria et negatoria) spoliū et reliquae.*

§. 107.

A persona rei adueniunt, *exceptio impetrati indulti moratorii, cessionis bonorum, competentiae, iusti impedimenti, et aliae eius generis.*

§. 108.

Exceptiones dilatoriae regulariter⁷ omnes ante litis contestationem sunt opponendae. *Rec. Imp. de Ao. 1654. §. 37. 38. nisi vel*

1. *postea demum emergant*, vel
2. *reus ante earum notitiam non habuerit*,
vel
3. *sint anomalae*, scil. quae in omni parte iudicii adhuc opponi possunt, ne iudicium elusorium fiat. v. c. legitimisationis.

§. 109.

Summariter statim sunt demonstrandae, alias non attenduntur, eae tamen quae causae merita respiciunt, etiam in reprobatione demum deduci possunt.

§. 110.

Pleraque exceptiones dilatoriae negativam continent, probatione haud indigent, ut nec illae, quae ex actis iam patent. De Except. Dilat. confer. RIXINI *Specimen Except. Forens. Dilat.* quem tractatum commendo.

§. 111.

Peremptoriae exceptiones, zerstörliche Schutzreden, sunt, quibus reus actionem, vel in totum, vel pro parte elidere intendit.

§. 112.

Omnes peremptoriae exceptiones, quarum tamen largissimum numerum deprehendimus, ad tria fundamenta reduci possunt,

1. *quod obligatio, aut ius constitutum negetur,*

2. *quod*

2. quod concessa licet obligationis aut alius iuris constitutione, excipiens asserat iam satisfactum esse.
3. quod citra satisfactionem asseratur, actorem iure suo excidisse.

§. 113.

Ex 1. exceptio defluit *doli, metus, erroris, simulationis, non numeratae pecuniae, non adimpletae conditionis, Scti Velleiani, Macedoniani, minorennitatis, usurariae prauitatis, et reliquae.*

§. 114.

Ex 2. *solutionis, dationis in solutum, compensationis, traditionis, depositionis iudicialis, nouationis, delegationis &c.*

§. 115.

Ex 3. *praescriptionis, confusionis, interitus casualis, remissionis, mutui dissensus, transactionis, rei iudicatae, iurisiurandi, restitutionis in integrum &c.*

§. 116.

Duplicis autem generis exceptiones peremptoriae sunt,

vel *liquidae in continenti, siue litis ingressum impediennes, quando vel ex actis, vel documentis guarentigionatis, vel aduersae partis confessione iudiciali statim probantur,*

vel

vel *altioris indaginis*, s. *peremptoriae in specie sic dictae*, quae ita liquido statim non apparent, sed per testes deinde, aut iuramentum &c. probantur.

§. 117.

Exceptiones peremptoriae in continenti liquidae ante litis contestationem, vel etiam post litis contestationem opponi possunt. Cautelae nomine suadeo, ut, etiamsi ante litis contestationem opponantur, tamen inter peremptorias in specie sic dictas, repetantur.

§. 118.

Peremptoriae in specie sic dictae Iure Imperii omnes post litis cont. in primo termino opponendae sunt, sub poena praecclusionis. *Rec. Imp. de Ao. 1654. ff. 57.*

§. 119.

Admittuntur tamen etiam post primum terminum, vel

1. *si postea demum emergant, vel*
2. *si postea primum ad rei notitiam pervenerint*, et hoc reus in subsidium per iuramentum probet. *Cap. 2. X. de Probat.*

§. 120.

Ratione probationis exceptionum peremptoriarum, ita sentiendum:

1. *peremptoriae, quae tamquam litis ingressum impediētes opponuntur, statim liquidae reddi debent.*
2. *peremptoriae in specie sic dictae,*
vel
 - a. *si affirmatiua sit litis contestatio, in probatione, vel*
 - b. *si negatiua, vel mixta, in reprobatione deducuntur.*

§. 121.

In causis tamen summario processu pertractandis, statim earum demonstratio adiici potest.

COMMENTATIO SPECIALIS
DE
ACTIONIBVS
FORENSIBVS.

§. 1.

In hac speciali pertractatione, omiffis actionibus ex delictis, aliisque non frequentibus, actiones,

1. reales,
2. personales,
3. mixtas,
4. in rem scriptas,
5. praeiudiciales expositurus sum.

§. 2.

Singularum actionum tractatio his capitibus in-
nititur,

1. *qualis sit actio?*
2. *cui detur?*
3. *aduersus quem?*
4. *ad quid tendat?*
5. *quae fundamenta sint? et quid? ac quo modo probandum?*
6. *competentia iudicis,*
7. *quamdiu duret?*
8. *an ad heredes transeat?*
9. *quae exceptiones opponi queant. Tan-*
-dem
10. *forma libelli additur.*

SECTIO I.

DE

ACTIONIBVS REALIBVS.

CAP. I.

DE ACTIONE REALI IN GENERE.

§. 1.

Omnes actiones reales vno nomine vocantur *vindicationes*, vti personales dicuntur *condictiones* §. 15. *Inst. de action.* Causam denominationis vid. in OTTONIS *Comment. ad Inst. ad d. §.*

§. 2.

Quod si itaque verbum vindicationis in LL. *manus* occurrat, explicandum hoc est ex substrata materia, qua intelligitur, quae actio realis eo nomine veniat. Sic in *L. 16. §. 3. ff. de pignor. et hypoth.* vindicatio pignoris, de *actione hypothecaria* dicitur.

In *L. 3. pr. eod.* vindicare hereditatem, *hereditatis petitionem* significat.

In *L. vn. ff. de remiss.* vindicare seruitutem *de actione confessoria* sumitur.

§. 3.

Actiones reales dantur illi, cui ius in re est *constitutum.*

§. 4.

Hinc in omnibus actionibus realibus curate exprimitur:

iC

cui

1. *cui ius in re sit constitutum, an rei vel personae,*
2. *res accurate designetur, in qua ius in re constitutum.*

§. 5.

ACTIONES REALES DANTUR CONTRA TERTIUM QUEMVIS POSSESSOREM. L. 25. ff. de obl. et act. §. 1. Inst. de act.

§. 6.

FINIS ACTIONUM REALIUM TENDIT AD IUS IN RE DECLARANDUM, RELIQUAQVE, QUAE EX NATURA HUIUS IURIS DIMANANT.

§. 7.

DUO OMNIS ACTIONIS REALIS IN GENERE CONSIDERANDA SUNT FUNDAMENTA:

1. *ratione actoris, ius in re constitutum,*
2. *ratione rei, possessio.*

§. 8.

IN PRIORI AGENDI FUNDAMENTO ACTOR POTISSIMUM TITULUM ET MODUM PROBARE DEBET, NISI VEL LEGE, AUT CONSUETUDINE NOTORIA HOC IUS IN RE SIT CONSTITUTUM.†

§. 9.

POSSESSIONEM PROBATURUS, VEL NATURALEM POSSESSIONEM, VEL ACTUM, POSSESSIONEM, AUT VERAM AUT FICTAM COMMONSTRANTEM, PROBARE DEBET.

§. 10.

§. 10.

Actio realis, vel in foro domicilii, vel rei sitae instituitur.

§. 11.

Perpetuae sunt actiones reales, nisi res ipsa forsitan, circa quam ius in re competit, breviori tempore vsucapta, vel iuri praescriptum sit.

§. 12.

Transeunt ad heredes actoris, ad heredes rei non, nisi quatenus possident. 7

§. 13.

Ordinem sequar in actionibus realibus explanandis specierum iuris in re. Inde sequenti ratione progrediar,

I. *Ex vero Dominio,*
rei vindicationem,

Ex ficto Dominio,

Publicianam,

rescissoriam,

Paullianam,

II. EX IVRE SERVITVTIS,

a) *actionem confessoriam,* cui opponitur
actio negatoria,

atque servitutibus aliquando deseruientem

b) *noui operis nunciationem.*

III. EX IVRE HEREDITARIO,

1. *hereditatis petitionem*, siue totius hereditatis, siue partis hereditariae,
2. *familiae erciscundae actionem*,
3. *querelam nullitatis*,
4. *querelam inofficiosi testamenti*,
5. *remedium L. f. C. de Edict. Div. Hadr. tollendo.*

IV. EX IVRE PIGNORIS,

actionem in factum ex interdicto Saluiano,
actionem hypothecariam.

V. EX IVRE POSSESSIONIS,

actiones in factum ex interdictis
atque
actiones potissimum in possessorio, sum-
marivissimo et ordinario
peruestigaturus.

SECT. I. CAP. II.
 DE ACTIONIBVS REALIBVS
 IN SPECIE *l. ex iouine*

MEMBRVM I.
 DE REI VINDICATIONE.

§. 1.

Rei vindicatio est actio ciuilibs realis, quae da- R. V. in-
 tur domino rei corporalis et singularis, ad- doles
 uersus quemcunque eius possessorem, ad rem §. 1-3.
 cum omni causa restituendam.

§. 2.

Directa haec actio domino pleno, *utilis* etiam
 minus plenis utilibus dominis datur.

§. 3.

Competit aduersus quemuis possessorem, vel
 verum, vel fictum. Fictus, ex dolosa vel as-
 fertione, vel desertione possessionis, est iudi-
 candus.

§. 4.

Principalis finis est, *ut res cum omni causa,* R. V.
sue accessionibus restituantur, Finis.
 minus principalis, §. 4. 5.

a. *ad fructus restituendos.*

Bonae fidei possessor ante litis contestatio-
 nem exstantes tantum, non consumptos,
 hodie tamen etiam illos, quatenus locu-
 pletior factus; post litis contestationem,
 etiam percipiendos, †

Malae fidei possessor omnes, exstantes, consumptos, perceptos et percipiendos restituit,

b. *ad damna resarcienda.*

Bonae fidei possessor ante litis contestationem, damna licet culpa data, haud praestat. Post litis contestationem, culpam praestat, non casum fortuitum.

Malae fidei possessor, tam culpa quam casu data damna, reparare tenetur.

§. 5.

Fictus possessor in aestimationem rei condemnandus est; quod non ubique obtinet.

§. 6.

Fundamenta sunt:

Funda-
ment. R.
V. §. 6.
12.

1. ratione actoris *dominium constitutum,*
2. ratione rei *possessio.*

§. 7.

Dominium probaturus tam titulum, quam modum acquirendi domini, probare tenetur.

§. 8.

Distinguendi autem sunt casus acquisitionis domini. Igitur si expressa voluntate actu inter vivos sit constitutum,

1. *auctoris titulus ac modus,*
2. *ipsius actoris titulus ac modus,*

in probationem venit. Et iure quidem *Saxonico* et *Brunsvicensi* in immobilibus ad modum acquirendi, iudicialis traditio requiritur.

§. 9.

§. 9.

Si expressa voluntate, actu autem mortis causa constitutum dicit actor, tunc

1. *titulum ac modum testatoris,*
2. *ultimam voluntatem,* qua ipsi legatum, fideicommissum particulare, mortisue causa aliquid relictum est, probabit, non vero modum, cum traditio lege suppleatur.

§. 10.

Si tacita voluntate per praescriptionem comparatum dominium, ex requisitis praescriptionis probandum erit, atque igitur,

1. *titulus,*
2. *traditio,*
3. *tempus legitimum,*

in probationem veniunt, reliqua requisita praesumuntur, neque hoc in casu Iur. Sax. iudicialis traditio est necessaria. *Dec. El.*

Nov. 1. de Ao 1746.

§. 11.

Possessione negata, pariter actori probatio incumbit, atque vel *corporalis possessio,* vel *actus, possessionis exercitium demonstrantes,* probari debent.

§. 12.

Reus per mendacium possessionem⁷ negans, et de eo conuictus, statim possessione priuatur.

L. f. ff. de R. V. Ord. P. Sax. Rec. ad Tit. 16. §. 3.

§. 13.

De com- Quod competentiam fori, durationem et tran-
pet. foro. sitionem ad heredes attinet, generalia de
actionibus realibus, supra commemorata, ap-
plicentur.

§. 14.

Poena vero inficiationis propter negatam a de-
functo possessionem, contra heredes locum
non invenit; cum poena delinquentium per-
sonas non egrediatur.

§. 15.

Except. Exceptiones sequentes opponi poterunt:
R. V. 1. *deficientis auctoris domini*,
oppon. 2. *deficientis iusti tituli*,
3. *deficientis traditionis iudicialis*, Iure
Saxon. et Brunsvic. in immobilibus,
4. *praescriptionis interruptae*,
5. *rei iudicatae*,
6. *dominii reo competentis*,
7. *rei venditae et traditae*,
8. *rei iam usucaptae*,
9. *doli mali generalis*,
10. *fructuum usucaptorum, consumto-
rum.*

Forma Libelli.

Klaget kürzlich, welchergestalt Beklagter einen goldenen Becher, auf dessen einer Seite Klägers Familien-Wapen, so einen wilden Mann zum Sinnbilde hat, nebst der Jahrzahl 1736. und auf der andern Seite ein Bergwerk von erhabener Arbeit vorgebildet ist, mit der Ueberschrift: Glückauf Steiger! welcher Klägern eigenthümlich zustehet, besizet, und solchen an Klägern zu extradiren sich verweigert. Dahero Kläger zu klagen genöthiget worden, fordert Einlassung und Antwort, (auch Exhibition des Bechers, so Beklagter besizet,) und bittet nach deren Erfolg zn erkennen:

Dasß Beklagter den libalirten Becher Klägern auszuantworten, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu verstatten schuldig.

SECT. I. CAP. II.

MEMBR. II.

DE ACTIONE PVBLICIANA.

§. I.

Action.
Public.
indoles.
§. 1-4.

PVBLICIANA ACTIO est praetoria⁷ realis,
quae datur illi, qui rem non vitiosam, a
non domino, bona fide et iusto titulo ac-
cepit, eamque casu amisit, aduersus in-
firmiori iure possidentem, ad rem nondum
vsucaptam tamquam vsucaptam restituen-
dam.

C. A. Boeckmets
trait. de actio:
nihil est?

§. 2.

DIRECTA datur ei, qui in vsucapiendi con-
stitutus fuit conditione, vt si rem legitimo
adhuc tempore possedisset, vere vsucapere
potuisset.

VTILI actione etiam ipsi domini experiun-
tur, tamquam fictos dominos se tantum ge-
rentes.

§. 3.

Competit contra infirmiori iure possidentem,
qui scil. nullo iusto titulo possidet, et in mala
fide est.

§. 4.

Ergo contra aequae firmo iure possidentem non
datur, multo minus contra ipsum dominum,
nisi in casu L. 4. §. 32. ff. de doli mali exc.

§. 5.

§. 5.

Finis huius actionis idem est, qui in rei vindicatione.

§. 6.

Duo huius actionis sunt fundamenta:

1. ratione actoris, <i>fictum dominium, ex ficta usucapione oriens,</i> 2. ratione rei, <i>possessio infirmiori iure.</i>	de fundam. A. P. §. 6-8.

§. 7.

Primum requisitum probaturus, probabit

1. iustum titulum,
2. traditionem factam. 7'

Bona fides, et res non vitiosa praesumuntur; legitimum tempus iungitur a Praetore.

§. 8.

Alterum requisitum probatur per possessoris malam fidem, et iniustum titulum.

§. 9.

Quod competentiam iudicis, durationem et de continuationem ad heredes attinet, generalia pet. fori. de actionibus realibus applicanda sunt. 7

§. 10.

Sequentes exceptiones opponi possunt:

Except.

1. *deficientis iusti tituli,*
2. *malae fidei,*
3. *rei vitiosae,*
4. *rei nondum traditae,*

5. *possessionis iustae,*
6. *dominii competentis,*
7. *renunciationis.*

Forma Libelli.

Kläger bringet klagend an, welchergestalt er von Caio ein Diamanten-Kreuz mit Rauteen, worinnen 10 große und 20 kleine Rauteen gefasset, vor 100. Rthlr. gekauft und tradirt bekommen, auch solches länger als ein halb Jahr besessen. Nachdem aber Klägern solches abhanden kommen, und Beklagter solches besizet, auch ohnerachtet er weder iustum titulum noch sonst einiges Recht daran hat, es Beklagter in Güte heraus zu geben sich verweigert: als ist Kläger zu klagen genöthiget worden, fordert 2c.

Daß Beklagter das libellirte Diamanten-Kreuz Klägern auszuantworten, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. I. CAP. II.

MEMBR. III.

DE ACTIONE RESCISSORIA.

§. I.

RESCISSORIA ACTIO est realis praetoria, de indol-
quae datur laeso, ob absentiam aduer- le A. R.
sarii, quamvis, suam vero laudabilem, §. 1-17.
aut necessariam, indifferentem, aliamue
iustam causam, aduersus quemvis posses-
sorem, ad rem usucaptam tamquam non
usucaptam restituendam.

§. 2.

Hac actione illis tantum opus est, *qui ob im-*
pedimenta facti laesi sunt per praescriptio-
nem; nam in impedimentis iuris hoc auxi-
 lium non datur, cum illis nec iure civili
 currat praescriptio.

§. 3.

Haec actio aliquando personalis est, et huc
 non pertinet, si scilicet ob absentiam iuri
 personali tantum praescriptum sit.

§. 4.

Datur laeso

1. *ob absentiam,*
2. *ob aliam iustam causam.*

§. 5.

Laesus ille dicitur, *qui vel, quod habuit,*
amisit, vel, quod acquirere potuisset, omi-
sit.

§. 6.

§. 6.

Primo de absentia est agendum. Intelligitur autem extraordinaria, non ordinaria absentia. Tres sunt casus in restitutione ob absentiam:

1. *si praesens contra absentem,*
2. *si absens contra praesentem,*
3. *si absens contra absentem restitutionem petat.*

§. 7.

Si praesens contra absentem restitutionem petat, eadem datur, qualiscumque sit absentia, modo absens non reliquerit procuratorem; hoc enim casu, culpa ei, cuius res vsucapitur, posset imputari, quod contra procuratorem non egerit.

§. 8.

Iure Codicis aliud remedium in *L. 2. C. de anal. except.* est introductum, quo currens adhuc praescriptio, protestatione apud competentem iudicem interposita, interrumpitur.

§. 9.

Protestatio haec sequenti forma excipi potest,

P. P.

Ew. Hochwohlgl. Excellenz, Hochwohlgl. und Hochedelgl. Herrn. werde vorzustellen genöthiget, welchergestalt ich von Sempronio gegen ein Pfand von einer gol-

goldenen Repetir-Uhr mit 12 Rauten besetzt, 100. Rthlr. erborget; Nachdem aber gedachter Sempronius verstorben, und ich von desselben hinterlassenen Erben Gregorio bey Wiederbezahlung des erwehnten Darlehns an 100. Rthlr. sothanes Pfand wiedergefordert, habe erfahren müssen, daß derselbe die Uhr an Stichum, als Sächsischem Major, bey dem Graubinder Regiment, verkauffet. Wenn ich denn des Eigenthums mich an gedachter Uhr zu begeben nicht gemeinet, mir aber, in Ansehung, daß gedachter Herr Major Stichus in Campagne gegangen, und seiner Affairen halber nicht zulänglich Vollmacht hinterlassen, ich auch nicht wissen kann, wo er gegenwärtig sich aufhalte, die Versährungs-Zeit zu besürchten ist; als will hierdurch nach Maßgebung des L. 2. C. de annal. except. wider Ablauf sothaner Praescription feyerlichst protestiren, und mir mein daran zustehendes Eigenthum et quaevis iura competentia per expressum vorbehalten; Es ergeheth demnach an Ew. rc. mein gehorsamstes Bitten, gegenwärtige Protestation ad Protocollum zu nehmen, und mir darüber einen Recognition-Schein hochgeneigt ausstellen zu lassen, verharrend

Ew. rc.

Leipz. dat. & an.

gehorsamster

c. Ioh. Ulpianus.

Cuiacius.

§. 10.

§. 10.

In attestato iudicis exprimendum est,

1. *quis protestatus sit,*
2. *contra quem,*
3. *ex qua causa,*
4. *quando,*
5. *coram quo.*

Formula des Recognition • Scheins.

Nachdem Cuiacius allhier unter N. N. a. c. wider Herrn Stichum, Major bey dem Graubinder Regimente, ein Protestation • Schreiben, wegen einer ihm eigenthümlich zustehenden goldenen Uhr mit 12 Rauten besetzt, so gedachter Herr Stichus, welcher abwesend ist, besitzen soll, ad effectum interrumpendae praescriptionis, übergeben, und solches ad Protocollum gebracht worden; Als wird ihm hierüber gegenwärtiger Recognition • Schein ertheilet. Geben

d. & a.

Ober-Hoff Richter
und
Besitzer.

§. 11. A

Hoc remedium tamen *L. 2. C. de annal. except.* restitutionem praetoriam ex capite absentiae non sustulit; sed est potius in arbitrio constitutum, num hoc modo interrumpere praescriptionem aut, hoc omisso, restitutionem petere velit. Vide de hoc argumento D. HARTMANNI Hamburg. *epist. gra-*

gratul. ex collegio meo disputatorio ad WINCKLERVM pro gradu disputantem exaratam, vbi omne punctum huius controverſiae ſcite diſcuſſum intelligis.

§. 11. *l.*

Si abſens contra praefentem reſtitutionem petit, omnis abſentia ſufficit, ſi excipias abſentiam voluntariam vituperabilem.

§. 12.

Sequenti tamen ratione limitandum hoc eſt :

1. *ſi abſens reliquit procuratorem, non reſtituitur, niſi procurator non ſit ſoluendo,*
2. *ſi non reliquit procuratorem, abſenti, ob negligentiam in eo conſtituendo, non ſuccurritur, niſi*
 - a. *invenire neminem potuerit, qui procuratoris officium ſuſcipere potuerit, aut*
 - b. *niſi remiſſa haec negligentia ob curam publicam, v. c. in abſentia laudabili voluntaria et neceſſaria, aut*
 - c. *ſi praevidere abſentiam non potuerit, ut in neceſſaria indifferenti.*

§. 13.

Tertius caſus eſt, ſi abſens contra abſentem reſtitutionem petat, *L. 39. ff. ex quib. cauſ. mai. 25. ann.* Sed hic nihil ſingulare obtinet, modo quae diſperſim in prioribus caſibus expoſita, in hoc coniungamus.

D

§. 14.

§. 14.

Praeter absentiam Praetor ex clausula generali: *si quae iusta causa videbitur*, restituit. Causus vero sequens regula includit:

Quoties laeso per praescriptionem nec dolus, nec culpa imputari potest, toties iusta restitutionis adest causa.

§. 15

Quaeritur: *an ignorantia iuris restitutioni causam praebeat?* De qua controuersia ita sentias:

1. *in praescriptionibus temporalibus*, scilicet quae non sunt longi aut longissimi temporis, *iusta et probabilis ignorantia restitutionem parit.* Vid. exempla *L. 2. ff. de in integr. restit. L. 15. §. 5. ff. quod vi aut clam. L. 31. §. 22. Et 23. ff. de Aedil. ed. L. 8. §. f. ff. de inoff. testam.*
2. Iure Sax. idem in his casibus et in *praescriptione annali, sex septiman. et trium dierum* obtinet.
3. In praescriptione longi vel longissimi temporis ignorantia non prodest. *Lf. in f. C. de praescript. vel temp. L. 3. C. in f. de praescr. 30. ann.*
4. Iure Sax. idem obtinet in praescriptione *31. ann. 6. septim. et 3 dier. P. 2. Sonst. El. 9.*

§. 16.

§. 16.

Datur haec actio rescissoria aduersus quemcumque possessorem, qui alias exceptione praescriptionis munitus est.

§. 17.

Tendit

1. ad rescissionem usucapionis,
2. ad restitutionem rei, vel iuris, cum accessionibus et fructibus,

Finis
A. R.

§. 18.

Fundamentum est restitutio in integrum, et Fundam. fiſte a Praetore retentum ius, quod praescriptione extinctum erat. Requiritur ment. A. R.

- ergo:
1. ius actoris laesum, si nempe vel amiserit, quod habuit, vel omisit, quod acquirere potuit,
 2. iusta restitutionis causa,
 3. quod reus rem possideat.

Et haec quidem requisita, negante reo, omnia sunt probanda.

§. 19.

Competens iudex, si actio realis consideratur, tam rei sitae, tam domicilii iudex. Quatenus vero est personalis, forum rei sitae cessat.

§. 20.

Durat per quadriennium *L. f. C. de tempor. in integr. restit.* atque hoc tempus ratione iudicium dicitur est utile, unde non currit, nisi a tempore ret.

sublati impedimenti, *ratione cursus* vero est continuum. *L. ult. §. 1. C. de tempor. in integr. rest.*

§. 21.

Ad heredes ita transit vti aliae actiones reales.

§. 22.

De excep- Exceptiones sequentes considerabuntur
tion. oppon.

1. *deficientis laesionis,*
2. *deficientis iustae causae,*
3. *absentiae voluntariae vituperabilis,*
4. *procuratoris ex negligentia non consti-
tuti,*
5. *scienter inhabilis procuratoris electi,*
6. *praescriptionis validae,*
7. *praeterlapsi quadriennii.*

Forma Libelli.

Klaget kürzlich, was maßen er über 36 Jahr in der Türken gefangen gehalten worden, und mitlerweile Klägers leiblicher Bruder N. N. mit Tode abgegangen, dessen Erbschaft Klägern als nächstem Erben ab intestato zugefallen. Nachdem aber Beklagter, als des obgedachten Erblassers Bruders Enkel sich inzwischen der Erbschaft angemasset, auch annoch besizet, derselbe aber nach Klägers Zurückkunft aus der Gefangenschaft sothane Erbschaft, unter dem Vorwand einer Verjährung, an Klägern abzutreten, sich verweigert, diese Verjährung aber in Er-

Erwegung Klägers Abwesenheit, nach welcher demselben das beneficium restitutionis in integrum zu statten kommt, denen Rechten nach nicht bestehen kann. Als ist Kläger zu klagen genöthiget worden; fordert
2c.

Daß die vorgeschüzte Verjährung denen Rechten nach, vorbeständig nicht zu achten, daher Beklagter die libellirte Eubschaft vermittelst eines richtigen Inventarii oder in dessen Ermangelung, einer eydlichen Specification Klägers cum fructibus perceptis et percipiendis auszuantworten, auch alle verursachte Schaden und Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. I. CAP. II.

MEMBR. IV.

DE ACTIONE PAVLLIANA.

§. 1.

De act. PAVLLIANA ACTIO est Praetoria *realis*,
 Paul. in- *quae datur creditoribus, consilio et euentu*
 dole. §. *per alienationem debitoris defraudatis, ad-*
 1 — 4. *uersus possessorem, ad rem alienatam, tan-*
quam non alienatam, cum fructibus resti-
tuendum.

§. 2.

Haec actio inter reales quidem refertur, sed potest etiam personalis esse. Praetor enim hoc ius creditoribus restituit, quod debitor habuit. Quodsi itaque ius personale tantum v. c. debitum, debitori in fraudem remisit, actio haec Paulliana alia, quam personalis esse nequit.

§. 3.

Datur *creditoribus*. Sed hodie plerumque *curator honorum* legitime constitutus agit.

§. 4.

Datur *contra quemcumque possessorem*, quatenus est realis, qui tamen, cum oneroso titulo acquisiuit, fraudis particeps esse debet. Si vero lucratiuo titulo accepit, indistincte ad restituendum tenetur. L. 6. §. 11. ff. de his quae in fraud. credit. L. 2. §. 5. c. eod.

§. 5.

§. 5.

Quatenus vero personalis est, tantum *contra personam obligatam* competit.

§. 6.

Finis est:

1. *ad rem alienatam restituendam*, sine pretii refusione, nisi in bonis debitoris adhuc existet. Donatarius tantum tenetur, quatenus tempore motae actionis locupletior existit.
2. *ad fructus perceptos et percipiendos*. Donatarius de perceptis tantum tenetur, nisi fraudis particeps sit.
3. *ad damna resarcienda*. Ad quae donatarius, qui in bona fide est, tunc demum obstringitur, si post litis contestationem damna culpa dederit.
4. *ut restituatur cum omni reliqua causa*.

§. 7.

Generale fundamentum est *fictum dominium*, De fundam. A. quo, debitore non soluendo existente, *creditores Praetor dominos fingit bonorum debitoris*. P. §. 7-16.

§. 8.

Requiritur igitur,

1. *ut aliquid a debitore sponte[†] alienatum sit*.

Obferuat. 1.

Si debitor lucrum tantum, quod acquirere poterat, v. c. hereditatem, omiserit, Paulliana actio non datur. *L. 6. §. 2. ff. de his quae in fraud. credit.*

Obferuat. 2.

BRUNNEMANNVS ad hanc legem, eam restringit ad deferendam hereditatem si ille nondum mortuus, cuius hereditati renunciauit, si vero per mortem delata iam hereditas, locum facit Paullianae actioni. Eamque sententiam BERGER in *Resol. L.I.* obft. ad h. t. receptam dicit.

*ad Be innot
in d. c. c. h. g. u. l.
not. obft. 2. d.
Et Aprilis*

Obferuat. 3.

SCHILTERVS in *Exercitat. ad h. t.* tam si deferendae, quam si delatae hereditati fit renunciatum, obtinere Paullianam, afferit. Cui sententiae in Saxon. affistit *El. 25. de Ao. 1746.*

§. 9.

Requiritur

2. *vt alienatio instante vel moto concursu sit facta.*

Obferuat. 1.

Leges ciuiles hoc explicant, si vel bona possessa sint a creditoribus, vel solutionem vtriserint. Hodie vero, si edictales citationes affixae tempore alienationis iam fuerint.

Ob-

Obferuat. 2.

Si praeceptum de non alienando infinuatum fuerit debitori & poſtea alienauerit, alienatio eſt nulla, adeoque Pauliana actione opus haud eſt. Sed datur rei vindicatio.

§. 10.

Requiritur

3. *ut debitor defraudandi conſilium habuerit*, id quod libello expreſſim eſt adiciendum.

§. 11.

Raro hoc requiſitum per teſtes aut documenta probabitur, quare plerumque iuramentum deſuper eſt deferendum, eamque ob cauſam creditores plerumque nullum fructum ex actione Pauliana ſentient. Meam ſententiam in *Differt. mea de actione Pauliana* expoſui, quae eo redit, *quod creditores huius requiſiti probatione non indigeant*, cum praefumptio ſcientiae patrimonii et debitorum contractorum, praefumptionem fraudis in alienatione excitet. In qua *Diff. ſimul Nouiff. all. Dec. El.* mecum conuenire docui.

§. 12.

Requiritur

4. *ut euentu creditores ſint defraudati.*

§. 13.

Hoc requiſitum omnino probatione indiget, inventarioque confeſto, taxatiſque bonis debitoris, facile demonſtrabitur.

§. 14.

Requiritur

5. *ut reus vel titulo lucratiuo rem alienatam possideat, vel possessor fraudis particeps fuerit.*

§. 15.

Sufficit autem, ratione fraudis possidentis, probari, *quod tempore acquisitionis sciuerit, alienantem non esse soluendo.* Si vero titulo lucratiuo possideat, plane nulla fraudis probatio necessaria est. De qua re, quidque secundum *Dec. El. Nouiss.* obtineat, latius differui in *alleg. Diss.*

§. 16.

Si tamen ex creditoribus quis rem alienatam titulo oneroso adquisuerit, haec actio non dabitur, nisi, praecepto de non alienando iam insinuato, vel concursu per edictalium affixionem moto, rem comparauerit. Quo tamen in casu priori mallem rei vindicationem creditoribus tribuere, ob deficientem alienandi facultatem.

§. 17.

De com-
petentia
Iudicis.

Competens iudex in hac actione est, quatenus est realis, tam *rei sitae*, quam *domicilii*; quatenus vero inter personales refertur, *iudex tantum domicilii.* Nequaquam vero in foro contractus agi potest, cum ad rescindendum contractum tendat.

§. 18.

§. 18.

Durat haec actio, si titulo oneroso alienatio est facta, per annum, a tempore alienationis intellectae computandum. *L. 16. §. 5. 18. ff. de his, quae in fraud. cred.* Si vero titulo lucratiuo reus possideat, perpetuo datur. *L. 10. §. 24. eod.*

§. 19.

Ad heredes creditorum sine dubio actio Paulliana transit. Sed heredes possessoris non aliter tenentur, quam quatenus locupletiores existunt.

§. 20.

Exceptiones sequentes obiici poterunt:

Except.
oppon.

1. *deficientis consilii defraudandi,*
2. *bonorum debitoris sufficientium,*
3. *deficientis fraudis possessoris,*
4. *rei extinctae, consumptae, possessoris non locupletioris existentis,*
5. *alae emtae,*
6. *quod quilibet creditor sibi vigilare possit,*
7. *praescriptionis.*

Forma Libelli.

Kläger Pamphilus als zu Caii Credit-Wesen
bestätigter Curator bonorum an einem

contra

Titum, Besl. andern Theils.

Bringet klagend an, welchergestalt Caius als
jetziger debitor communis, obnerachtet ihm
wohl

wol bewusst gewesen, oder seyn können, wie sein Vermögen zu Abtragung seiner sämtlichen Schulden nicht zulänglich sey, den meisten Teil seines Vermögens, besonders aber sein sämtliches Geschmeide und Silberwerk, so in denen in beigehenden Specification enthaltenen Stücken bestanden, an Bevl. um seine Creditores zu hintergehen verschenket, Bevl. auch solches Geschmeide und Silberwerk noch bis dato besitzt: Wann aber zur Zeit der geschehenen Verschenkung der Concurſus zu Caii Vermögen bereits entstanden und die edictales affigirt gewesen, auch nachdem numero alles übrige Vermögen desselben ad massam concursus gebracht worden, sich veroffenbaret, daß solches zu Bezahlung derer sämtl. Schulden keinesweges hinreichend ist, mithin die Creditores durch des *debitoris communis* an Bevl. geschehene Verschenkung augenscheinlich *defraudiret* worden, und dahero die unternommene Veräußerung denen Rechten nach nicht bestehen kann; Als ist 2c. 2c. fordert 2c.

Daß Beklagter das libellirte und in der Specification sub © enthaltene Geschmeide und Silberwerk nebst allen verursachten Schaden und Unkosten ad massam des zu Caii Vermögen entstandenen Concurſus zu verstaten schuldig.

SECT. I. CAP. II.

MEMBRUM V.

DE ACTIONE CONFESSORIA.

§. 1.

CONFESSORIA ACTIO ciuilis, et realis est, De in-
quae datur illi, qui sibi, vel suo praedio ser- dolo A.
uitutem asserit, aduersus quemuis turban- C. §. 1-6.
tem, ad seruitutem declarandam, et ut reus
a turbando desistat, cautionem de non am-
plius turbando praestet, damnaque per
turbationem data resarciat.

§. 2.

Datur illi, *qui vel sibi* (in seruitute personali)
vel suo praedio (in seruitute reali) *seruitu-*
tem asserit.

§. 3.

Hinc in facti specie enarranda sequentia notes:

1. *subiectum seruiens et dominans accu-*
rate est definiendum, ratione loci, si-
tus et vicinorum quandoque.
2. *qualitas seruitutis ita exprimatur, vt*
intelligi possit, quam, qualem, quan-
tamque asserat seruitutem.
3. *si seruitutem realem praetendit, adii-*
endum est, quod vel iure dominii, vel
alio iure in re possideat praedium do-
minans.

§. 4.

§. 4.

Competit haec actio contra quemvis turbantem, siue dominus praedii feruentis sit, siue non.

§. 5.

In facti specie exprimas

1. *quis turbauerit,*
2. *quo modo.*

Factum vero turbatum ita comparatum esse debet, *ut appareat, actiorem in exercitio seruitutis vel in totum, vel pro parte impediri.*

§. 6.

Fines huius actionis sunt,

1. *ut declaretur, seruitutem actori competere.*
2. *ut reus a turbando desistat, et cautionem de non amplius turbando praestet.*

*Art. 29 Wustam
et dicit*

Hodie sententia ad cautionem reus condemnari non solet, sed loco eius pronuntiatur; daß er sich aller fernern turbation bei 20, Thlr. Strafe zu enthalten schuldig.

3. *ad omne interesse praestandum, ratione fructuum et damnorum, it. alles wider in vorigen Stand zu setzen.*

§. 7.

§. 7.

Fundamenta huius actionis duo constituuntur, De A.C.

1. *servitus constituta,*

2. *turbatio a reo suscepta in exercitio servitutis.*

fundam.
& el.
prob. §
7—18.

§. 8.

Actore servitutem realem sibi in actione afferente, vel dominium vel aliud ius in re, quo praedium dominans possidet, demonstrare debet. Sufficit autem, *si possessionem probaverit*, ex qua praesumptio domini oritur, vsque dum probetur contrarium.

§. 9.

Probatio servitutis constitutae non requiritur, si servitus a lege constituta est. Necessaria autem est, si servitus ab homine, vel iudice, vel privato sit constituta, reusque litem negativae contestetur.

§. 10.

Servitus a iudice constituta, probatur per decretum, quod transit in rem iudicatam.

§. 11.

In probatione servitutis a privato constitutae, respiciendum est, an *expressa*, vel *tacita voluntate*, an *actu inter vivos*, aut *mortis causa acquisita sit?*

§. 12.

§. 12.

Probaturus, quod expressa voluntate, actu inter vivos servitus sit constituta, in probatione deducat,

1. *titulum s. pactum,*
2. *quasi traditionem, per exercitium et patientiam.*
3. Iure Saxon. in immobilibus *iudicalem confirmationem. Dec. El. 61.*

§. 13.

Si actu ultimae voluntatis constitutam servitutum probare cupit, per *testamentum*, aut *codicillum validum suscipitur.* Quasi traditio hic non est necessaria, nisi excipias usumfructum.

§. 14.

Si vero praescriptam servitutum praetendat, in probationem venit,

1. *actus servitutum demonstrans,*
2. *tempus legitimum,* quod Iure Saxon. est 31. ann. 6. sept. et 3. dier.

§. 15.

Quod turbationis probationem attinet, haec attendat actor:

1. *ut tale factum turbativum adducat, quod servitutis liberum exercitium impedit.*
2. *non aliud factum turbativum probet, quam quod libello est insertum,*
3. *tem-*

3. *tempus facti turbatiui curate exprimat, potissimum, si praescriptione seruitus acquisita sit.*

§. 16.

Quoad competentiam iudicis, actionis durationem et transitionem ad heredes, generalia de actionibus generalibus repetas. de compet. iudicis.

§. 17.

Exceptiones sunt:

Exce-
ptiones
oppon.

1. *deficientis domini,*
2. *competentis libertatis naturalis,*
3. *remissionis,*
4. *seruitutis ad tempus constitutae, temporisque elapsi,*
5. *per non usum seruitutis, vel factum contrarium extinctae,*
6. *seruitutis per abusum amissae,*
7. *confusionis s. consolidationis,*
8. *seruitutis per interitum totalem fundi extinctae,*
9. *constituens non fuit dominus,*
10. *resoluti iuris constituentis,*
11. *ultimae voluntatis inualidae,*
12. *precario, clandestine, violente exercitae seruitutis,*
13. *praescriptionis interruptae,*

E

14. de-

14. *deficientis temporis legitimi,*
 15. *restitutionis in integrum.*

Forma libelli.

Kläger kündigt, daß obwol Kläger als Besizer des Guts zu N. vermöge eines aufgerichteten und gerichtlich confirmirten Vergleichs berechtigt, auf die zwischen N. und N. gelegenen so genannten Mogischen Wiesen, so zu Beklagten Gute in Konnewitz gehören, sein Vieh zu treiben, und zu weiden, auch solche Berechtigung bis anhero geruhig exerciret; Beklagter sich dennoch am 1. Febr. a. c. unterstanden, aus der libellirten Wiese einen Teich machen zu lassen, und Kläger dadurch in der libellirten Servitut zu beeinträchtigen; Wann denn Beklagter in Güte davon nicht abstehen will; Als 2c. fordert 2c.

Daß Kläger als Besizer des Gutes zu N. sein Vieh auf die libellirten Mogischen Wiesen zu treiben und weiden zu lassen wol befugt, daher Beklagter die libellirte zu seinem Teich gemachte Wiese in vorigen Stand zu setzen, aller fernern *turbation* bei 20. Thlr. Strafe sich zu enthalten, auch alle verursachte Schaden und Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. I. CAP. II.

MEMBR. VI.

DE ACTIONE NEGATORIA.

§. 1.

NEGATORIA ACTIO civilis et realis est, quae de iudicatur domino, qui fundum suum liberum esse asserit, aduersus eum, qui seruitutem praetendit, ad fundum liberum a seruitute declarandum, et ut reus a turbando desistat, cautionem de non amplius turbando praestet, et damna per turbationem data resarciat. le A. N. §. 1—6

§. 2.

Datur domino, qui fundum suum a seruitute liberum praetendit. Vtilis tamen actio etiam illis datur, qui alio iure in re possident fundum.

§. 3.

Expedit statim demonstrationem domini libello addere, alias enim, reo dominium negante, interlocutoria sententia fertur:

Das Kläger vor allen Dingen das Eigenthum des libellirten Gutes zu beweisen schuldig.

§. 4.

Datur contra eum, qui seruitutem praetendit, et hoc modo actorem turbat in libertate naturali. Quam ob causam actus specificè est

exprimendus, ut appareat, quod sit seruitute usus.

§. 5.

Vtilis quoque actio *contra illum competit, qui praeter ius seruitutis, aliud ius singulare praetendit.* v. c. ius braxandi (intra milliare in terris Saxon.), ius patronatus, iurisdictionis, eine freye Stube bei denen Walb. erern.

§. 6.

Finis actionis est

1. *ut fundus liber declaretur*, c. gr. daß Verlagter auf Klägers libellirten Wiese mit beladenen Wagen zu fahren nicht befügt.
2. *ut reus a turbatione desistat* et cautionem de non amplius turbando praestet. Hodie vero eius vice petitur: Daß Verlagter sich aller turbation bei -- Ethlr. Strafe zu enthalten.
3. *ad restitutionem rei in pristinum statum.*
4. *ad fructus per exercitam seruitutem percipiendos et perceptos restituendos.*
5. *ad damna resarcienda et expensas restituendas.*

§. 7.

de fun- Fundamenta huius actionis sunt:

dam. et
ei. prob.
§. 7-10.

1. *dominium fundi,*
2. *libertas naturalis, vel negatio aliquando oneris,*

3. *tur-*

3. *turbatio in libertate naturali, vel in exercitio Iuris communis specialis.*

§. 8.

Dominium, vti supra iam expositum, reo negante, est demonstrandum. Libertatem vero naturalem in hac actione actor probare haud tenetur:

1. *quia in negatiua versatur,*
2. *ob praesumptionem libertatis naturalis,*
3. *quia seruitus, aut aliud ius speciale, quod alter praetendit, facti est.*

J. H. P. B. C. 1800
1800

§. 9.

Cum itaque in hac actione plerumque reus affirmatiue litem contestetur, et exceptionem seruitutis constitutae opponat, *reo iniungitur probatio des vorgeschützten Besitznisses*, referuata actori reprobatione.

§. 10.

Quod si vero reus turbationem neget, eam actor probare tenetur. Reliqua ex generali actionum realium explicatione patebunt.

§. 11.

Exceptiones adplicari poterunt,

rl. Except. oppon.

1. *seruitutis constitutae,*
2. *privilegii impetrati, v. c. daß er eine Freistube erlanget,*

3. *consuetudinis introductae,*
4. *transactionis,*
5. *rei iudicatae.*

Forma Libelli.

Klaget kürzlich, welchergestalt Beklagter als Besitzer der Mühle zu Büßritz sich unterstanden von Klägern, daß er sein Korn in gedachter Mühle mahlen, und sein Malz daselbst schroten lassen solle, zu fordern, und Klägern dadurch in seiner natürlichen Freiheit zu turbiren. Wann dann Beklagter davon in Güte nicht absehen will; Als ist 2c.

Daß Beklagter von Klägern, daß er sein Korn in Beklagters Mühle zu mahlen, desgleichen sein Malz daselbst schroten lassen solle, zu fordern nicht besorgt. Daher Beklagter sich dießfalls aller fernern turbation bey 20. Mthlr. Strafe zu enthalten, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu ersetzen schuldig.

SECT. I. CAP. II.

MEMBRUM VII.

DE NOVI OPERIS NVNCIATIONE.

§. 1.

NOVI OPERIS NVNCIATIO est *legitima prohibitio facta aedificanti, aut destruenti contra pristinam formam in praeiudicium eius, cuius propter ius in re interest.* De indole N. O. N. §. 1-6.

§. 2.

Datur omnibus illis, quorum ex iure in re interest, non contra pristinam formam aedificari, aut destrui. Quamobrem et domino, et creditoribus pignoratitiis et illis, quibus ius feruitutis in hoc fundo competit, in quorum detrimentum tendit aedificatio, vel destructio, datur.

§. 3.

Nunciatio illi fit, qui contra pristinam formam aut aedificat, aut destruit, atque sufficit, etiam illis nunciari, qui eius nomine in eo loco, ubi aedificatur, vel destruitur, praesentes sunt.

§. 4.

Nunciatio suscipitur vel *privatim*, aut verbis, aut factis, sc. disiectione materiae, vel *iudicialiter*. Haec, licet hodie privata non sit abrogata, praestat, atque *petitur inhibitio iudicialis* et simul *ocularis inspectio*. BERG.

Occ. iur. L. 2. T. 6. th. 3. n. 9. STRYK. VJ. Mod. ad Tit. de nou. op. nunc. §. 4.

§. 5.

Finitus est, ut nunciatus statim ab aedificatione, vel destructione desistat *L. 1. pr. L. 8. §. 4. ff. de N. O. N.* Atque si contemnens post nunciationem pergat in coepto opere, omnia redintegrare obstringitur, siue iure, siue iniuria nouum opus conatus fuerit. *L. 20. §. 1. et L. 22. ff. eod.*

§. 6.

Hunc rigorem temperat obseruantia, ut, iniustitia nunciantis manifeste probata, restitutio in pristinum statum remittatur. Aliud vero obtinet, si causa dubia sit. *STRYK. all. l. §. 15.*

§. 7.

de fundam. §. 7—9. Fundamenta sunt:

1. *quod nunciatus contra pristinam formam aedificauerit, aut destruxerit.*
2. *nunciantis interesse.*

§. 8.

Iure Romano, facta nunciatione, nuncians intra tres menses interesse demonstrare debet, quo elapso, neque probato interesse, nunciatus ad cautionem admittitur. *L. vn. C. de N. O. N.*

§. 9.

Iure Saxon. intra terminum Saxonicum interesse demonstrare tenetur, nisi ex oculari inspectio-

spectione ius nunciantis pateat. Si vero temeritas denunciantis ex oculari inspectione appareat, iudex nunciatum statim ad cautionem admittere potest, CARPZ. *L. 1. Resp. 7.* BERG. *Occ. iur. p. 554.* WERNH. *sel. Obseru. P. 7. O. f. 30.*

§. 10.

In hac nuntiatione iudex rei sitae competens est. Si vero coram iudice domicilii nunciatur, per requisitoriales procedendum est.

§. 11.

Effectus durat, vsque dum inhibitio cassetur.

de effect.
N.O.N.
§. 11-13.

§. 12.

Ad heredes nunciantis effectus nuntiationis non transit, multo minus ad successores singulares, nisi iudicialis sit. *L. 5. ff. de N. O. N. vid. BERGER. Resol. LL. obstant. ad h. t. qu. 3.*

§. 13.

Ad heredes vero nunciati vt et singulares successores effectus nuntiationis transit. *all. ll.*

§. 14.

Exceptiones erunt

1. *iniustitia nunciantis,*
2. *operis pristinae formae conformis,*
3. *transactionis,*
4. *cautionis praestitae.*

excep-
tiones
oppon.

Forma nunciationis.

Er. Hochedelgebl. und Hochwl. Herrl. werde hiedurch vorzustellen genöthiget, welchergestalt Johann Streitbar sich unterstanden, in seinem in der Peter-Strasse befindlichen, neben meinem eigenthümlichen Hause, eine Schaalwand im Hofe rechter Hand aufzuführen zu lassen, auch bereits etliche Ellen mit deren Erbauung fortgefahren; Wenn mir aber als Besitzern dieses eigenthümlichen Hauses die seruitus ne luminibus officiatur zustehet, und mir, wenn er in diesem angefangenen Bau fortfahren sollte, 4 Stuben und 2 Kammern verfinstert werden würden; Als ergethet an Dieselben mein ergebnstes Bitten, gedachtem Johann Streitbar den fernern Aufbau dieser Schaalwand vermittelst eines poenal Mandats schleunigst zu inhibiren, so wohl eine ocular-Besichtigung dieserhalb anzustellen, der ich mit geneigter deferirung getröstend verharre &c.

*Optatis in
se poia quam
istis u...*

*Es den ab...
interim...
dieses...
die...
zu...*

... a...

SECT. I. CAP. II.

MEMBRUM VIII.

DE ACTIONE IN FACTVM EX INTERDICTO SALVIANO.

3. *Ex iure pignoris*

§. 1.

Ratione pignoris creditori pignoratitio duplex actio competit, altera *possessoria*, altera *petitoria*.

de in-
dole A.
ex I. S.
§. 1—5.

Possessoria est haec ACTIO IN FACTVM EX INTERDICTO SALVIANO.

§. 2.

Datur ea locatori praedii rustici, aduersus colonum, qui pro mercede res oppignoraui, ad consequendam earum possessionem.

*Putat quod
de interdico
saluiano,
Carril
habetur*

§. 3.

DIRECTA actio domino praedii rustici, cui colonus pignus pro mercede obligauit; UTILIS vero omnibus creditoribus, quibus res mobiles pignori datae sunt, competit.

videtur.

§. 4.

Directa actio tantum contra ipsum debitorem pignus possidentem competit. Vtiliter autem contra tertium conceditur, qui ab oppignorante causam habet, non contra alios tertios possessores. L. 1. C. de Prec. et Salv. Interd.

§. 5.

§. 5.

Finis ad possessionem consequendam tendit, adeoque male ad declarandum hypothecarium ius dirigitur petitum, neque alternatiua petitio admittitur. STRYK. *Vf. M. de Interd. Saluiano.*

§. 6.

de eius Fundamenta in eo consistunt:

fundam.

§. 6—8.

1. *quod debitor illam rem nobis oppignauerit.*
2. *quod constituens pignus, tempore oppignorationis, possessor rei oppignoratae fuerit.* An dominus fuerit, in considerationem non venit in hoc possessorio iudicio.
3. *quod reus illud pignus possideat.*

§. 7.

Haec fundamenta probare tenetur actor. In qua probatione sequentia obserues:

*1) disauctorio
art. 281.*

1. *summaria demonstratio (extra Sax.) tantum requiritur, cum omnes possessoriae actiones summario processu pertractentur.*
2. *exceptiones iuris petitorii non attenduntur, in ordinario processu.*
3. *remedia suspensiva contra sententiam admitti non solent,*
4. *si contra tertium possessorem agatur, debitorem principalem non esse soluendo probandum est. n. cv: 82*

§. 8.

§. 8.

Cum vero Iure Saxon. processus summarius in O. R. App. §. 1. sit abrogatus, et retentus tantum in possessorio summariissimo, in quo de retinenda, non vero de acquirenda possessione contenditur, facile patet, parum utilitatis hanc actionem praestare, si ordinario processu procedatur. Eamque ob causam plerumque statim actio hypothecaria instituitur.

§. 9.

Iudex competens est, in hac actione, ratione de commodicii. Plerique tamen, qui hoc interdictum et inde actionem oriundam vel realem, vel minimum in rem scriptam esse aiunt, contendunt, quod etiam in foro rei sitae institui possit. petentia iudicis.

§. 10.

Competit quoque per XXX. annos, cum actiones ex interdictis defluentes, atque rei persecutoriae, sua natura sint perpetuae.

§. 11.

Exceptiones potiores erunt,

1. *rei a debitore tempore oppignorationis non possessae,*
2. *possessionis a debitore non acceptae,*
3. *excussionis, si contra tertium possessorem agatur.*

Forma

Forma Libelli.

Klaget kürzlich, welchergestalt Beklagter ihm vor zwey Jahren sein Guth zu N. vor 250. Rthlr. jährlichen Pacht abgepachtet, und in selbiges 500. Stück Schaafse gebracht, so derselbe (zu mehrerer Versicherung) des Pachtzinses halber zum Unterpfan-
w als ich die
lante hat u.
huld wo Pacht
 de eingesetzt. Wann aber Beklagter Klägern 500. Rthlr. Pachtzins schuldig verblieben, und wie Kläger vernehmen müssen, die 500. Stück Schaafse wegzutreiben vermeinet, (so Kläger nicht geschehen lassen kann.) Als ist Kläger zc. fordert summarisch Antwort:

Dasß Beklagter die 500. Stück Schaaf-Vieh in Klägers Gewehr und Possess, so lange, bis derselbe wegen des rückständigen Pachtgeldes, (und davon aufgelaufenen Interessen, so wohl derer verursachten Schäden und Unkosten halber befriediget) zu übergeben schuldig.

SECT. I. CAP. II.

MEMBRVM IX.

DE ACTIONE HYPOTHECARIA.

§. 1.

HYPOTHECARIA ACTIO Praetoria est. Iure enim ciuili ob deficientem traditionem, hypotheca pro vero iure reali haberi haud poterat, cum ius in re nuda conuentione non constituatur. *L. 20. C. de pact.* De indole A. H. §. 1-6.

§. 2.

Iure Praetorio directa actio, SERVIANA, nempe, tantum locatori praedii rustici dabatur, sed deinde vtili interpretatione omnibus creditoribus pigneratitiis est adplicata, et dicta QVASI SERVIANA.

§. 3.

Conceditur haec actio *tam contra debitorem, quam tertium quemuis possessorem*, cui tamen secundum *Nou. 4. c. 2.* beneficium excussionis competit.

§. 4.

Finis est, vt actor rem oppignoratam consequatur, vsque dum de debito, tam ratione sortis, quam vsurarum, satisfactum est.

§. 5.

Petitum alternatiuum, vt scilicet *possessor* vel *soluat debitum cum vsuris*, vel *actori tradat*, actionis naturae plane non conuenit, cum

cum petitur, *ut soluat*, ex contractu fit, hic vero in actione hypothecaria fundamentum non constituit. Solet tamen libellus alternatium petiturum continens sustineri. *Condemnatoria vero sententia alternatiue concipi nequit.*

§. 6.

Actione contra ipsum debitorem instituta, alternatiua petitio quidem rectius adhibetur, quod tamen ex natura huius actionis hypothecariae non dimanat, *sed ex cumulatione conditionis certi ex mutuo, et actionis hypothecariae.*

§. 7.

de eius fundam. §. 7--16. Requisite huius actionis sunt:

1. *debitum principale.*
2. *ius pignoris constitutum,*
3. *quod reus possideat rem hypothecae nexu obligatam.*
4. *debitorem principalem non esse solvendo, si scil. contra tertium possessorem agitur.*

§. 8.

Si ex tacita hypotheca actio intenditur, *fundamentum*, siue causa, *ex qua leges tacitam hypothecam introduxerunt, exprimendum venit.*

§. 9.

§. 9.

Ratione iuris pignoris constituti respicias vtrum *tacita*, *an expressa* hypotheca sit, et *tacita* quidem, cum ipsa lege inducatur, *probatione non indiget*, bene autem *expressa*.

§. 10.

In expressa hypotheca probandum:

1. *ius constituendi pignus*, quod *constituens* eo tempore habuit,
2. *quod legitimo modo hypotheca sit constituta*.

§. 11.

In probatione iuris constituentis, dominium ipsius probandum est. WERNHERVS tamen *in sel. obs. for. P. 2. Obs. 484.* praesumptum dominium sufficere contendit, scil. quod eo tempore ex titulo, ad transferendum dominium habili, possederit.

§. 12.

Iure Saxon. quoad modum constituendi, in immobilibus requiritur iudicialis hypotheca et quidem

1. *coram eo*, qui *inferiorem* habet *iurisdictionem*,
2. *competentem* ratione *rei sitae*,
3. *si bona oppignoranda sint censitica*, vel *emphyteutica*, *domini census*, vel *emphyteuseos consensus* quoque est *necessarius*.

vid. Landr. *L. 1. a. 8. P. 2. C. El. 23.*
O. P. S. V. A. 46. §. Würde es sich
auch.

§. 13.

Possessionem quod spectat, hoc tantum notes, quod, cum tertio possessori per *Nov. 4. c. 2.* beneficium excussionis competat, fundamentum in libello poni debeat, *quod debitor principalis non sit soluendo.*

§. 14.

Sed secundum *Dec. El. Nov. 7. de anno 1746.* tertio possessori, quoad rem immobilem oppignoratam, beneficium excussionis amplius non competit.

§. 15.

Si possessor tertius sciens, rem alteri oppignoratam esse, eam comparauerit, etiam extra Saxoniam beneficium excussionis cessare statuunt. Quod, quamvis principiis Iuris demonstrari nequeat, obseruantia tamen receptum deprehendo. Eam ob rem consilii erit, etiam hanc possessoris scientiam probare, ad excludendum beneficium excussionis.

§. 16.

Actio haec etiam processu executiuo⁷ institui potest, modo omnia capita ex documentis constant.

§. 17.

§. 17.

Praescriptio huius actionis triplici modo consideranda est. *Contra tertium bonae fidei possessorem* inter praesentes decem et inter absentes viginti annos durat. *L. 2. C. si adv. Cred. praescr. opp.* *Contra tertium malae fidei possessorem*, qui scilicet hypothecam sciuit, per 30. annos datur. *L. 7. C. de praescr. 30. l. 40. ann.* *Contra ipsum vero debitorem possidentem rem oppignoratam*, aut eius heredes per 40. annos demum expirat. *L. 7. C. de praescript. 30. vel 40. ann.* Haec vero de debitore possidente dicta de eo tantum casu intelligas, si ob interpellationem creditoris omisiam, ipsi debito principali haud sit praescriptum, alias enim corrue[n]te per praescriptionem 30. annorum debito principali, et pignus, tamquam accessorium, simul interit.

§. 18.

Terminus a quo huius praescriptionis a tempore venientis diei ratione principalis debiti, computari debet.

§. 19.

Exceptiones hae sunt:

1. *deficientis iuris pignus constituendi,*
2. *conventionis inualidae,*
3. *ultimae voluntatis nullae, ruptae, destitutae, irritae, inofficiosae,*

excep-
tiones
oppon.

4. *deficientis confirmationis iudicialis,*
5. *deficientis consensus domini directi, vel domini census,*
6. *excussionis,*
7. *praescriptionis,*
8. *expresse remissi iuris hypothecarii,*
9. *alienationis rei oppignoratae creditoris consensu factae.*
10. *consensus in ulteriorem oppignorationem dati, et sic*
11. *iuris pignoris tacitae remissionis*
12. *debiti principalis extincti,*
13. *hypothecae per subhastationem necessariam sublatae*
14. *hypothecae ad tempus restrictae.*

Forma Libelli.

Kläget kürzlich, welchergestalt Caius ihm die Gast-Nahrung seines Gasthofs in der Peters-Strasse des sogenannten Trebiker-Hofes auf 2 Jahre von Ostern 1742. bis Ostern 1744. vor 400. Rthlr. jährlich abgepachtet, und zu mehrerer Sicherheit ihm sein in der Grimmischen Strasse zwischen Stichi und Pamphili Hause gelegenes Haus, mit obrigkeitlichem Consens zum ausdrücklichen Unterpfande eingesetzt; Wenn aber gedachter Caius dieses verpfändete Haus an
Beflag

Beklagten verkauft, und demselben gerichtlich übergeben, Kläger hingegen vom Caio die schuldigen 800. Rthlr. 2jähriges Pachtgeld nebst den aufgelaufenen Interessen nicht erhalten, auch bey der in desselben Vermögen vollstreckten Hülfe nicht mehr als 100. Rthlr. erlangen können: Als ist Kläger wider Beklagten, als jetzigen Besitzer des verpfändeten Hauses zu klagen genöthiget worden, fordert Einlassung und Antwort 2c.

Daß Beklagter das libellirte, Klägern gerichtlich verpfändete Haus demselben so lange bis er wegen der rückständigen 700. Rthlr. Pachtgeld und aufgeschwollenen Interessen zu seiner Befriedigung gelanget, abzutreten, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig. Worauf Kläger mit subhastation sothanen Hauses zu verfahren gebeten haben will.

Handwritten notes:
 In Klage
 an demselben
 gerichtlichen
 Pachtgeld
 700 Rthlr
 und
 aufgeschwollenen
 Interessen
 zu seiner
 Befriedigung
 gelanget
 abzutreten
 auch alle
 verursachte
 Schäden
 und Unkosten
 zu erstatten
 schuldig
 Worauf
 Kläger
 mit subhastation
 sothanen
 Hauses
 zu verfahren
 gebeten
 haben will.

SECT. I. CAP. II.

MEMBRUM X.

4. DE ACTIONIBVS EX POSSESSIONE
ORIVNDIS.

§. 1.

De act. possess. in dolo. §. 1-10. POSSESSIO est, *quando quis rem animo sibi habendi tenet.* Ex quo latissime patet, de iis actionibus tantum, quae ex interdictis retinendae possessionis oriuntur, hic agi, non de iis, quae ex interdictis acquirendae, aut recuperandae possessionis defluunt. Possessio enim iam acquisita, quamque adhuc tenet, ratione iuris in re requiritur.

§. 2.

POSSESSORIA ACTIO IN FACTVM EX interdictis *retinendae possessionis* descendens, datur *in possessione constituto, aduersus quemvis turbantem, ad declarandam actoris possessionem, et ut turbans a turbatione desistat, et damna per turbationem data resarciat.*

§. 3.

Distinguas itaque curate possessoria et petitoria iudicia. PETITORIVM dicitur, *quando de iure lis est.* POSSESSORIVM vero, *quando aut de facto possessionis, aut de eius qualitate contenditur.*

§. 4.

§. 4.

In possessoriis iudiciis duae quaestiones in considerationem veniunt,

1. *an quis possideat in praesenti?*
2. *quo modo possideat? quis, scilicet, habeat antiquiorem possessionem? an vitiosa sit possessio nec ne? Prior quaestio in possessorio summariissimo s. momentaneo occurrit. Posterior vero in possessorio ordinario.*

§. 5.

Extra Saxon. possessorium ordinarium et summariissimum summario processu peragitur. Sed Iure Saxon. summarius processus tantum in possessorio summariissimo obtinet. Ordinarium vero ordinario processu ventilatur. Ex quo fit, quod in Saxon. raro ordinarium possessorium, sed potius petitorium instituitur.

§. 6.

Quamvis interdictorum modus adplicari nequeat, utile tamen est eorum cognitionem sibi comparare. Eadem enim requisita, quae olim ad interdicta obtinenda requirebantur, hodie fundamenti loco habenda sunt, si actio in factum instituat.

§. 7.

Datur haec actio in factum possessoria *illi, qui in possessione rei vel immobilis* (ex interdicto *VTI POSSIDETIS*), *vel mobilis* (ex interdi-

terdicto VTRVBI), vel *iuris* (vtiliter tum interdicitis adplicatis), constituto.

§. 8.

restitut.

Colonus quidem in praedio conducto magis detentor est, quam possessor, cum tamen, ratione fructuum ⁷ omnino animo sibi habendi fructus percipiat, non ambigo eum, si in fructuum perceptione turbetur, durante tempore locationis possessorem instituere posse.

§. 9.

Competit *contra quemuis eum in exercitio possessionis turbantem.*

§. 10.

Si quis contra totam vniuersitatem ob turbationem agere velit, probe circumspiciendum, an *contra vniuersitatem*, aut *quaedam tantum membra acquisiuerit possessionem?* Quo nomine ita distinguendum est.

In possessione iurium, vbi vniuersitas tantum aliquid pati, vel omittere tenetur, sufficit *in affirmatiuis, actum exercitum esse*, v. g. daß er sein Vieh auf der Gemeinde Wiese mitgetrieben und sie solches gelitten.

In negatiuis requiritur, *ut toti vniuersitati prohibitio facta sit, nullumque membrorum contra fecerit*, v. c. daß er der Gemeinde verbieten lassen, ein Stück Feld nicht zu bezäumen, sie auch solches nicht gethan

derm.

In

In possessione vero iurium[†] vbi ad acquiescentiam factum requiritur, v. c. Wenn er ihm zu bezahlen ansagen lassen, omnium factum requiritur, alias contra illos tantum possessio acquisita est, qui indictioni morem gesserunt. vid. *Dissert. meam de qualitate possessionis in possessorio summarissimo.*

§. 11.

Principales fines sunt,

finis

1. *ut declaretur, auctori possessionem competere, et ut in ea defendatur.*
2. *ad dandas reuersales litteras, nemlich einen Revers auszustellen, daß er die unternommenen actus pro possessoriis nicht anführen wolle, und des actoris possession agnosciren. Quod petitum tamen magis ad stylum Saxon. consuetum pertinet.*
3. *ut a turbatione desistat, in foro Saxon. bey -- Ehr. Strafe.*
4. *ut reducat omnia in pristinum statum, wieder in den Stand zu setzen, wie es tempore turbationis gewesen.*
5. *ad damna per turbationem data resarcienda.*

§. 12.

Duo potissimum fundamenta possessoriae actionis sunt:

de fundament. act. poss.

1. *ratione actoris, possessio rei, vel iuris, de quo agit.*

2. ratione rei, *turbatio in exercitio possessionis.*

§. 13.

de de. In possessionis demonstratione sequentia con-
monstr. sideret tam actor, quam reus
in act. possess.
§. 13-15.

1. *possessio possibilis esse debet natura et iure, hinc*
 - a. *contra legem prohibitivam*
 - b. *in illis, quae concessione principis speciali acquirenda sunt, possessio non valet. vid. in Dec. El. Nov. 4. de Anno 1746. vbi quodammodo decennaria possessio regalium contra priuatum valet.*
2. *Vt appareat ex demonstratione, quis possideat, quo pateat, an personale, aut reale ius, tamquam praedii possessor, praetendat.*
3. *Obiectum curate definiendum tam in libello, quam demonstratione, vt appareat, quam, qualem, quantamque possessionem sibi vindicet.*
4. *Actus, in possessione demonstranda, requiruntur possessorio, vel summarissimo, vel ordinario, conformes. Hinc*
5. *In summarissimo nouissimus, in ordinario antiquior actus exprimat, eoque nomine tempus actuum curate addendum venit.*

6. Ita-

6. Itaque actus sint qualificati, ut ex inde pateat, *quam, qualem, quantamque* possessionem cupiat. Quae qualitas, prout possessio, quam praetendit, comparata, vel *a loco, vel tempore, vel modo, vel persona* vel *aliis circumstantiis* desumitur.

Potissimum in possessione iurium probe circumspicendum, *an adfirmatiuum, an negatiuum ius sit*. In iuribus adfirmatiuis, v. g. seruitute viae, *actus iuris, huius exercitium demonstrans, sufficit*, patientia praesumitur, quia contradictio verbalis, vel realis facti est. In iuribus negatiuis, vbi rei acquiescentia sola omissione constat, sufficit, *actum prohibitium demonstrari*, acquiescentia praesumitur, vsque dum contrarium prohibitioni factum probatur.

In iuribus vero, vbi ad acquiescentiae demonstrationem factum acquiescentis necessarium est, requiritur, 2.

1. *actus prohibitiuus, vel indictio aliquid praestandi,*
 2. *factum, ex quo apparet, ac erum prohibitioni, vel indictioni morem gessisse, v. c. si possessionem molen-
dini bannarii, laudemii, gabellae praestandae praetendat.*
7. Requiritur, ut actus sit quietus, neque tamen, hoc probandum est, sed praesumitur.
Per

Per O. R. tamen *App. §. 19.* eam ob rationem annua possessio in possessorio sum mariissimo, minimum est necessaria.

8. *Vnus tantum actus ad possessionem demonstrandam sufficit.*
9. Iure Saxon. in possessione rerum corporalium, tam mobilium, quam immobilium idem obtinet. vid. *O. R. App. §. 19.*
10. *In possessione iurium continuorum vnus actus pariter sufficit.* Vocantur autem *continua iura, quae semel acquisita, ad ulterius exercitium, factum hominis non requirunt*, vt seruitutes, oneris ferendi, tigni immittendi, & pleraeque urbanae.
11. *In possessione discontinuorum iurium,* scil. in quibus ad ulterius exercitium, factum hominis est necessarium, *tres actus requiruntur.* *all. O. R. v. c.* in seruitute viae, itineris et plerisque rusticis seruitutibus, atque hi tres actus, *ratione temporis* diuersi, *ratione qualitatis* pares esse debent.
12. Iure Saxonico, quoad res incorporales, annua possessio quieta requiritur, computatione a tempore primi actus facta.

§. 14.

Factum turbatiuum ita comparatum esse debet, *ut per illud possidens vel in totum, vel pro parte impediatur in possessionis exercitio.*

§. 15.

§. 15.

Eam ob causam factum turbatiuum, quoad modum describendum, et tempus pariter exprimendum est, quo intelligatur, an reus hoc factum post iam obtentam possessionem susceperit.

§. 16.

Forum competens tam iudex domicili, quam rei sitae est. de foro competente.

§. 17.

Possessoriae actiones sunt perpetuae quoad finem principalem, quoad declarandam possessionem; quatenus vero ad omne interesse agitur tantum annales sunt, prout intelligenda *L. 1. ff. vii possid.* de durat. act. poss. §. 17-20.

§. 18.

Transit ad heredes actoris, quod nempe *heredes ex possessione a defuncto acquisita*, eodemque viuo *turbata*, contra turbantem *agere possunt*.

§. 19.

Aduersus heredes rei vero *regulariter non datur*, nisi lucrum ex turbatione ad heredes peruenerit.

Si ergo defunctus per turbationem aliquid perceperit, scil. si gramina, fructusque alios collegerit, heredes tenebuntur. Ad reuersales quoque dandos obligantur. Reliqua vero damna aut interesse, haud praestant.

§. 20.

§. 20.

Successores singulares ex turbatione antecessoris plane non tenentur.

§. 21.

exce-
ptiones
oppon.

Exceptiones sequentes deseruire caussae possunt :

1. *possessionis rite non acquisitae,*
2. *contra prohibitionem imvalidae,*
3. *precario, clandestine, violenter acquisitae,*
4. *possessionis contra reum non acquisitae.*

Forma Libelli.

Ob sich wol Kläger von 1. 2. und mehr Jahren (in possessorio ordinario, von 3. 4. und mehr Jahren,) in possessione vel quasi befindet, von denen Unterthanen des Guts zu N. zu fordern, daß sie ihr Getraide in Klägers, vor diesem Dorfe gelegenen Mühle, mahlen lassen müssen, inmaßen ihren Kläger nicht allein, daß sie nirgend anders als in der Mühle mahlen lassen sollen, gerichtlich andeuten lassen, sondern Beklagter auch bis anhero diesem Gebote nachgelebet; So hat sich denn noch am 12. Jun. a. c. Caius und Titius, als Unterthanen gedachten Gutes zu N. unterfangen, ihr Getreide zu N. mit Bewilligung der Gemeinde, als welche sämtlich sich zu N. hinkünftig mahlen zu lassen, verglichen, und dadurch Klägern, in der dieserhalb erlangt

langten possessione vel quasi momentanea zu turbiren. Wanenhero denn Kläger zu klagen genöthiget worden, und bittet nach erfolgter summarischer Antwort dahin zu erkennen:

Daß Kläger in der *libellirten possession*, daß Beklagten's Gemeinde ihr Getreide in Klägers *libellirten* Mühle mahlen müssen, so lange bis sie ein anders in *possessorio ordinario* oder *petitorio* ausgeführet, zu schützen, einen Revers dieserhalb auszustellen &c.

Si inuerso casu subditi agere velint contra dominum de possessione libertatis naturalis, ita concipi potest.

Libellus.

Klaget kürzlich, daß sie von 1. 2. und mehr Jahren *in possessione vel quasi* der natürlichen Freyheit, ihr Getreide, wo es ihnen gefällig, mahlen zu lassen, sich befinden, auch ohngeachtet ihr Gerichtsherr Sempronius ihnen, daß sie ihr Getreide in ihrer Mühle mahlen lassen sollen, angedeutet, und hierzu zwingen wollen, sie dennoch diesem Gebot nicht nachgekommen, sondern vielmehr wo es ihnen gefällig gewesen, mahlen lassen; Wann aber den 12. Jun. a. c. Beklagter sich unterstanden, Caium und Titium, so unter der Klagenden Gemeinde gehören, als sie

sie ihr Getreide in der Mühle zu N. zu mahlen fortfahren wollen, auspfänden, und jedem ein Pferd, wegnehmen zu lassen, und dadurch Klägeren in ihrer erlangten possessione vel quasi momentanea der natürlichen Freyheit zu turbiren; Als sehen sie sich zu klagen genöthiget, und bitten nach erfolgter summarischer Antwort dahin zu erkennen:

Daß klagende Gemeinde bey der *possessione vel quasi* der natürlichen Freyheit ihr Getreide nach ihrem Gefallen mahlen zu können, wo sie wollen, so lange, bis Beklagter ein anders in *possessorio ordinario* oder *petitorio* ausgeführet, zu schützen, die abgenommenen Pferde hinwiederum ohne Entgeld auszuliefern, und des Mühlentzwanges bey 20. Rthlr. Strafe sich zu enthalten, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

Libellus in *possessorio ordinario*.

Klagende Gemeinde bringet kürzlich an, daß sie vor 5. 6. 10. und mehr Jahren in *possessione vel quasi antiqua* der natürlichen Freyheit ihr Getreide, wo es ihnen gefällig, mahlen zu lassen, sich befindet, auch ohnerachtet Beklagter der Gemeinde gerichtlich andeuten lassen, ihr Getreide in seiner vor dem Dorfe gelegenen Mühle

Mühle zu mahlen, sie dennoch sich daran nicht gekehret, vielmehr des Mahlens, wo es ihnen gefallen, sich bedienet, bis etwa 2. Jahr her Beklagter durch allerley Zwangsmittel es dahin gebracht, daß sie etlichemal ihr Korn in seiner Mühle mahlen lassen, weshalb derselbe auch vor diesem Iudicio in possessorio summariissimo geschüzet worden. Wann sich aber Klägere in antiquiori possessione von 4 und mehr Jahren her befinden; Als werden sie zu klagen genöthiget, und bitten nach erfolgter summarischen Antwort dahin zu erkennen:

Daß klagende Gemeinde bey der *possessione vel quasi* der natürlichen Freiheit ihr Getreide, wo es ihnen gefällig, mahlen zu lassen, so lange bis Beklagter ein anders in petitorio ausgeführet, zu schützen, dieser hingegen sich aller turbation bey 20. Nithlr Strafe zu enthalten, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

FINIS ACTIONVM REALIVM.

SECTIO I.

DE

ACTIONIBVS PERSONALIBVS.

CAP. I.

DE ACTIONIBVS PERSONALIBVS
IN GENERE.

§. 1.

De in- ACTIONES PERSONALES generali nomine
dole ge- CONDICTIONES vocantur, quod a veteri
nerali ritu denunciandi reo certum diem, ortum du-
omni. cit. *§. 15. l. de action.*
act. per-
son. §.
1 — 9.

§. 2.

Actio personalis in genere datur illi, *qui per-
sonam ad quid dandum, praestandum, vel
faciendum habet obligatam, aduersus per-
sonam illam obligatam, vel eius heredes,
ad satisfaciendum obligationi.*

§. 3.

Datur haec actio *creditori*, vel eius heredibus.
Creditor autem in latiori significato adpella-
tur, *cui ex qualibet causa aliquid debetur.*
L. ii. ff. de V. S.

§. 4.

*Tertius ex alterius personali iure agere ne-
quit, nisi cessione facta.* Atque hodie et-
iam cessionis mentio in libello est iniicienda.

§. 5.

§. 5.

Aduersus debitorem, non tertium, *actiones personales competunt*. Excipe tamen *actiones in rem scriptas*, quae licet ex iure ad rem descendant, contra tertium tamen possessorem ob legis specialem dispositionem competunt. Quo pertinent *ACTIO QVOD METVS CAUSA* L. 9. §. 5. L. 14. §. 3. ff. *quod met. caus.*, *ACTIO AD EXHIBENDVM*, L. 3. §. 3. et f. ff. *ad exhib.* *ACTIO DE PECVLIO*. L. 27. §. 2. ff. *de pecul.*

§. 6.

Finis est, *ut satisfiat obligationi*, quo circa tam *ad essentialia* (ex quibus principalis finis) quam *ad naturalia et accidentalia* (ex quibus minus principalis finis dimanat) probe est respiciendum. De quibus infra latius.

§. 7.

Omnis autem obligatio vel est *ad dandum*, vel *praestandum*, vel *faciendum*.

§. 8.

Fundamenta omnium actionum sc. personalium sunt vel

1. *factum licitum*, vel
2. *factum illicitum*, vel etiam
3. *aequitas, in iure ad effectum producendi actionem civilem, adprobata*; quam

aequitatem *L. 1. ff. de oblig. et act. varias causarum figuras* adpellat.

§. 9.

Si ex facto licito agitur, *illud in libello specificè est exprimendum. Essentialia* probari debent et *accidentalia, naturalia* vero praesumuntur.

Si ex facto illicito agitur, *species delicti inferatur libello, reoque negante, probetur.*

Si aequitate instructa sit actio, aequitas quidem haud probari debet, bene tamen *causa, ex qua haec aequitas defluit.*

§. 10.

de com- Iudicis competentiam ita considerabis:
petentia
iudicis.

1. *ad adimplendum contractum* institui potest actio vel *coram iudice domicilii, vel contractus*, nisi speciatim locus ad adimplentionem contractus sit definitus,
2. *ad rescindendum contractum* tantum *in foro domicilii* conueniendus est reus,
3. *si ex delicto agas, cum fora domicilii, delicti forum* concurrat,
4. *in rem scriptae actiones* etiam in foro *rei sitae* institui possunt.

§. 11.

Quam-
diu du-
cent?

Actiones personales civiles s. rei persecutoriae s. poenales, *perpetuo durant. pr. I. de perpet. et temp. act. L. 35. ff. de obl. & act.*
Actiones Praetoriae rei persecutoriae itidem

dem perpetuae sunt; nisi ad rescindendum ex restitutione in integrum ad quadriennium restringantur. *all. leg. iuncta L. f. C. de tempor. in integr. restit.* Actiones poenales Praetoriae anno exspirant, et quidem vtili. *L. 35. ff. de obl. et act.*

§. 12.

Actiones personales, rei persecutoriae, ex contractu, ad heredes tam actoris, quam rei transeunt. *L. 49. ff. de obl. et act. L. 152. §. 5. ff. d. R. I.* Actiones rei persecutoriae ex delicto, item poenales, ob laesum patrimonium, heredibus actoris competunt, non contra heredes rei, nisi quatenus aliquid ad eos ex delicto peruenit, vel lis cum defuncto iam contestata. *§. 1. I. de perpet. et temp. action. L. 44. ff. de reg. iur.* Actiones ad meram vindictam personalem tendentes, neque ad heredes actoris, neque rei transeunt.

An ad heredes transeunt.

§. 13.

Antequam vero ad specialem pertractationem progredior, de essentialibus, naturalibus et accidentalibus ipsorum negotiorum regulas tradam.

de determin. negotior. §. 13-20.

§. 14.

Substantiale, s. essentialiale, genericum est quod ad omnis generis conventiones pertinet. Illudque est consensus. Hinc quicquid excludit consensum, illud conventionem

reddit nullam. L. 116. ff. de reg. iur. L. 15. ff. de Iurisd.

§. 15.

Substantiale genericum omnium delictorum est, *dolus et culpa*; quod patet ex definitione delicti.

§. 16.

Substantialia specifica sunt, quae ad uniuscuiusvis negotii formam specificam pertinent. De quibus sequentes regulas obserues.

1. *substantialia pactis mutari nequeunt, quamquam addi per pactum substantiale possit.*
2. *deficiente substantiali negotium est nullum.*
3. *si substantialia adsunt, negotium est perfectum.*
4. *ex perfecto negotio nascitur obligatio et actio.*
5. *substantialia determinat Ius statutarium, vel provinciale, vel Imperii, vel civile.*

§. 17.

Naturalia sunt, quae praeter formam specificam, in quouis negotio determinat vel Ius statutarium, vel provinciale, vel Imperii, vel civile. Tota cognitio his regulis comprehenditur:

1. *naturalia in dubio negotio inesse praesumuntur.*
2. *pa-*

2. *pactis tamen mutari possunt.* Nec attendenda distinctio inter *naturalia interna* et *externa*.
3. *pacta naturalia minuentia*, sunt *strictae interpretationis*, hinc
4. *uno mutato naturali*, *reliqua mutata haud censentur*, nisi sint *connexa*.

§. 18.

Accidentalia sunt, quae per pacta *contrahentium* demum adiiciuntur.

§. 19.

Sunt vel *augmentia*, si per pactum naturalibus quid additur, vel *minuentia*, si pactis naturalia mutantur.

§. 20.

Accidentalia adesse et abesse possunt. Hinc non praesumuntur.

SECT. II, CAP. II,

MEMBRUM I.

DE ACTIONE PERSON. EX POL-
LICITATIONE,

§. 1,

Species factorum licitorum sunt pollicitatio et
conuentio,

§. 1,

POLLICITATIO est *spontanea offerentis pro-*
missio, absque acceptatione facta.

§. 2,

Diuiditur in *nudam*, quae, priuato facta, ef-
fectum nullum producit, et *non nudam*,
quae ad effectum producendum actionem ciui-
lem est confirmata; ex quo genere sunt pol-
licitationes, quae Reipublicae, Ciuitati, Ec-
clesiae vel Deo fiunt. *l. 2. §. 2. ff. de pol-*
licit. l. 9. ff. eod.

§. 3.

De A. ex ACTIO EX POLLICITATIONE vocanda est
'P. indo- *condictio ex lege.* Quae est *actio persona-*
le §. 3-5. *lis,* (neque enim rem adficit *L. 2. ff. de pol-*
licit.) quae datur *Ecclesiae, Ciuitati, Vni-*
uersitati, Reipublicae, aduersus pollicitan-
tem, ad promissionem suam adimplendam.

§. 4.

Si Ciuitati, vel Reipublicae facta sit promissio,
administratoribus aut Syndicis datur. No-
mine ecclesiae agunt *die Kirchenvorsteher.*

§. 5.

§. 5.

Finis est, ut adimpleat promissionem, quae vel ad dandum, vel praestandum, vel faciendum pertinebit.

*Causa legitima
L. de donat. in
str. de donat. in
str.*

§. 6.

Fundamentum est pollicitatio legitime facta, de eius ad quam requiritur fundamentum.

1. persona, quae obligandi gaudet potestate,

§. 6. 7.

2. res alienari haud prohibita,

3. ut voluntas a praesente sit declarata, non per epistolam. L. 5. ff. h. t. quod hodie non observatur,

4. ut animo deliberato facta,

5. ex iusta causa,

6. ut, si defecerit iustae causae expressio, promittens promissionem adimplere ceperit.

§. 7.

Iure Rom. 3. 5. aut 6. tum requisitum actor probare debebat. Hodie vero, cum absque dubio facta acceptatio verae donationis effectum producat, nihil probandum opinor praeter declarationem voluntatis: Aliter tamen sentiunt et civili Iuri insistent STRYCK V. M. tit. de pollic. §. 1. BERGER in Oec. Iuris L. 3. tit. 1. Th. 5. n. 3.

§. 8.

Domicilii forum competens est, et durat haec de foro actio perpetuo. de foro compet.

§. 9.

an ad he-
redes
transeat?

Quoad heredes pollicitantis, aut vouentis fe-
quentia in consideratione erunt:

1. *factum personale heredes non obligat.*
2. *si reale factum, aut quantitas, vel res promissa, ita distinguas:*
 - a. *si bona pollicitantis sufficiunt, tenentur heredes in solidum,*
 - b. *si non sufficiant, et pollicitatio facta ob honorem collatum heredes pariter in solidum obstringuntur,*
 - c. *si talis causa non subdit, liberi in decimam, extranei in quintam partem obstringuntur. L. 6. 9. et 11. ff. de pollic.*

§. 10.

excepti-
ones op-
pon.

Exceptiones adplicabuntur,

1. *deficientis facultatis donandi,*
2. *non deliberato consilio factae promissionis,*
3. *iniustae aut falsae causae,*
4. *paupertatis insecutae,*
5. *hereditatis non sufficientis,*
6. *deficientis conditionis,*
7. *praescriptionis.*

Libellus.

Kläger

Sempronius als bestätigter Actor der Kirche
zu St. Thomas alhier

contra

Exceptio nulli
latis

es. iniquitatis
nulli latis
pollicitantis

contra

Titium Kauf und Handelsmann alhier

Beklagten,

Bringet klagend an, welchergestalt Beklagter, als er vernommen, daß aus der Kirche zu St. Thomas der ganze Kirchen-Ornat gestolen worden, der Kirche einen Ornat von 300 thlr. zu schenken versprochen, Wenn sich aber Beklagter sein Versprechen zu erfüllen geweigert; Als ist Kläger, als gedachter Kirche bestätigter Actor, wider Beklagten zu Klagen genötiget worden ꝛc.

Daß Beklagter den libellirten Kirchen-Ornat 300 thlr. am Wert der klagenden Kirche zu St. Thomas alhier zu übergeben, auch alle verursachte Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. II. CAP. II.

MEMBRUM II.

DE ACTIONIBVS EX CONVENTIONE
ORIENTIBVS, IN SPECIE EX
MVTVO.

§. 1.

*1. Dig. de pactis natiua
solutio test*
Exposita actione ex pollicitatione oriunda, per-
go ad *conventionem*, s. *pactum*.

§. 2.

Pactum est duorum, pluriumue in idem placi-
tum consensus.

§. 3.

Diuiduntur pacta,

1. in *nuda*, et

2. *non nuda*,

Non nuda comprehendunt

1. *contractus*,

2. *pacta legitima*,

3. *pacta contractui adiecta*.

Contractus sunt

1. vel *veri* } contractus.
2. vel *quasi* }

Veri contractus sunt vel

1. *reales*, vel

2. *consensuales*, vel

3. *verbales*, vel

4. *litteralis*.

Reales

Reales sunt, ad quorum perfectionem traditio requiritur, cuius species sunt,

*Secundum
ius roman.*

1. MUTVVM,
2. COMMODATVM,
3. DEPOSITVM,
4. PIGNVS,

DE

CONDICIONE CERTI EX MUTVO.

actio

§. 1. *ut pay 200.*

MUTVVM est contractus realis, quo res fungibilis in accipientem transfertur, ut in genere in eadem qualitate, et quantitate restituatur.

*de re fungib
restituenda*

§. 2.

Oritur exinde CONDICTIO CERTI EX MUTVO, quae est actio personalis, civilis, rei persecutoria, quae creditori et eius heredibus datur, aduersus debitorem, aut eius heredes, ut acceptum mutuum in eadem qualitate et quantitate restituat.

§. 3.

Datur creditori. Nomine minorennium tutores, vel curatores, nomine piarum causarum, administratores vel actores, nomine vniuersitatum vel administratores, vel syndici, vel actores agunt.

§. 4.

Non dominus quoque, consumpta re mutuo data, habebit conditionem ex L. 13. §. 1. ff. de

de reb. credit. vel conditio sine causa applicari poterit. arg. *L. 1. §. ult. ff. de cond. sine causa.*

§. 5.

Contra debitorem agendum est, qui *se obligandi potestate* gaudet, contra illos vero, qui sub tutore vel curatore sunt, aliter non competit, nisi vel res mutuo data adhuc extet, vel versio in utilitatem probetur.

§. 6.

Ciuitates vel vniuersitates, tunc ex mutuo obligantur, si vel *singulis mutuum acceperint*, vel *mandatum dederint*, vel *in utilitatem versa sit pecunia*. *L. 1. §. 1. ff. et L. 3. ff. quod cuiusv. vniuers. nom. L. 27. ff. de reb. cred.*

§. 7.

Fines huius actionis sunt:

1. principales, *ut tantundem, sc. in genere, in eadem qualitate et quantitate restitatur*. *L. 3. ff. de reb. cred.*
2. minus principales, *ad usuras praestandas*, si vel promissae sint, vel debitor in mora deprehendatur, quod vltimum Iure Rom. haud obtinet,
3. *ad poenam conuentionalem praestandam*, modo hoc pactum vsurarium prauitatem haud prodat.

§. 8.

de fun- Fundamenta haec considerabuntur.

damento i. *mutuum contractum*, cuius requisita sunt:

a. *ut*

- a. *ut res fungibilis tradatur,*
b. *ut in accipientem dominium transferratur,*
c. *ut in genere restituatur.*

eiusque
prob. §.
8—12.

2. *pactum de usuris praestandis initum,*
3. *mora a debitore contracta,*
4. *poena conventionalis pacto promissa, isue et iudice,*
5. *correalis obligatio pacto constituta, et quod reliqui non sint soluendo.*

§. 9.

Omnia haec requisita, negante reo, probanda sunt. Cum vero in libello, etiam adiiciatur, solutionem haud esse factam, huius negatiuae probatio aetori non incumbit.

§. 10.

Aetor etiam executiue progredi potest, modo omnia libelli capita ex documentis guarentigionatis pateant.

§. 11.

Si contra debitoris heredes executiue aetor agere cupiat, mors quoque defuncti, et quod heredes adierint hereditatem, ex documentis adparere debet.

§. 12.

Competens iudex est vel domicili, vel contractus; Si tamen certus locus solutioni constitutus sit, in alio loco agi nec hodie cum effectu potest, nisi in foro contractus praesens inueniatur.

§. 13.

§. 13.

quam-
diu du-
ret?

Perpetua haec est actio et Iur. Sax. 31. ann. 6 sept. 3. dies durat. Terminum a quo constituit tempus ad solutionem praefinitum.

§. 14.

Tam heredibus actoris competit, quam contra heredes rei datur.

§. 15.

Excepti-
ones.

Exceptiones sequentes pro enato casu adcom-
modari possunt,

1. *deficientis causae debendi,*
2. *mutui non rite constituti,*
3. *SCTi Macedoniani,*
4. *mutui contra Mand. El. de Ao. 1718. 29. Dec. et 1724. d. 21. April. data,*
5. *diuisionis,*
6. *non numeratae pecuniae,*
7. *plus petitionis ratione loci, temporis, rei,*
8. *solutionis,*
9. *compensationis,*
10. *adsignationis plenae, vid. in Sax. Mand. El. d. Ao. 1699. d. 23. Dec. unter de-
nen Beilagen der Erl. Proceß Ord. sub
N. 28.*
11. *dationis in solutum,*

12. creditoris ad acceptationem immobili-
lium in solutum obligati Nou. 4. c. f.
Nou. 120. Rec. I. 1654. §. 172.
13. creditoris ad partialem solutionem ac-
ceptandam obstricti. Rec. I. d. A. 1654.
14. nouationis, delegationis,
15. remissionis,
16. solutionis, ob insinuatam praeceptum
de non exsoluendo, denegandae,
17. depositionis iudicialis,
18. dilationis legatæ,
19. versionis in rem non factae,
20. restitutionis in integrum,
21. praescriptionis,

Libellus executiuus contra heredes.

Kläger Georg Michael Streichlein contra
Berngroß Zalaussens hinterlassene Erben,
namentlich

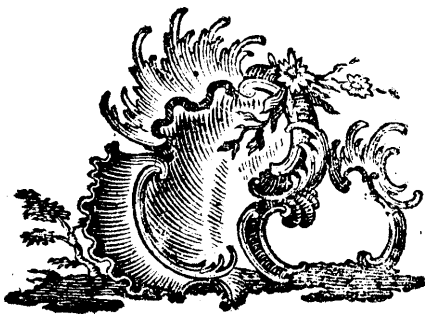
Hans Christoph } Zalaus.
Jonatan Christian }

Klaget kürzlich, welchergestalt Berngroß Zala-
aus von Klägern ein Darlehn von 1000. thlr. #
gegen landübliche Verzinsung à 5. pcent
Mich. 1744. erborget, und solches Mich. ^{in soluto in soluto}
Messe 1743. wieder zu bezahlen versprochen; ^{gezahlt worden}
Wann aber derselbe am 26. sept. 1744. ver-
storben, und Beklagter als seine Brüder

H
Eine Frau Jungf. die mich, etc. in soluto
bezahlte mich auf ...
denn ich meine ac. det. ...

zu Erben hinterlassen, diese auch die Erbschaft angetreten und Erben seyn wollen, wie solches aus denen Doc. sub A. B. C. mit merern erhellet: diese sich hingegen verweigern obgedachtes Capital nebst denen von Mich. 1743. aufgelaufenen Interessen zu bezahlen; Als ist Kläger zu Klagen genötiget worden, fordert dannenhero recognition derer documenten sub A. B. C. nach deren Erfolg er zu erkennen bittet,

Daß Beklagter die libellirten 1000. thlr. nebst denen Interessen von Michaelis 1743. à 5. pcent auch allen verursachten Unkosten zu erstatten schuldig,

SECT. II. CAP. II.

MEMBR. III.

DE ACTIONE COMMODATI DIRECTA
ET CONTRARIA.

§. I.

COMMODATVM est *contractus realis, quo res non fungibilis ad certum usum gratis, alteri traditur, et ab eodem finito usu, in specie restituitur.* *contractus*

§. 2.

Oritur ex hoc contractu ACTIO DIRECTA et CONTRARIA. In genere autem *actio directa* ex contractu contra principaliter obligatam personam, *contraria* vero contra minus principaliter, ad indemnitatem tantum praestandam obligatam, datur.

DE

ACTIONE COMMODATI DIRECTA.

§. I.

Est *actio personalis civilis rei persecutoria, b. de acti-*
f. quae datur commodanti, aut eius here- *on. com*
dibus, aduersus commodatarium, aut eius *mod. dix*
heredes, ad commodatum finito usu resti- *indole*
tuendum et reliqua, vel ex natura contractus, *§. 1-5.*
vel pactis adiectis descendencia, praestanda.

§. 2.

Datur *commodanti*, licet rem alienam in commodatum dederit. Nec reus eo nomine exceptione uti potest, cum sit de iure tertii.

§. 3.

Datur aduersus commodatarium et contra plures quidem in solidum, ob expressam *L. 5. §. ult. ff. h. t. dispositionem*. Quam legem *LVDOVICI in Doctr. Pand. h. t. male de correali obligatione, conuentione constituta*, explanat. Ratio legis sine dubio est, *ne commodans, beneficium praebens, in plures distringatur debitores*.

§. 4. §. 4.

Dissentientes vrgent *L. 21. in f. ff. eod. vbi verba: communi periculo*. Sed haec lex non regulam, sed exceptionem tradit, si per conuentionem ita determinatum sit, quod communi periculo accipiant commodatarii commodatum.

§. 5.

finis. Finis

1. *principalis est, ut commodatum finito usu in specie restituat*. Ob improbitam tamen necessitatem etiam ante repeti potest. *arg. L. 3. C. locat.*
2. *minus principalis, ad culpam leuissimam praestandam*. *Euolue L. 5. §. 2. ff. commod. vel contra, iuncta L. 18. pr. eod.* in qua verbum *diligentia* in priori lege positum, de *exactissima diligentia* explicatur. Iunge pariter. *L. 5. §. 10. et L. 18. pr.* vbi exceptiones de lata et leui culpa.

§. ad

3. *ad casum fortuitum praestandum, si ita conuentum, si aestimatam rem venditionis gratia acceperit, si in mora sit commodatarius. L. §. §. 4. 7. ff. h. t. c. vn. X. eod. vel furtum commiserit commodatarius.*

§. 6.

Ad fundamenta huius actionis pertinet.

fundamenta.

1. *commodatum legitime contractum, cuius essentialia sunt:*

- a. *traditio rei non fungibilis,*
- b. *ad certum usum,*
- c. *eundemque gratuitum,*
- d. *ut finito usu in specie restituatur.*

2. *finitum esse usum,*

3. *culpa commodatarii, qua res commodata vel perit, vel deteriorata est.*

4. *mora, vel quod ad alium usum applicuerit commodatum.* Quod fundamentum potissimum ad casus fortuiti praestationem pertinet.

5. *obligatio correalis lege constituta,*

6. *pactum, quo quoad accidentalia quid determinatur.*

§. 8.

Omnia haec fundamenta, reo negatiue litem contestante, probanda sunt, si excipias *quinto loco* positum, quia hoc ad naturalia spectat, adeoque praesumitur.

§. 8.

In damnorum probatione respiciendum,

vel alio modo

1. *an damnum sit datum*, sc. quod res vel perierit, vel deterior facta fit. Illudque probandum,
2. *an dolo vel culpa sit datum*,
3. *ad quantitatem damni*,

§. 9.

Incidit in controuersiam *an culpa probanda sit?*
Haec autem lis optime hoc modo conciliabitur;

1. *si tale est negotium, in quo culpa leuissima praestari debet*, actor *culpam non probabit*; cum enim casus fortuitus non praesumatur, culposum magis damnum erit praesumendum.
2. *si in negotio, lata, aut leuis culpa tantum praestetur*, actor probabit *damnum culpa tali esse datum*, nisi forsitan eius generis sit, quod ex omissione diligentiae boni patrisfamilias defluxisse, praesumendum.

§. 10.

Quantitas damni quoque probatione indiget. Cui vel testes vel documenta deseruiant.

§. 11.

Rebus deterioratis utile est, rem per peritos aestimari; ubi requiritur

1. *ut sint iurati et periti*,

2. *ut*

- 2. *ut qualitatem rei sciant tempore traditionis,*
- 3. *comparata nunc qualitate rei aestiment.*

§. 12.

Si res perierit, alique modi probandi deficient, iuramento in litem vel veritatis, vel adfectionis locus erit.

§. 13.

Competens iudex est, vel domicili, vel contra-ctus, et durat haec actio perpetuo.

de com-
petentia
iudicis.

§. 14.

Vtrinque transit ad heredes, neque tamen correaliter, sed tantum pro rata hereditaria obligantur.

§. 15.

Exceptiones nota

exce-
ptiones
oppon.

- 1. *retentionis,*
- 2. *deficientis potestatis se obligandi,*
- 3. *usus nondum finiti,*
- 4. *rei casu peremptae,*
- 5. *arrestu impositi,*
- 6. *commodati commodanti tantum utilitatem praestantis, et hinc culpa latae tantum praestandae,*
- 7. *commodati communem utilitatem praebentis, et sic rei ad leuem culpam tantum obligati,*
- 8. *culpa pacto remissae,*

commodato

quid latens

9. damni a tertio dati, *hic casus*
10. morae commodantis in acceptando,
11. credidi, te consensurum in alium usum, quem improvisus casus obtulit,
12. rei commodatae ex praecedente vitio peremptae, aut deterioratae,
13. res eodem modo apud te periisset,
14. casus fortuiti insolitissimi,
15. plurium coheredum,
16. commodati communi periculo dati,
17. donationis,
18. praescriptionis.

Libellus.

*et mit dem
Klagzeug
mit dem
Fouteral
von roten
Corduban
den 4.
Febr. a. c.
Beflagten
auf 14 Tage
gelehnet.
Wann aber
Beflagter
nach Ablauf
sotaner
Frist sich
der restitu-
tion bemel-
deten Klag-
zeugs und
Fouterals
verweigert.*

Klaget kürzlich, welchergestalt Kläger sein Reißzeug, so nach der Specification sub C. in 20 Stück bestehet, nebst dem dazu gehörigen Fouteral von roten Corduban den 4. Febr. a. c. Beflagten auf 14 Tage gelehnet. Wann aber Beflagter nach Ablauf sotaner Frist sich der restitution bemeldeten Reißzeugs und Fouterals verweigert. Als ist zc.

Daß Beflagter das libellirte Reißzeug nebst dem Fouteral zu restituiren, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

DE

ACTIONE COMMODATI CONTRARIA.

§. 16.

Est actio civilis personalis rei persecutoria, b. f. *de act. comm. contr. indole §. 16-19.*
 quae datur commodatario, aut eius heredi-
 bus, aduersus commodantem, aut eius here-
 des, ad indemnitatem praestandam.

§. 17.

Fructuosius est beneficium retentionis, quod
 commodatario datur, modo illud, quod rei
 commodatae intuitu commodatario debe-
 tur, sit liquidum, alias eousque tantum re-
 tentione fruitur, quousque commodans cau-
 tionem non praestitit.

§. 18.

Tendit ad indemnitatem consequendam, quae
 tam in expensarum, quam damnorum, (lata)
 culpa, aut dolo datorum, consistit.

§. 19.

Necessarias modicas impensas non recuperat
 commodatarius. L. 15. ff. 2. ff. commod.
 vel contr. vtilis et voluptuarias regulariter
 tantum tollit.

§. 20.

Fundamenta igitur huius actionis facile ex fine *de ei. funda-
 patent, mentis.*

1. *commodati contractus essentialia, natu-
 ralia et accidentalia,*

H 5

2. im-

2. *impensarum in rem commodatam collocatio*, vbi
 - a. probanda est *quantitas*.
 - b. vel *necessitas*, vel *quod commodans utiles*, vel *voluptuarias iam inchoauerit*, vel *ipsius voluntate factae sint*.
3. *damna dolo, vel lata culpa data*, in quorum probatione respicias
 - a. *an damnum?*
 - b. *an dolo*, vel *culpa lata datum*,
 - c. *quanti aestimetur?*

§. 21.

forum competens. Eadem fori competentia, quae in actione directa, attenditur. Si vero ante directa actio iam sit instituta, haec actio in eodem foro tamquam reconuentio ventilari debet,

§. 22.

exceptiones. Exceptiones sunt¹

1. *impensarum modicarum*,
2. *culpa impensis causam dedisti*,
3. *impensarum illiquidarum, immodice aestimatarum*,
4. *impensarum contra prohibitionem factarum*,
5. *vitii patentis*,
6. *ignorantiae vitii rei*,
7. *commodati ob improuisam necessitatem reuocati*.

Libel-

Libellus.

Kläger kündigt, welchergestalt Beklagter Klä-
ger ein Pferd zu einer Reise auf 4 Wo-
chen nach Frankfurt gelehnt. Wenn aber
das gelehnte Pferd, da Kläger kaum die
Hälfte des Weges zurück gelehnt, wegen ei-
nes innerlichen Schadens, wie begehendes
attestat des Ross-Arzttes Hans Hufeisens
sub C. bezeuget, so Beklagter auch ganz wol
genutzt, krank worden, und bahero Kläger
nicht allein 10 thlr. vor die Cur verwenden,
sondern auch, weil er dieserhalb 6 Tage lie-
gen bleiben müssen, auf 30 thlr. nach beige-
fügter Liquidation sub D et E Schaden erlit-
ten, Beklagter hingegen zu deren Ersetzung
sich nicht verstehen will. Als ist zc.

Daß Beklagter so wol die auf die Cur
des Klägers gelehnten Pferdes verwen-
dete 10 thlr. als den erlittenen Schaden
an 30 thlr. nebst denen verursachten Un-
kosten zu erstatten schuldig.

SECT. II. CAP. II.

MEMBR. IV.

DE ACTIONE DEPOSITI.

§. I.

de indo- DEPOSITVM est *contractus realis*, quo *res*
le act. (*gratis*) *custodienda alteri traditur, ut ab*
depositi *eodem in specie restituatur.*
§. I - 8.

§. 2.

Notari meretur distinctio in depositum REGV-
LARE et IRREGVLARE, quod vltimum
dicitur, *quando depositario usus simul con-*
ceditur. Cuius indolem colligas ex *L. 24.*
25. 26. §. 1. ff. depositi. L. 9. 10. ff. de reb.
cred. L. 1. §. 34. ff. depositi,

§. 3.

Sequestrum quoque inter depositi species refer-
tur. Sed probe distinguendi sunt casus: si
enim *sequester solam custodiam tantum et*
gratis quidem *præstat*, manet depositum.
Sin autem præter custodiam etiam administra-
tionem rei gerit, vel locatio erit, mercede
data, vel, si gratis administret, mandati in-
dolem redolet,

§. 4.

Oritur ex hoc contractu vnilateralis duplex ACTIO
DEPOSITI DIRECTA et CONTRARIA.

§. 5.

Directa est *bonae fidei, personalis actio, quae*
datur deponenti, et eius heredibus, aduer-
sus

sus depositarium et eius heredes, *ad depositum in specie restituendum, et reliqua*, quae vel *ex natura contractus, vel pacto adiecto* descendunt, *praestanda*.

§. 6.

Datur *deponenti*, et, quod ad sequestrum, *victor* in lite regulariter actionem instituit. Si plures rem deposuerint, et sint correi credendi, vnus ex illis praeueniendo reliquos solidum petere potest.

§. 7.

Correali vero obligatione non contracta, singuli pro rata agere possunt, si in quantitate consistat depositum, si vero res indiuidua sit deposita, vnus plurium deponentium agere nequit, nisi vel ratione reliquorum procuratorio nomine agat, vel ex iure cesso.

§. 8.

Datur *aduersus depositarium*. Et plures quidem correaliter ipsa lege sunt obligati. L. 1. §. 43. ff. depos. vel contr.

§. 9.

Essentialis finis est: *ut res deposita in specie restituatur*, atque in deposito quantitas etiam ius act. pro specie habetur, cum in specie restitui §. 9-13. omne depositum debeat.

§. 10.

Ratione naturalium tendit *ad doli et latae cul-pae praestationem*.

§. 11.

§. 11.

Si cista clausa et signata tradita fuerit, et deponens, restitutione cistae facta, conqueratur, res quasdam deficere, videndum est; *an depositarius ad aestimationem teneatur?* Decisionem tradit L. 1. ff. 41. ff. *depos.* distinguens hoc modo:

Si deponens depositario res in cista contentas demonstrauerit, eoque praesente cistam signauerit et occluserit, depositarius tenetur, nisi a culpa lata se purgare possit. Rebus autem depositario non ostensis, tunc demum tenetur, si sigilla sint fracta, vel aliae laesiones cistae adpareant. Liberabitur tamen depositarius, si a culpa lata se vacuum probauerit.

§. 12.

Ratione accidentalium quandoque tendit actio

1. *ad culpae leuis praestimationem*, si honorarium acceperit,
2. *ad leuissimae culpae praestimationem*, si rei non fungibilis depositae usus ipsi concessus fuerit, aut deposito se obtruserit,
3. *ad casus fortuiti praestimationem*, si vel ita pactum, vel depositi rei fungibilis usus indultus fuerit,
4. *ad dupli praestimationem*, ob negationem depositis miserabilis.

§. 13.

Ratione finium ex naturalibus, aut accidentalibus dimanantium, vel petitur

1. *aestimatio rei depositae*, si culpa aut perditata, aut insigniter deteriorata sit res, vel
2. *aestimatio damni tantum dati*.

§. 14.

Fundamenta ratione principalis finis sunt essentialia contractus depositi, in eo consistentia: vt

de eius
fundamentis
§. 14-16.

1. *res ad custodiam tradatur,*
2. *vt gratis recipiatur,*
3. *vt in specie restitatur.*

§. 15.

Ratione naturalium et accidentalium ex ipsis finibus declaratis fundamentum patet.

§. 16.

Omnia haec fundamenta, si naturalia excipias, probanda veniunt. Quoad poenam tamen inficiationis in duplum ratione depositi miserabilis notandum est, quod ea non aliter obtineat, quam si reus vel per testes, vel per documenta conuictus sit. Iuramenti delatio haud sufficit.

§. 17.

Iudex competens, vti supra generaliter monui, est iudex domicilii et contractus.

de competentia
iudicis.

§. 18

§. 18.

quam-
diu du-
ret?

Durat haec actio *perpetuo*. Singulare est, quod, etsi in duplum ob inficiationem depositi agatur, *actio sit perpetua*, licet ex edicto Praetoris descendat. *L. 18. in f. ff. depos.* Cuius dispositionis ratio in eo mihi posita videtur, *quod depositarius, depositum miserabile negans, insignis perfidiae reus, adeoque similis furi sit, contra quem actiones etiam Praetoriae poenales perpetuo competunt*. Dissent. BOEHMERVS in *Tr. de Action. Sect. 2. c. 8. ff. 23. n. 5.* qui allegatam legem inique interpretatur.

§. 19.

an ad he-
redes
transeat.
§. 19-23.

Transit haec actio tam ad heredes deponentis, quam depositarii.

§. 20.

Si plures heredes deponens relinquat, atque vel omnes agunt, vel ille, qui ex maiori parte heres est, depositarius totum depositum restituere tenetur, siue res diuiduae sint depositae, siue indiuiduae. Quam sententiam *arg. L. 14. ff. depos.* B. AAVS LÜDER. MENCKEN *ad Pand. h. t.* et BOEHMERVS fount. Ex mea vero sententia, cum quantitates ipso iure sint diuisae, depositarius vni heredum agenti etiamsi maioris partis heres sit, ratam tantum partem soluere obstringitur.

§. 21.

§. 21.

Quodsi vnus heredum species depositas a depositario poscit, omnes quidem ei tradere tenentur, sed non nisi praestita cautione idonea per fideiussores. *L. 1. ff. 36. ff. de pos.*

§. 22.

Quod ad exceptiones attinet, praecipue obseruandum est, *quod exceptio compensationis opponi nequeat*, *L. f. C. de compens. ff. 30. l. de act.* et vera huius dispositionis ratio est, quia res deposita, licet in quantitate consistat, tamquam species consideratur. In speciebus vero compensationem locum non habere latissime patet. Si vero res sit deteriorata, aut deperdita, merito compensatio obtinebit. Sequentes vero in consideratione habentur exceptiones

1. *retentionis,*
2. *plurium (coheredum, inter se) iudicium*
3. *traditionis nondum factae,*
4. *litis nondum finitae, sc. in sequestro,*
5. *rei sine dolo et lata culpa) peremptae,*
6. *depositi ad commune periculum dati*
(ad obligationem in solidum excludendam)
7. *arrestu impositi, ut in L. in rem remota*
8. *nondum praestitae cautionis,*

9. *rerum vni heredum sub cautione restitutarum,*
 10. *donationis,*
 11. *praecriptionis.*

Forma Libelli.

Kläger bringet klagend an, welchergestalt er Beklagten einen Coffre, worinnen ein silbern Service gewesen, in Verwahrung nebst denen Schlüsseln zu denen davor gelegten Schlössern übergeben, immaffen Kläger demselben nicht allein nach der Specification sub A. alle darinnen enthaltene Sachen, Stück vor Stück gezeigt, und in seiner Gegenwart wiederum in den Coffre gelegt, sondern auch mit desselben Verwilligung jedes Stück so gleich von Carl Tomback, einem Goldschmid alhier, nach der in der Specification sub B. enthaltenen Taxe aestimiren lassen; Wann sich aber bey Restitution des Coffres, da solcher in Beklagten Gegenwart wider eröffnet, und die sämtlichen Stücke nach der Specification durchgegangen worden, sich geäußert, daß die in der Specification N. 15. 20. 30. 46. enthaltene Stücken, welche auf 300 thlr. taxiret worden, ermangelt und Beklagter in Güte dieses Quantum zu erstatten sich verweigert; Als ist 2c. fordert Einlassung auf die Klage und beigefügte Specification sub A. und bittet nach deren Erfolg zu erkennen:

Daß

Das Beklagter die libellirten 300 thlr. als den Wert derer ermangelnden Stücke sub N. 15. 20. 30. 46. Klägern nebst allen verursachten Unkosten zu erstatten schuldig.

DE

ACTIONE DEPOSITI CONTRARIA.

§. 23.

Retentionis beneficio etiam depositario constituitur eo modo, quo supra in actione commo-

de act. D. contrar. in dolo §. 23—25.

dati expositum est.

§. 24.

ACTIO DEPOSITI CONTRARIA est civilis, personalis, rei persecutoria, h. f. quae datur depositario, aut eius heredibus, aduersus deponentem, aut eius heredes, ad indemnitatem praestandam.

§. 25.

Tendit ad indemnitatem praestandam

finis

1. ratione impensarum necessariorum. Utiles et voluptuarias tollere tantum potest.
2. culpa leuissimae praestandae.

§. 26.

Fundamenta sunt

de eius fundati. §. 26. 27.

1. depositum constitutum,
2. secundaria deponentis obligatio

- a. *ad impensas restituendas,*
- b. *ad culpae leuissimae praestationem.*

§. 27.

Reliqua ad probationem pertinentia, ex dictis occasione actionis commodati contrariae, patent.

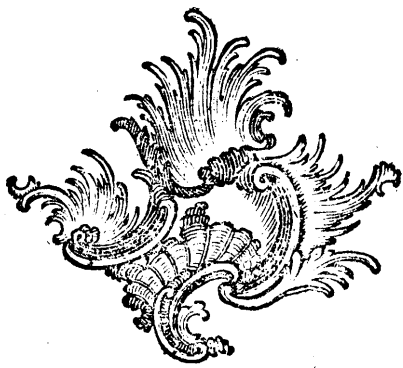
§. 28.

compe-
rentia
fori.

Idem forum competens est, quod in aliis actionibus personalibus. Per modum reconventionis tamen instituta, in foro conventionis peragi debent.

§. 29.

Exceptiones eadem, quae traditae sunt in actione commodati contraria, obtinebunt.

SECT. II. CAP. II.

MEMBRUM V.

DE ACTIONE PIGNORATITIA.

directa

§. I.

CONTRACTVS PIGNORIS est realis, b. f. de act. *quo res creditori in securitatem crediti traditur, ut ab eodem, soluto debiti vinculo, in specie restituatur.* pignor. directae §. 1—5.

§. 2.

Defluit inde actio pignoratitia directa et contraria.

§. 3.

ACTIO PIGNORATITIA DIRECTA est actio personalis, ciuilis, rei persecutoria, b. f. quae datur debitori, aut eius heredibus, aduersus creditorem, aut eius heredes, ad pignus, soluto debiti vinculo, restituendum, et damna dolo, aut leui culpa, data resarcienda.

§. 4.

Plerumque debitori haec actio conceditur, sed si tertius pro alio res suas pignori dederit, nihil dubito, cum actione pignoratitia vtili vti posse.

§. 5.

Competit contra creditorem, aut eius heredes. Non contra tertium possessorem. Nec obstat L. 40. §. f. ff. de pignor. act. et c. 6. X. de pignor. quae leges non de actione pignoratitia, sed vel rei vindicatione, vel imploratione officii iudicis agunt.

§. 6.

fines hu- Finis est
ius act.

§. 6. 15.

1. principalis ad rem oppigneratam soluto debiti vinculo restituendam.

§. 7.

Hodie potissimum iure Sax. et Brunsvicensi, ubi in immobilibus iudicialis hypotheca requiritur, non ambigo, etiam ad cassationem hypothecae hanc actionem dirigi posse. Quamvis alii implorationem officii iudicis dicere malint.

§. 8.

Tendit minus principaliter

2. ad levis culpa praestationem. *L. 14. ff. de pignorat. act.* Nec obstat *L. 13. ff. 1. ff. eod. et ff. ult. inst., quib. modis re contrah. oblig.* ex quibus leuissimae culpa praestationem euincere student.

§. 9.

3. ad usuras ex tempore morae praestandas. *L. 7. ff. de pignor. act.*
4. ad residuum pretii, legitima distractione pignoris facta, restituendum. *L. f. C. de distract. pign.*

§. 10.

5. ad reddendas rationes de fructibus perceptis et percipiendis, quod obtinet, si pactum antichreticum pignori adiectum est.

§. 11.

§. 11.

Pactum antichreticum est pactum contractui pignoratitio adiectum, ut creditor ex pignore, quod fructus fert, fructus in vicem usurarum accipiat. L. 14. C. de usur. et L. 17. C. eod.

§. 12.

Antichresis constituitur vel expresse, vel tacite. vid. L. 8. ff. In quib. caus. pignus vel hypoth. tac. contrah.

§. 13.

In pignore sub pacto antichretico creditori dato, sequentia principia notabis:

1. creditor rationes reddere debet, nec de perceptis tantum, sed et de percipiendis quoque fructibus tenetur,
2. nullus excessus legitimarum usurarum est tolerandus, siue fructus certi, s. incerti percipiantur,
3. quicquid ex fructibus ultra usurarum legitimum modum percepit, in sortem quotannis imputandum est.

Haec principia exinde probantur:

- a. ex prohibitione generali illegitimarum usurarum,
- b. ob generalitatem L. 3. C. de pignorat. act.
- c. per L. 14. C. de usuris,
- d. per arg. L. 8. ff. in quibus causis pign. vel hypoth. tac. contrah.

Plura vid. in *mea Diss. de Excessu usurarum in pacto antichretico non tolerando*. Iunge Iure Sax, Dec. El. 22. de Anno 1746.

§. 14.

Tendit actio pignoratitia

6. *ad culpa leuissimae praestationem*, si vel ita conuentum, vel pignus in creditoris tantum vtilitatem tendat,

§. 15.

7. *ad casus fortuiti praestationem*, si ita conuentum, vel culpa casum praecessit, vel propria auctoritate pignus occupauit.

§. 16.

de fundamen-
tis eorumque
prob.
§. 16-22.

Fundamenta huius actionis consistunt

i. in essentialibus contractus pignoratitii, scilicet vt

a. *debitum principale adsit,*

b. *pignoris traditio facta sit.*

Vtrumque probari debet, et si executio agere velis, documentis guarentigionatis opus est.

§. 17.

Fundamentum

2. *quod dissolutum sit debitum principale.*

Modus itaque, quo sublata est obligatio, probandus venit.

§. 18.

§. 18.

Potest quoque actor in iudicio offerre solutionem et pignus repetere, *L. 9. §. 5. ff. de pignor. act.* vel creditore acceptationem solutionis denegante, locum habet depositio iudicialis, de cuius legitimis requisitis vid. *L. 9. C. de solut. leg. L. 19. C. de usur.*

§. 19.

In quaestione versatur, *an, debitore in concursum incidente, solutione nondum facta, creditor pignus ad massam concursus tradere teneatur?* Extra Sax. triplex sententia apprehenditur. Negant STRYCK ad BRUNNEM. *Proc. Conc. credit. c. 2. §. 6.* RIVINUS in *Disp. de Iure pign. moto concursu. §. 7.* Adfirmat SALYADO in *Labyr. credit. P. I. c. 11. n. 14.* Intermediam tradit LEYSERVS *Medit. ad Pand. spec. 231. Med. 1.* et tunc negatiuam defendit, si nullus potiozem hypothecam habeat. Alias adfirmat.

Mihi, extra Saxoniam, negatiua adcommo-
datior analogiae Iuris videtur.

In Sax⁷ per O. R. tit. 41. §. 1. pignora
massae concursus restitui debent, eamque ob
causam curator bonorum agit. Sed ex re-
ducta inde pecunia satisfaciendum est credi-
tori.

§. 20.

Fundamentum

3. *damnum culpa datum.*

In qua probatione repetenda sunt in prioribus actionibus personalibus deducta.

§. 21.

Fundamentum

4. *pactum antichreticum vel expresse, vel tacite constitutum.*

Quo probato, obligatio ad reddendas rationes iuris est.

§. 22.

Fundamentum

5. *mora, quoad usuras,*6. *distractio pignoris facta,*7. *si ad casum fortuitum praestandum actio instituitur, est vel pactum, vel culpa casum praecedens, vel propria auctoritate suscepta occupatio pignoris.*

§. 23.

quam-
diu du-
ret?

Competit haec actio intra triginta annos. Terminus autem *a quo*, secundum communem sententiam receptam, demum a tempore dissoluti debiti principalis currit. Consentit B. AUBUS MEUS LÜDER MENCKEN in *Gymnas. Polem. disp. 5. th. 19.* et alii, quos ibi allegat. Dissentiunt MOLLENREC. et FRANZK, ad *Pand. tit. de pignor. act. arg. L. 4. C. de praescript. 30. l. 40. un- nor.* De Iure Sax. vid. *P. 2. Const. El. 1.* quae priori sententiae subscribit.

§. 24.

§. 24.

Exceptiones consule sequentes :

excepti-
ones op-
pon.

1. *debiti nondum soluti*
2. *integrae solutionis nondum factae,*
3. *debiti intempestive, non rite oblatis,*
4. *retentionis ob aliud debitum, ob impensas, damna,*
5. *pignoris sine dolo et culpa perempti,*
6. *pacti conventi, ut stato die solutione non facta, creditor pignus pro iusto pretio retineat,*
7. *pignoris legitime euicti, vel distracti,*
8. *pacti de retrovendendo adiecti,*
9. *fructuum cum usuris compensatorum,*

Libellus.

Rubricirter Kläger stellet klagend vor, welcher-
gestalt er von Beklagten ein Darlehn erwor-
get, und ihm dargegen seinen auf der Wind-
mülen-Gasse vor dem Peters-Thore zwischen
N. und N. Hause gelegenen Garten zum Un-
terpfande übergeben; Wann aber Kläger
schon vor einem halben Jahre gedachtes
Capital nebst denen sämtlichen Interessen
wieder bezalet; Beklagter hingegen sich so
wenig zu Abtretung gedachten Gartens, als
zu Ablegung der Rechnung von denen 3
Jahr lang aus diesem Garten erhobenen
Nutzungen in Güte verstehen will : Als
siehet

siehet sich Kläger Klage zu erheben genöthiget 2c.

Daß Beklagter den ihm verpfändet
gewesenen Garten hinwiederum abzutret-
ten, so wol derer erhobenen Duzungen
halber Rechenenschaft abzulegen, und alle
verursachte Schäden und Unkosten zu er-
statten schuldig.

DE

0 ACTIONE PIGNERATITIA CON-
TRARIA.

§. 25.

de act.
P. contr.
indole
§. 25. 26.

Est actio civilis personalis rei persecutoria, b. f.
et datur creditori, aut eius heredibus, ad-
versus debitorem, aut eius heredes, ad in-
demnitatem consequendam.

§. 26.

funda-
ment.

Finis in eo consistit *restitutio*

1. ut impensae necessariae regulariter,
quandoque et vtilis, restituantur.
2. ad damna resarcienda, dolo, lata aut
leui culpa data.
3. ad restituendum pignus ad tempus red-
ditum. L. 3. et 22. §. penult. ff. h. t.
4. ad aliam rem pignori tradendam.

§. 27.

§. 27.

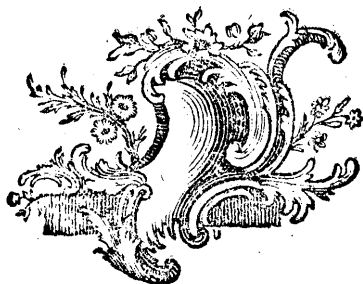
Fundamentum est *secundaria debitoris obligatio ad omnem indemnitatem probandam.*

§. 28.

Exceptiones

excepti-
ones.

1. *impensarum haud necessariarum,*
2. *utilium contra prohibitionem absolutarum,*
3. *scienter rem alienam accepisti,*
4. *vitii rei pigneratae patentis,*
5. *remissionis expressae,*
6. *redditae rei oppigneratae,*
7. *in ulteriorem oppignorationem consensus,*
8. *alienationis creditoris voluntate factae,*
et sic
9. *tacitae remissionis.*

SECT. II. CAP. II.

MEMBRUM VI.

DE ACTIONIBVS EX CONTRACTIBVS
 CONSENSVALIBVS, IN SPECIE
 EMTI VENDITI.

§. I.

Contractus consensuales dicuntur, qui nihil prae-
 ter consensum in formam specificam ad sui
 perfectionem requirunt. Quorum species
 sunt

- a. EMTIO VENDITIO,
- b. LOCATIO CONDVETIO,
- c. SOCIETAS,
- d. MANDATVM,
- e. EMPHITEVSIS.

§. 2.

*Emtio venditio est contractus consensualis, de
 re certa, pro certo pretio alteri tradenda,
 initus.*

§. 3.

Oriuntur ex hoc contractu actiones VTRINQUE
 DIRECTAE, Emti et Venditi.

DE

ACTIONE EMTI.

§. I.

de A. E. ACTIO EMTI est actio ciuilis personalis, rei
 indole persecutoria, b. f. et datur *emptori*, aut eius
 §. 1—3. here-

heredibus, adversus venditorem aut eius heredes, ad rem venditam tradendam et reliqua, quae vel ex natura contractus, vel ex pacto legitime adiecto, descendunt, praestanda.

§. 2.

Competit emtori. Cessionario, aut mandanti
UTILIS datur. L. 13. ff. 25. ff. de act.
E. V.

§. 3.

Instituitur contra venditorem, contra mandan-
tem vero UTILIS. all. Leg.

§. 4.

Fines sunt

1. ad rei venditae vacuum possessionem tra-
dendam,
2. ut non vitiosa res et libera ab oneribus
privatis praestetur.

Fines A.
E. §. 4.
II.

§. 5.

Finis

3. ad fructus, tempore perfectae emtionis
nondum perceptos, neque pro perceptis
iure habitos, restituendos.

§. 6.

Finis

4. ad pertinentias, scilicet quae vel ex le-
ge, vel consuetudine, vel destinatione et
actuali applicatione, aestimandae, simul
tradendas.

§. 7.

§. 7.

Finis

5. *ad thesaurum consequendum, L. 1. C. de peric. et commod. rei vend.*
6. *ad omne interessè præstandum, scil. si*
 - a. *res vitiosa vendita,*
 - b. *qualitas laudatae deficiant,*
 - c. *si seruitutes, aut alia onera priuata, cohaereant et venditor hoc sciuerit,*
 - d. *si res ex præcedente vitio perierit,*
 - e. *si pignus inhaereat,*
 - f. *si venditor sua culpa rem tradere nequeat.*
7. *ad pretii dati restitutionem in casibus sub d. et f.*

§. 8.

Finis

8. *ad liberationem ab onere pignoris L. 5. C. de euct.*

§. 9.

Finis

9. *ad restitutionem eius, quod emtor creditori ad liberandam rem a pignoris onere dedit L. 3. C. de euct.*

§. 10.

Finis

10. *ad euctionem præstandam.*

§. 11.

§. II.

Decertant DD. de quaestione: an in pretii restitutione respiciendum sit ad tempus venditionis, aut ad pretium, quod tempore euictionis iustum est? Meam traditurus sententiam affero:

Pretium venditionis tempore datum, a venditore emtori, ad euictionem praestandam, restituendum esse, L. 13. et 53. ff. de euict.

His tantum additis limitationibus:

1. Si res euicta tempore euictionis melior existit, et tales sunt meliorationes, quas emtor non recuperat ab euiciente. v. c. si ob alluiones, coalitiones fundo quid accesserit, tunc venditor emtori, praeter pretium ab emtore datum etiam hoc praestare tenetur. Obst. L. 64. ff. de euict.
2. Si res deterior facta ipsius rei partiali interitu, tunc illud tantum pretium petere potest emtor, quod tempore euictionis iustum est. L. 66. et 70. ff. de euict.

Aliter sentiunt BOEHMERVS ad Pand. tit. de euict. LVDOVICI in compendiolo Pand. eod. tit. §. 8. confer. FRANZK ad Pand. et VOETIVS ad Pand. eod. tit.

§. 12.

Finis

11. *tendit ad levis culpa praestationem.*
Reliqui fines ex accidentalibus pactis dimanant.

§. 13.

eius fun-
damenta
§. 13-16.

Fundamenta sunt

1. *contractus emtionis venditionis rite initus*, cuius essentialia sunt:
- α. consensus in rem certam tradendam pro pretio certo,
 - β. adimpletio contractus, ex parte actoris,
 - γ. fructuum perceptio post perfectum contractum. *Haec fundamenta actor probare tenetur.*

§. 14.

Fundamentum

2. est principium iuris *accessorium sequatur principale*. Quod probationem attingit, probari debet existentia huius accessionis, quod vero pro accessorio habeatur, in probationem haud venit, nisi in speciali lege aut consuetudine, aut destinatione et illatione actor probationem fundet.

§. 15.

Si ad interesse actio instituitur, ex his fundamentis vnum est proponendum, et reo negante, probandum, vel

1. *vitium rei venditae, et quod tempore venditionis iam adfuerit.* Vtrumque pro-

probandum est, sed si intra triduum se exferat, praesumitur,

2. quod qualitas promissa deficiat. Probetur ergo promissio et defectus qualitatis.
3. *seruitus rei venditae inhaerens,*
4. *quod res perierit ex vitio tempore perfectae emtionis iam existente.* Reliqua fundamenta, in ipsis finibus traditis inuenies exposita, caque omnia probationi subiacent.

§. 16

Perpetua est actio emti, terminus vero a quo computabitur a tempore perfectae emtionis.

§. 17.

Exceptiones sunt

exce-
ptiones
oppori...

1. *nondum adimpleti contractus,*
2. *dolosae inductionis ad fidem de pretio habendam,*
3. *rei venditae sine culpa leui extincta,*
4. *vitii patentis,*
5. *vitii post tempus contractus enati,*
6. *contractus, ob pactum commissorium vel additionis in diem resoluti,*
7. *fructuum ante perfectum contractum perceptorum,*
8. *pertinentiarum ante emtionem perfectam alii venditarum,*
9. *rerum ad temporalem tantum usum, ornatus vel custodiae gratia in fundo existentium,*

10. ignorantiae seruitutis,
11. protestationis factae, de euictione, ratione onerum priuatorum, non praestanda,
12. ignorantiae pignoris constituti,
13. scienter rem oppignoratam emisti,
14. interesse illiquidi, immoderati,
15. impensarum in rem, vel fructus collocatarum,
16. remissae euictionis praestationis,
17. alienationem alieno nomine suscepi,
18. rei culpa emtoris euictae,
19. rei non iudicialiter euictae,
20. possessionis tantum euictae,
21. sciens rem alienam emisti,
22. denunciationis vel plane non, vel non legitime factae.

Libellus

ad euictionem praestandam.

Klaget kürzlich, welchergestalt er von Beklagten sein Gut zu Großewitz nebst allen pertinentien an Wiesen, Holz und Feldern, vor 6000 thlr. erkaufte, ihm auch diese Kaufsumme entrichtet. Nachdem aber Kläger wegen der an der Gemeinde Hutung liegenden Wiese, so wol wegen 2 Acker Holz, welches alles Kläger bey Erkaufung gedachtes Gutes als Pertinenz-Stücke mitgekauft,

fet, von Sempronio des Eigentums halber in Anspruch genommen worden, Kläger auch Beklagten sogleich dieserwegen *litem denunciret*, welcher aber in termino nicht erschienen: so ist Kläger endlich durch Rechtskräftig gesprochenes Urtheil obbemeldete Wiese nebst denen 2 Ackern Holz Sempronio abzutreten genöthiget worden. Wann sich denn Beklagter so wenig zu Erstattung des Werthes obgedachter Grundstücke, wovon die Wiese auf 200 thlr., die 2 Acker Holz aber auf 400. thlr. durch Hauswirthschaftsverständige taxiret worden, als derer nach bengehender Liquidation sub A. et B. verursachten Schäden und Unkosten an 110. thlr. verstehen will; Als ist Kläger zu klagen bewogen worden, fordert Einlassung und Antwort so wol auf die Klage als Liquidation sub A. et B. und bittet hierauf zu erkennen:

Daß Beklagter die libellirten 200 thlr. und 400 thlr. als den Werth derer eincirten Grundstücke, so wol die verursachten Schäden und Unkosten an 110. thlr. nicht weniger die Unkosten dieses Processes zu erstatten schuldig.

DE.

ACTIONE VENDITI.

§. 18.

ACTIO VENDITI est actio civilis, persona- de indo-
lis, rei persecutoria, bonae fidei, quae da- le A. V

K 3

tur

tur venditori, aut eius heredibus, aduersus emtorem, aut eius heredes, ad pretium dandum, et reliqua, quae vel ex natura contractus, vel pacto adiecto dimittant, praestanda.

§. 19.

ñnes A. Finis
V. §. 19.
26.

1. principalis est, *ut pretium in determinata quantitate et qualitate soluat,*
2. *ad usuras praestandas, vel promissas, vel ob moram,*
3. *ad impensas tam necessarias, quam utiles restituendas.*

§. 20.

Pacto commissorio resolutiuo adiecto, tendit:

1. *ad rem restituendam cum accessionibus,*
2. *ad fructus perceptos, et percipiendos praestandos, nisi verbis obliquis pactum conceptum. vid. L. 4. §. 1. ff. de lege commiss.*
3. *ad praestandam culpam leuem, et leuissimam quoque et casum fortuitum, postquam moram in soluendo pretio contraxit.*

§. 21.

Ex hoc pacto contra tertium agere nequit, sed rei vindicatione uti potest, si verba obliqua pacto haud adiecta *L. f. ff. de lege commiss.* Secundum praxin tamen ex hoc pacto contra tertium agi potest

1. *si tertius sciuerit pactum,*
2. *sub hypotheca reali conceptum sit.*

§. 22.

Pacto additionis in diem resolutio contractui inserto, iidem fines obtinebunt, hoc tantum obseruato, quod si emtor primus, meliori conditione oblata, idem praestet, ille rem retineat, et fructus tantum restituere teneatur.

§. 23.

Ex pacto retrouenditionis, apposito contractui, actio haec tendit,

1. *ad rem venditam, pretio oblato, restituendam,*
2. *damna culpa data resarcienda,*
3. *ad fructus ultimi anni pendentes pro rata restituendos. L. 2. C. de pact. inter emt.*

§. 24.

Si in contractu emtionis pactum de iure protimiseos adiectum est, atque ex hoc iure venditor agat, finis eo procedit:

1. *ut res tradatur, soluto pretio, quod extraneus obtulit, cum accessionibus,*
2. *ut fructus, post oblatum ab emtore pretium, percepti restituantur,*
3. *ad interesse praestandum, si forsan extraneo iam res sit tradita et contra tertium, actio non suppetat.*

§. 25.

Quatenus contra tertium ex hoc pacto agi possit, intelliges ex his, quae supra commemorari in pacto commissorio.

§. 26.

Cum autem contra tertium difficilior sit actio, consultius venditor intelligens, emtorem rem alteri traditurum, vel impetrabit praeceptum de non alienanda re, quod et extra Saxon, auxilium praestat, vel appellabit contra traditionem die *Lehnsreichung* coram iudice rei sitae.

§. 27.

eius fun- Fundamenta sunt

damenta
§. 27-32

1. *essentialia emtionis*, de quibus supra actum,
2. *adimpletio contractus ex parte actoris facta*,
3. *tempus pretii promissi*, si scilicet fides habita sit de pretio,
4. *usurarum vel promissio*, vel *mora emtoris*,
5. *impensarum collatio in rem vel fructus facta, post perfectum contractum.*

Atque haec omnia probanda sunt,

§. 28.

Intuitu pacti commissorii illud fundamenti loco adduci, et deinde negante reo, probari debet. Damna pariter petat actor, atque probet.

§. 29.

§. 29.

Si ex pacto additionis in diem agere cupias

1. *ipsum pactum quibus, verbis initum sit, exprimas.* Probe enim circumspicere oportes., an hoc pactum sub conditione suspensiva, aut resolutiva sit initum.

§. 30.

2. essentialia huius pacti probe in considerationem ducas, ut adpareat

- a. *melio rem conditionem esse oblatam,*
- b. *quod venditor eam acceptare velit.*
L. 9. ff. h. t.
- c. *quod denunciauerit emtori L. 7. et 8. ff. eod.* Consultum, erit aliquando adiicere, quod emtor illud, quod meliori conditione oblatam supplere nolit, quo ipsam rei restitutionem petere possis.

§. 31.

Ex pacto retrouenditionis incumbit

1. *pacti curata adiectio,*
2. *tempus ut exprimatur,* si vel terminus a quo, vel ad quem determinatus sit,
3. *quod obtulerit determinatum pretium,*
4. cum aliquando *ad interessè tantum competat actio,* eo nomine requiritur vel
 - a. *deterioratio rei,* vel
 - b. *quod culpa perierit,* vel
 - c. *quod alii tradiderit,*

5. contra tertium a^{ct}ione instituta probes,
vel

a. *verbis directis pactum esse conceptum,*
vel

b. *hypothecam eo nomine esse constitu-*
tam, vel

c. *quod sciuerit hoc pactum.*

Illudque pariter in reliquis pactis resolutiu^s
attendere necesse habet actor.

§. 32.

Ratione pacti protimiseos

1. *pactum ipsum eiusque conditiones adii-*
cias,

2. *quod emtor vel vendere vel in solutum*
dare alii velit,

3. *quod actor idem obtulerit, vel adhuc*
legitime offerat.

§. 33.

de foro
compe-
tenti. Hacc actio vel coram iudice *domicilii,* vel *con-*
tractus institui potest, idemque obtinet, si ex
pacto resolutiuo ad dissoluendum quis agat.

§. 34.

quam-
diu du-
ret? Competit perpetuo. Ratione termini *a quo*
dicta de a^{ct}ione emti obserues.

§. 34-39.

§. 35.

Ratione pactorum vero contractui adiectorum,
terminus *a quo,* diuerso modo inuestigan-
dus est.

§. 36.

§. 36.

In pacto commissorio terminus a quo, vel a tempore solutioni definito, vel, hoc non determinato, ab interpellatione facta, incipit. Neque moram purgari posse ab emtore contra BERG. in Oec. Iuris L. 3. T. 5. th. 7. n. 2. aliosque, in praelectionibus defendam.

§. 37.

In pacto additionis in diem, existentia conditionis resolutivae terminum a quo sistit. Hinc ab eo tempore, quo meliorem conditionem oblatam emtori denunciauit, computatio est inchoanda.

§. 38.

Ratione iuris retrovendendi s. reluendi tres casus distinguas:

1. si nullum tempus iuri reluendi per pactum praefinitum, Iure civili 30. annis praescribitur huic iuri, et terminus a quo, a tempore initi pacti computatur. Iure vero Saxon. nulla temporis praescriptio tunc locum inuenit. P. 2. C. El. 1.
2. si ita, vt, quandocumque placuerit venditori, reluere liceat conuentum fit, nec Iure civili, nec Saxon. per all. ante const. praescribitur iuri reluendi,
3. si vero certum terminum iuri reluendi pactum definit, aut
 - a. terminus ad quem definitus est, v. c. binnen 6. Jahr, hoc tempore elapso extin-

*Silva iuris
Grandi Lambrecht
lib 4. T. 6. h.
1282.*

extinguitur ius reluendi. Quod si vero intra hoc tempus pretium venditor ad reluendum obtulerit, emptor vero moram in restituendo nectat, *intra triginta annos*, a tempore oblationis, *venditor agere adhuc potest.*

- b. *sin* autem terminus a quo in pacto constituitur, *triginta anni* connumerandi sunt, a tempore *termini a quo* elapsi.

§. 39.

Iuri protimiseos pariter *triginta annis praescribitur*, quorum initium a tempore alienationis incipit.

§. 40.

Transit haec actio *utrimque* ad heredes, nisi forte vel ad vitam pacifcentium, vel ad certas personas restrictum pactum intelligas.

§. 41.

Exceptiones hae sunt

1. *alternatiuae obligationis* et sic *inepti libelli*,
2. *doli, metus, erroris, simulationis*,
3. *rei non rite descriptae*,
4. *nondum adimpleti contractus*,
5. *laesionis ultra dimidium*,
6. *plus petitionis ratione temporis*,
7. *deficientis promissionis usurarum*,
8. *retentionis ob imminentem euictionem*,
9. *pre-*

9. pretii iudicialiter depositi,
10. compensationis,
11. solutionis, nouationis,
12. rei euictae,
13. rei ex praecedente vitio peremptae,
14. rei culpa venditoris extinctae,
15. rei ob vitium latens nullum usum praestantis, adeoque redhibendae,
16. rei venditae ob vitium minoris pretii habendae,
17. impensarum immodicarum, voluptuariarum,

ratione PACTI COMMISSORII.

18. pacti obliquis verbis concepti,
19. actionis personalis contra tertium possessorem non competentis,
20. renunciationis expressae vel tacitae,
21. temporis ad solutionem definiti nondum elapsi, vel prolongati a venditore,
22. morae purgatae,
23. damni culpa non dati,
24. partis pretii iam soluti,

ratione PACTI ADDITIONIS

IN DIEM.

Exceptiones 18. 19. 20. 23. etiam in hoc pacto applicari possunt,

25. the-

25. *melioris conditionis haud oblatae,*
26. *simulationis, doli, collusionis,*
27. *acceptationis non secutae,*
28. *reliqui venditores non consenserunt,*
29. *denunciationis haud factae,*
30. *oblati supplementi.*

ratione PACTI DE RETROVENDENDO.

31. *pacti sua natura resolutivi ex nunc,*
32. *reluctationis voluntate emptoris tantum
in pacto permissae,*
33. *pacti ad paciscentes restricti,*
34. *termini a quo nondum elapsi,*
35. *termini ad quem iam elapsi, adeoque
extincti iuris reluendi,*
36. *pretii nondum oblati,*
37. *meliorationum nondum praestitarum,*
38. *remissi iuris reluendi,*
39. *rei cum consensu venditoris venditae
et traditae, adeoque tacitae renunciatio-
nis factae,*
40. *rei casu peremptae.*

ratione PACTI PROTIMISEOS:

41. *alienationis a iure protimiseos alienae,*
42. *oblationis nondum factae.*

Libellus.

Klaget, wasmassen Beklagter von ihm den 1. Sept. 1744. sein in der Petersstrasse zwischen Caii und Sempronii Häusern belegenes Haus vor 10000 thlr. in Louis blanc verkauft, und solches Kaufgeld in 2 Terminen, nemlich Ostern 1745. und Mich. eiusd. an jedesmahl die Helfte an 5000 thlr. nebst den landüblichen Interessen zu bezahlen versprochen. Wann dann Kläger dieses Haus Beklagten bereits den 15. Sept. 1744. in Lehn und Würden reichen lassen, von Beklagten aber die Bezahlung des Kaufgeldes nebst denen Interessen nicht in Güte erlangen können; Als ist 2c.

Daß Beklagter die libellirten Kaufgelder an 10000. thlr. nebst denen von Zeit des geschlossenen Kaufes aufgelaufenen Interessen, auch denen verursachten Unkosten zu erstatten schuldig.

Libellus act. venditi ex pact. additionis
in diem.

Klaget, welchergestalt er Beklagten seinen vor dem Petersthore in der Windmühlen-Gasse zwischen N. und N. gelegenen Garten vor 3000 thlr. verkauft, und übergeben, doch mit dieser Bedingung, daß wenn jemand binnen einem Vierteljahre. von Zeit der Uebergabe angerechnet, mehr davor geben wölte, dieser unter Kläger und Beklagten geschlossen.

schlossenen Contract null und nichtig seyn sollte. Wann dann Kläger vor 6 Wochen Sempronius 3500 thlr. vor obgedachten Garten geboten, und Kläger demselben, dafern Beklagter die 500. thlr. dem Kaufgelde nicht zusetzen wollte, den Garten käuflich zu überlassen versprochen, Beklagter aber, da ihm von Kläger diesfalls Eröffnung geschehen, sich ausdrücklich, daß er nicht mehr geben wolle, erklärt, gleichwol den Garten nebst denen erhobenen Nutzungen, ohnerachtet ihm Kläger das Kaufgeld nebst denen Interessen offerirte, zu übergeben sich verweigert; Als ist zc.

Daß Beklagter den libellirten Garten nebst denen erhobenen Nutzungen vermittelst richtiger Rechnung gegen Empfang des Kaufgeldes und Interessen Klägern hinwieder zu extradiren, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

Libellus actionis venditi ex pact.
Commifforio.

Stellet klägend vor, welchergestalt er Beklagten seinen vor dem Schloßthore alhier gelegenen Weinberg um und vor 2000 thlr. ganzer Kauf-Summen dergestalt verkauft, und gerichtlich übergeben, daß dafern Beklagter nicht Ostern 1745. die Kauf-Summe gänzlich bezalen würde, soltaner Kauf-Contract

tract vor null und nichtig geachtet, und Klägen das Eigentum an diesem verkauften Weinberge ipso iure daran hinwieder zustehen sollte. Nachdem nun Beklagter diesen terminum solutionis, ohne das Kaufgeld zu entrichten vorbeistreichen lassen, mithin der Kauf-Contract ipso iure erloschen ist, so verweigert sich dennoch Beklagter gedachten Weinberg nebst denen erhobenen Nützungen Klägern zu übergeben; Dahero Kläger zu klagen sich genötiget siehet zc.

Daß Beklagter den libellirten Weinberg, nebst denen erhobenen Nützungen, Klägern vermittelst richtiger Rechnung zu übergeben, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

Libellus act. venditi ex pacto de
retrouendendo.

Bringet klagend an, welchergestalt er Beklagten den 3. Sept. 1745. sein in den Hällischen Gäßgen zwischen N. und N. gelegenes Haus vor 5000. thlr mit Vorbehalt des Wiederkaufts dergestalt verkauft, daß, dafern Kläger, als Verkäufer, binnen 6. Jahren durch Bezahlung gedachter Kaufsumma das Haus wider einlösen werde, der getrossene Kauf ipso iure null und nichtig geachtet werden, und Verkäufern das Eigentum hinwieder daran zustehen solle. Wann dann Kläger schon vor einem halben Jahre Be-
L. klage

klagen das Kaufgeld, nebst denen landüblichen Interessen baar offeriret, Beklagter aber gegen Empfang desselben das libellirte Haus nebst denen erhobenen Nutzungen Klägern abzutreten sich verweigert: als 2c.

Daß Beklagter gegen Empfang der Kaufsumma an 5000. thlr. und Interessen Klägern das libellirte Haus cum fructibus perceptis et percipiendis, mittelst richtiger Rechnung abzutreten, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

Ex iure protimiseos.

Kläger klaget, welchergestalt er Beklagten sein in der Kornstraße zwischen N. und N. gelegenes Haus vor 300 thlr. verkauft auch gerichtlich übergeben, darneben sich aber bey künftiger Veräußerung das Vorkaufsrecht ausdrücklich vorbehalten. Wenn aber Beklagter dem ohngeachtet dieses an denselben verkaufte Haus Sempronio, ohne Kläger das Vorzugsrecht zu gestatten, vor 400. thlr. zu verkaufen, und zu übergeben willens ist; als siehet sich Kläger dieserhalb Klage zu erheben genötiget 2c.

Daß Klägern das Vorkaufsrecht an dem libellirten Hause zuständig, Beklagter dannenhero Klägern dasselbe gegen Erlegung derer 400 thlr. käuflich zu überlassen, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

§. 42.

Antequam ad alium contractum transeo, de quando actionibus ad impugnandam emtionem tra- ad im-
dentibus agendum est. Contingit autem hoc pugnan-
dam em-
tionem
agi pos-
sit.

1. ob dolum,
2. metum,
3. errorem,
4. vitium rei venditae,
5. laesionem ultra dimidium,
6. ob pactum, si displicuerit,
7. ob restitutionem in integrum.

§. 43.

Ob dolum causam dantem contractui, *contractus* ob do-
nullus est, adeoque, *si decipiens contra de-* lum §.
ceptum agat, exceptione doli repellitur, vel, 43. 44.
si deceptus ad repetendum, quod ex sua par-
te iam dedit, *experiri velit*, datur *actio em-*
ti vel venditi vid. *L. ii. ff. 3. et 6. ff. de*
act. emt. Potest tamen deceptus *actione*
utili ex hoc contractu agere ad interesse prae-
standum. *L. 13. pr. et ff. 5. ff. de act. emti.*

§. 44.

Ob dolum incidentem, *actio vel venditi vel em-*
ti ad interesse datur. *all. L. ff. 4. et 5.*

§. 45.

Ob metum, vel *exceptione*, vel *actione quod* ob me-
metus causa sibi consulat; de qua actione tum,
deinceps sub actionibus in rem scriptis latius
differam.

L. 2

§. 46.

§. 46.

ob erro- Error quoque huic contractui obest, et datur
rem §. eo nomine *actio emti*, vel *venditi* L. 11. §
46. 49. 6. ff. de act. emt.

§. 47.

Si error *substantialis* est circa id admissus, quod partes principaliter respexerunt, ad annullandum contractum actio competit. vid. all. leg.

§. 48.

Sin vero *accidental*is fit error in eo admissus, quod partes minus principaliter respexerunt, vel actio emti ad interesse, vel quanti minoris actio Aedilitia institui potest. Leg. all. §. 3.

§. 49.

In his actionibus negotium curate exponendum est, vt declaratio mentis contrahentium appareat, an substantialis, aut accidentalis error fit. Error quoque probandus venit.

§. 50.

ob vi- Ob vitium rei venditae, vel *actio redhibitoria*
tium rei vel *quanti minoris* consulit. Sed et actio-
venditae ne emti experiri posse emtorem, confirmat
§. 50 §. 8. L. 11. §. 3. ff. de act. emti.

§. 51.

ACTIO REDHIBITORIA est actio Aedilitia, personalis, quae emtori et eius heredibus datur, aduersus venditorem, vt rem venditam, ob vitium, vel nullam utilitatem, vel non eam, quam emtor principaliter in contractu

Etu intendit, praestantem, recipiat, pretiumque restituat.

§. 52.

Tendit

1. *ad rem venditam recipiendam,*
2. *ad restituendum pretium,*
3. *ad interesse, si sciuerit venditor vitium.*
L. 13. ff. de act. emti.
4. *si reus contumax est in pretio restituendo, duplum ab eo peti potest.* *L. 45. ff. h. t.*

§. 53.

Requisita sunt

1. *vitium in re vendita, ratione corporis, non animi,*
2. *vitium quod vel omnem usum, vel in contractu principaliter expressum, impedit,*
3. *vitium latens,*
4. *ut hoc vitium tempore venditionis iam exstiterit, quod probandum, nisi intra tri-duum se prodat,*
5. *quod venditor sciuerit vitium, si scilicet ad interesse agitur.*

§. 54.

Praxis Saxonica secundum CARPZ. P. 2. C. El. 34. d. 17. quoad equos, quatuor tantum vitia admittit, si

L 3

1. re-

1. retrogradus,
2. caecus,
3. scabiosus,
4. pituitosus sit. Nee tamen constans haec sententia in foro est.

§. 55.

ut l. 20. ed. de ascensu, l. 55. ff. eod.
 Durat per sex menses, *continuos* ratione initii, *vitales* ratione cursus. L. 19. §. f. ff. de aedil. edict. nisi vitium valde occultum sit.

§. 56.

ACTIO QUANTI MINORIS est aedilitia personalis et datur emtori aduersus venditorem, ut tantum de pretio restituatur, quanti minoris res, cognito vitio, aestimanda venit.

§. 57.

Fundamenta consistunt

1. in vitio, quod rem deteriore[m] reddit.
2. quod hoc vitium tempore venditionis exstiterit.

§. 58.

Per annum *utilem* ratione cursus et initii durat. L. 19. §. f. ff. h. t. Concurrit autem electiue cum actione emti, quam tamen, si ratione vitii instituat[ur], anno exspirare, inconuenienter adferitur.

§. 59.

§. 59.

Ob laesionem ultra dimidium competit REMEDIUM EX LEG. 2. C. de rescind. emt. vend.

ob laesionem ultra dimidium §. 39-67

§. 60.

Hoc remedium est actio civilis, personalis, rei persecutoria, quae datur laeso ultra dimidium aduersus laedentem, ut aut laesio corrigatur, aut emtio rescindatur.

§. 61.

Vtiliter etiam ad alios contractus onerosos applicatur.

§. 62.

Petitum *alternatiue* est concipiendum, *ut* vel corrigatur laesio, vel ab emtione discedatur. Vltimum si elegerit emtor contractus resoluitur ex nunc. *An tabella, laudemium repeti possint*, quaeritur.

§. 63.

Si res emta perierit, quaeritur *an remedium competat?* Distinguendum,

1. *si venditor laesus est*, et periit apud emtorem, *tunc obtinebit*, *si dolo vel culpa res interierit*, non si casu fortuito,
2. *si emtor laesus est*, *indistincte venditor obligatus est*, quia adhuc locupletior existit. Dissentit in hoc casu B. A. V. L. U. D. E. R. M. E. N. C. K. E. N. *in tract. synopt. Pand. h. t. §. 5.*

§. 64.

Fundamenta sunt:

1. *laesio ultra dimidium.* Spectatur autem commune pretium, aestimandum a peritis, temporis et loci ratione habita,
2. *laesio cum iniustitia coniuncta.* Sciens iuste laeditur. *L. 53. ff. de R. A.*
3. *ut dolus absit.*

§. 25.

In foro domicilii, non contractus, institui debet, cum tendat ad rescindendum contractum.

§. 26.

Triginta annis exspirat, computandis a tempore contractus.

§. 27.

Exceptiones sunt

1. *rei ob raritatem communi pretio non aestimandae,*
2. *laesio tempore contractus non exstitit,*
3. *laesionis infra dimidium,*
4. *sciisti rerum pretium,*
5. *donationis,*
6. *contractus iuramento confirmati,*
7. *aleae emtae,*
8. *alienationis pro hoc pretio ob ultimam voluntatem factae,*
9. *rei sine dolo, aut culpa peremtae,*
10. *renunciationis,*
11. *praescriptionis.*

SECT. II. CAP. II.

MEMBRUM VII.

DE LOCATI CONDVCTI ACTIONE.

§. 1.

Locatio conductio est contractus consensualis de act. de usu rei, vel opera pro certa mercede prae- locati standa. Exinde oritur *actio locati* et *con-* indole ducti. §. 1—4.

§. 2.

ACTIO LOCATI est civilis, personalis; b. f. rei persecutoria, *quae datur locatori*, aut eius heredibus, *adversus conductorem*, aut eius heredes, *ad mercedem soluendam et reliqua*, vel *ex natura contractus*, vel *pacti adiecto dimanantia*, praestanda.

§. 3.

Successori singulari actio, quia personalis est, non competit, nisi ex iure cesso agat.

§. 4.

Tendit

1. *ad mercedem soluendam,*
2. *ad rationes reddendas de fructibus, si loco mercedis partem fructuum dare debet,*
3. *ad rem locatam finita locatione restituendam,*
4. *ad rem locatam ante finitum tempus restituendum,* quoties leges locatorem a vinculo obligationis ob iustam causam liberant,

5. *ad damna lata aut leui culpa data resarcienda.* Aliquando de culpa leuissima quoque tenetur.
6. *ad usuras vel promissas vel ex temporae morae praestandas.*

§. 5.

de eius Fundamenta sunt
fundam.
§. 5. II.

1. *essentialia contractus*, scil. *consensus*,
 - a. *de usu rei concedendo*, vel *opera praestanda*,
 - b. *in certam mercedem*.

§. 6.

2. *Quod dies venerit soluendae mercedis.*
Quo nomine primario ad pactum, vel legem aut consuetudinem respicias; si non constat exinde, tunc in *locatione rerum*, vel post finitum usum, vel tempus ad quod partes in determinatione quantitatis mercedis respexerunt, peti potest merces, in *locatione operarum* post operas praestitas mercedem iure poscit.

§. 7.

3. Requiritur, *ut actor ex sua parte adimpleuerit contractum*, vel *adimplere factu conductoris impeditus sit*.

§. 8.

4. Requiritur, *ut finita sit locatio*, si scilicet ad restituendam rem agatur.

§. 9.

§. 9.

5. Si res locata ante absolutum locationis tempus repetitur, iustam aëtor allegare debet causam in legibus adprobatam, vtputa

- a. ob necessitatem improvifam. L. 3. C. h. t.
- b. ob abufum. ead. leg.
- c. ob moram in non foluta mercede. L. 56. ff. eod.
- d. ob pactum commifforium adieëum,
- e. ob refeëtionem necessariam, ob quam conductor inhabitare tempore refeëtionis nequit. L. 3. C. eod.

§. 10.

6. Quoad reparationem damnorum probanda est:

1. exiftentia damni,
2. quod culpa lata aut levi datum,
3. quantitas damni.

§. 11.

7. De casu fortuito quoque haud obstringitur conductor, nisi vel mora, vel pactum probetur.

§. 12.

Exceptiones nota

1. nondum adimpleti contractus,
2. tecum non contraxi,
3. plus petitionis ratione temporis,
4. compensationis, solutionis,

excepti-
ones op-
pon.

5. pur-

5. *purgatae morae,*
6. *mercedis ob calamitatem remittendae,*
modo tamen probetur
 - a. *inconsuetam,*
 - b. *extrinsecus contingentem,*
 - c. *sine culpa conductoris,*
 - d. *in fructibus nondum perceptis,*
 - e. *intolerabilem esse calamitatem, vid.*
Dec. El. Sax. Nov. XX. de Ao. 1746.
7. *desertionis rei locatae iusta ex causa susceptae,*
8. *laesionis ultra dimidium,*
9. *tacitae renouationis. vid. Dec. Sax. El.*
Nov. XXI. de Ao. 1746.
10. *usus nondum finiti,*
11. *competentis praelationis, praec nouo*
conduetore,
12. *retentionis ob impensas,*
13. *retentionis ob damna,*
14. *necessitatem praeuidere potuisti,*
15. *refectionis non necessariae,*
16. *refectio inhabitationem non impedit,*
17. *deficientis abusus,*
18. *damni casu fortuito dati,*
19. *damni a tertio dati.*

Reliquae exceptiones, pacta adiecta respicientes, ex antecedentibus actionibus expositis depromi possunt.

Libellus.

Bringet klagend an, wasmaßen er zu N. sein
gelegenes Dauerguth nebst allen Pertinenz
Etii

Stücken Beklagten auf 3 Jahr, vom 1 Jan. 1743. bis dahin 1747. jährlich vor 200. thlr. Pachtgeld verpachtet, und Verlagter diesen Pachtzins in zwey Termnen, nemlich Johannis und Neujahr zu bezahlen versprochen. Wann dann Beklagter die beyden letztern Termine vom 1 Jan. 1746. bis dahin 1747 bis dato nicht entrichtet, sich auch zur Bezahlung derer schuldig verbliebenen 200. thlr. Pachtgelder in Güte nicht verstehen will; als 2c.

Daß Beklagter die libellirten rückständigen Pachtgelder vom 1 Jan. 1746. bis dahin 1747 an 200. Rthr. nebst denen Interessen von der Verfallzeit zu bezahlen, auch alle verursachte Unkosten zu erstatten schuldig.

DE ACTIONE CONDVCTI.

§. 13.

ACTIO CONDVCTI est ciuilis, personalis, rei de A. C. persecutoria, quae datur conductori eiusque indole heredibus, aduersus locatorem, aut heredes, ad usum rei, vel operas, et reliqua ex §. 13-15. natura contractus, vel pacto conuento descendencia, praestanda.

§. 14.

Contra singularem successorem haec actio non competit, quoties tamen pactum de non alienando cum locatore conductor iniit, et hypotheca iuncta est, satis conductoribus prospici-

spicitur, quia nulla est alienatio. L. 7. §. f. ff. de distr. pign.

§. 15.

Tendit haec actio

1. ad usum concedendum,
2. ad operas praestandas,
3. ad interessè praestandum,
4. ad satisfaciendum promissis in contractu,
5. ut patiatur conductorem ante finitum locationis tempus discedere,
6. ad mercedis restitutionem, vel remissionem,
7. ad impensas necessarias et utiles, et aliquando voluptuarias etiam restituendas,
8. ad resarcienda damna.

§. 16.

de eius fundam. §. 16-18. Fundamenta sunt generalia requisita contractus locationis, de quibus supra, et haec sufficiunt ad 1. et 2. finem.

§. 17.

Reliqui fines praeter haec alia fundamenta requirunt, hinc

- in tertio fine attendas vel*
- a. dolum et culpam, qua non praestitus usus, vel
 - b. obscuracionem luminum vel aliud impedimentum usus,

c. vel

- c. vel quod locator reuocabile ad se tantum pertinere dominium reticuerit, ac reuocatio secuta sit.

in quarto fine.

Paſtum ſpeciales promiſſiones continens.

in quinto fine.

- a. vtilitatem omnem interceptam,
b. belli tempus, metum ſpectrorum iuſtum,
c. refectionem vſum rei conductae impedi-
entem.

in ſexto fine.

Si merces iam praenumerata ſit, et reſtitutio-
nem, aut praenumeratione haud facta, re-
miſſionem vrgeas, fundamenta erunt,

- a. cauſae ad quintum finem expoſitae,
b. ſterilitas, cuius requiſita ſupra ad except.
6. tradidi. Vid. *Dec. El. Nov. 20. de*
 Ao. 1746.

in ſeptimo fine.

Impenſarum vel neceſſitas, vel vtilitas, vel vo-
luntas conductoris actionem informabunt.

in octauo fine.

Damnorum exiſtentia ex dolo, vel lata vel
leni culpa locatoris probanda eſt.

§. 18.

Contra heredes locatoris non datur, ſi locatio
ſit operarum, cum ſpecialis perſonae indu-
ſtria eligatur.

§. 19.

§. 19.

exce-
ptiones.
oppon.

Exceptiones sequentes adplica:

1. *promissionis conditionatae factae,*
2. *nondum adimpleti contractus,*
3. *valetudinis aduersae, vel alius impedi-
menti legitime operarum praestatio-
nem impediens,*
4. *improuisae necessitatis, ob quam ipse
locator re conducta indiget. L. 3. C.
locati.*
5. *abusus rei locatae,*
6. *mercedis intra biennium non solutae,*
7. *pacti commissorii constituti,*
8. *pacti additionis in diem resolutiui,*
9. *qualitatis reuocabilis domini praedictae,*
10. *sterilitatis consuetae,*
11. *ex ipso vitio fundi contingens,*
12. *culpa calamitatem sentis,*
13. *modicae sterilitatis,*
14. *cum ubertate priorum annorum com-
pensatae,*
15. *contractus ante Dec. El. 20. de Ao.
1746. initi,*
16. *mercedis ad sex annos per auersionem
constitutae, et*
17. *sic ante elapsos 6. annos deficientis iu-
ris agendi,*
18. *casus fortuiti pacto recepti,*
19. *vitii rei locatae praedicti,*
20. *impensarum immodicarum,*
21. *voluptuariarum contra voluntatem col-
locatarum.*

Libellus.

Bringet klagend an, wasmaßen gr von Be-
klagten 8. Wiesen in der sogenannten Tro-
janer Flur in Wenda auf 2 Jahr, von Mi-
chaelis 1747. bis dahin 1749, für 10. thlr.
abgemiethet, diese aber in dem letzten Jahre
durch einen gefallenen Wolkenbruch derge-
stalt überschwemmet und beschlemmet wor-
den, daß Kläger von denen sämtlichen Wie-
sen weder Heu noch Grummet brauchen kön-
nen. Wann aber Kläger den Pachtzins an
100. thlr. Beklagten bereits praenumberando
bezahlet, Beklagter aber, ohnerachtet er
denen Rechten nach den mercedem zu erlas-
sen verbunden, sich zu dessen Wiedererstat-
tung nicht verstehen will; Als ist zc.

Daß Beklagter wegen des von Klä-
gern erlitteneu gänzlichen Mißwachses,
den von Klägern praenumberando erhaltenen
Pachtzins nebst allen verursachten
Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. II. CAP. II.

MEMBRUM VIII.

DE ACTIONE PRO SOCIO.

§. 1.

de act. *Contractus societatis est consensualis de re,*
 pro soc. *vel opera ad commune lucrum conferenda.*
 indole

§. 1—5.

§. 2.

Nascitur exinde ACTIO PRO SOCIO *utrinque directa*, quae est personalis, rei perfectoria, b. f. quae datur *sociis*, et eorum heredibus, *aduersus se inuicem ad rem, vel operam conferendam, rationes reddendas, lucra communicanda, damna resarcienda, et reliqua*, vel *ex natura contractus*, vel *pacto adiecto dimanantia, praestanda.*

§. 3.

Vno sociorum in concursum incidente, curator bonorum actionem nomine creditorum, qui in debitoris locum succedunt, instituire potest.

§. 4.

Fines huius actionis sunt:

1. *ad conferendas res, vel operas praestandas.* In societate tamen vniuersalissima fingitur traditio. *L. 1. ff. 1. L. 2. ff. h. t.*
2. *ad cessionem nominum* etiam in generalissima. *L. 3. ff. h. t.*

3. *ad*

3. *ad reddendas rationes*, vocatur die Balance ziehen. *Hinc inventarium edendum est.*
4. *ad lucri communicationem,*
5. *ad inaequalem diuisionem corrigendam.* arg. *L. 3. C. commun. utr. iud. potissimum,* quia subest error calculi,
6. *et arbitratoris iniqua sententia arbitrio iudicis moderetur.* *L. 76. 78. et 79. ff. pro soc.* In *Leg. 78.* verba in *Lege 79: BONAE FIDEI IUDICIUM &c.* declarantur de actione pro socio,
7. *ad impensas pro rata restituendas*, scil. in generali et particulari societate.
8. *ad damna dolo, lata et leui culpa data refarcienda.* Intelligitur autem culpa in concreto; si ipse in suis rebus sit diligentissimus paterfamilias etiam leuissimam culpam praestare debet, idemque obseruandum, si ita conuentum,
9. *ad damnum casu fortuito existens, pro rata ferendum.* Si ita conuentum, etiam solus omne damnum ferre tenetur.
10. *ad interessè praestandum*, si societas ad tempus contracta, et ante illud absque iusta causa discedat.

§. 5.

Ad dissoluendam societatem et ad diuisionem non haec, sed communi diuidendo actio datur. *L. 1. ff. de comm. diuid. L. 43. ff. pro soc.*

§. 6.

eius fun-
damenta
§. 6. 12.

Ratione fundamentorum, essentialia maxime
contractus societatis attendenda sunt, sc.
1. *conferjus in rem, vel operam conferen-*
dam,
2. *de lucro communicando.*

§. 7.

Communio lucri ad essentialia pertinet. In
quas partes vero distribuendum lucrum, et
quam partem damni quisque ferat, intelli-
gendum est ex pactis, vel ex naturalibus. Igi-
tur iudex perspiciat:

1. ad pacta, partes lucri aut damni deter-
minantia,
2. *an uterque vel aequaliter, vel inaequa-*
liter conferat res, aut operas?

§. 8.

Quoad conferendas res ex pactis desumendum
quid et quo tempore fit conferendum.

§. 9.

Ratione temporis quo actio pro socio institu-
queat, controuersia est, cum alii constante
societate, alii finita demum societate agi pos-
se adferunt. Ita vero sentio. *Ad confe-*
rendas res vel operas, et edendas rationes
constante etiam societate iure agitur.

Ad damna refarcienda, vel lucrum commu-
nicandum, finita demum societate agitur,
nisi vel

1. *pacto aliud tempus expressum sit, vel*
2.

2. socius simul ad diuisionem prouocet, vel
3. consuetudine loci aliud receptum sit, vel
4. conditio personarum aliud suadent. cf.
FRANZKIVM, B. ANIM LVD. MEN-
CKEN et STRYCK in *Vf. Mod.* ad ff. h. t.

§. 10.

Reliqua fundamenta partim ex siqibus explana-
tis patent, partim explicatio aliis contracti-
bus addita deseruit.

§. 11.

Actio pro socio vtrinqne ad heredes transit,
quod intelligendum *de obligatione, ratione
socii defuncti, intuitu societatis.* Ad conti-
nuandam vero societatem heredes non obli-
gantur. *L. 35. l. 52. §. 9. Et l. 50. ff. pro
soc.* Excipe vestigalium societatem *L. 50.
ff. eod.* aut si pater in testamento iniunxerit
societatis continuationem ad aliquod tempus.

§. 12.

Exceptiones sunt

1. *societatis ita initalae, ut operas tantum
praestet,*
2. *rei conferendae casu extinctae,*
3. *societatis Leoninae,*
4. *renunciationis iam factae,*
5. *societatis nondum finitae,*
6. *compensationis,*
7. *inaequalis diuisionis pacto determinatae,*
8. *inaequalis collationis, vel operarum
praestationis, inaequalem diuisionem de-
siderantis,*

exce-
ptiones
oppon.

9. *renunciationis,*
10. *laesivis modicae,*
11. *impensarum non ad societatem pertinentium,*
12. *non rite collocatarum,*
13. *contra voluntatem factarum,*
14. *diligentiae in concreto adhibitae,*
15. *damnorum inaequalis distributio pacto est determinata,*
16. *renunciationis iusta ex causa factae,*
17. *tempestivae factae,*
18. *competentiae.*

Libellus

Kläger, welchergestalt er mit Beklagten einen Societäts-Contract dergestalt eingegangen, daß Kläger 10000. Rthlr. an Rauch-Waaren in diese Societät zu conferiren, Beklagter aber ohne sonst etwas in die Societät an Gelde oder Waaren einzubringen, alle zu Führung sothanen Handels nöthige Vermühung, sie mögen Namen haben, wie sie wollen, zu übernehmen, und jährlich mit Anfang des neuen Jahres Rechnung der geführten Administration halber abzulegen, sowol den Gewinnst und Verlust zu gleichen Theilen zu tragen, und alle Jahr den Gewinnst zu theilen, sich verbunden. Wann dann Kläger an seiner Seite durch Conferirung derer 10000. Rthlr. an Rauchwaaren den

den Contract erfüllet, Beklagter auch bereits 3. Jahr die Administration geführet, aber der Ablegung der Rechnung und Theilung des Gewinnes sich weigert; Als ist Kläger zc.

Daß Beklagter von seiner bishero geführten Handlungs-Administration richtige Rechnung abzulegen, und Kläger die Hälfte des Gewinns auszuantworten, nicht weniger alle verurtheilte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. II. CAP. II.

MEMBR. IX.

DE ACTIONE MANDATI DIRECTA
ET CONTRARIA.

§. 1.

Contractus mandati est consensualis, b. f. *de negotio futuro, honesto, gratis expediendo, initus.*

§. 2.

Descendit exinde *actio directa et contraria.*

§. 3.

de act.
mand.
indole
§. 3—5:

ACTIO MANDATI DIRECTA est personalis, civilis, rei persecutoria, b. f. *quae datur mandanti, ac eius heredibus, aduersus mandatarium, aut eius heredes, ad mandatum exsequendum, accepta restituenda, et reliqua, quae vel ex natura contractus, vel pacto adiecto descendunt, praestanda.*

§. 4.

Competit aduersus *plures mandatarios in solidum. L. 60. ff. mandati.*

§. 5.

Tendit haec actio

1. *ad mandatum rite expediendum,*
2. *ad accepta vi mandati nomine mandantis, restituenda,*
3. *ad usuras praestandas, vel ex mora, vel si foenori pecuniam exponere potuit*
et

et debuit, vel si in propriam utilitatem pecuniam consumpsit,

4. ad interessè præstandum, si neglexerit mandatum expedire, si fines mandati excesserit, vel intempestive si renunciauerit mandato,
5. ad damna culpa lata, leui et interdum leuissima data, resarcienda. L. 13. 21. C. mand.
6. ad cessionem actionum vi mandati acquisitarum. L. 8. §. 5. ff. h. t. quod hodie vix obtinere puto.

§. 6.

Fundamenta imprimis consistunt in essentialibus de eius contractus, quae consistunt in consensu de fundam. negotio §. 6-10.

1. futuro,
2. honesto,
3. gratis expediendo.

§. 7.

Reliqua fundamenta ex ipsa finium expositione satis adparent, ex eaque simul constat, quid probandum sit? Quocirca specialia tantum notabo.

§. 8.

Interessè, quod actor, vel ob non expletum mandatum, vel quod excesserit limites, petit, verum debet esse et iustum, sed summariter tantum demonstrari sufficit.

§. 9.

Quo adpareat eum mandati limites transgressum esse, exprimendum in libello, *quid et quo modo negotium ipsi commissum sit.*

§. 10.

Transit actio ad heredes actoris, ad idemque heredes tenentur, quatenus defunctus gessit, vel non rite explevit mandatum. Ad exsequendum vero mandatum heredes mandatarii non obstringuntur, *nisi iam coeptum sit negotium, et heredes ad finem perducere possint. L. 27. §. 3. ff. mand. vel contra.*

§. 11.

excepti- Exceptiones adplica:
ones op-
pon.

1. *casus fortuiti mandati adimpletionem impediens,*
2. *mandati per mandatarii mortem, re integra, extincti,*
3. *morte mandantis extincti,*
4. *rei non mandantis, sed proprio nomine acquisitae,*
5. *morae mandantis in acceptatione,*
6. *deficientis occasionis pecuniam exponendi secure*
7. *mandans ipse solitus non est pecuniam foenori dare*
8. *tua voluntate usus sum pecunia,*
9. *deficientis iusti interesse,*
10. *mandati arbitrio mandatarii relictum,*
11. *finis non excessi,*
12. *ratihabitionis eius, quod ultra fines gestum est,*

13. *tempestivae renunciationis,*
14. *impedimenti ex improviso orti,*
15. *excussionis,*
16. *damni casu fortuito existentis.*

Libellus.

Bringet klagend an, wasmaßen der Beklagte unter dem — — Vollmacht ertheilet, das in dem Kreis Amte zu Leipzig zu subhastirende Cramerische Haus, so von denen geschwornen Gewerken nach Inhalt des Subhastations-Patens für 2250. Rthlr. gewürdet worden, vor Klägern zu erlösen, und bis auf 2000. Rthlr. darauf zu bieten, Ob nun wohl bey der geschehenen Subhastation, da nur 3 Licitanten vorhanden gewesen, von welchen keiner über 1500. Rthlr. Ordre gehabt, Beklagter der ihm gegebenen Vollmacht gemäß, solches Haus erstehen sollen: so hat solcher dennoch den Subhastations-Termin gänzlich verabsäumet. Wann ich denn, wie aus obangeführten Umständen erhellet, durch Beklagters Farlässigkeit sehr beträchtlichen Schaden erlitten, Beklagter sich aber zu dessen Ersetzung in Güte nicht verstehen will: Als ist zc.

Daß Beklagter die durch Verabsäumung des Subhastations-Termins gedachten Cramerischen Hauses mir zugezogenen r erweisliche Schäden, auch aller verursachten Unkosten zu erstatten schuldig.

DE ACTIONE MANDATI CONTRARIA.

§. 12.

Est actio personalis, civilis, rei persecutoria, b. f. *quae datur mandatario, et eius heredibus, aduersus mandantem, aut eius heredes, ad indemnitatem praestandam.*

§. 13.

Tendit

1. *ad expensas restituendas,*
2. *ad usuras praestundas, vel ob moram, vel si pecuniam in mandati expeditionem impenderit,*
3. *ad creditam pecuniam soluendam, quam, ipso mandante, soluit,*
4. *ad damna quavis culpa data resarcienda.*

§. 14.

Exinde iam patent fundamenta, quidque ex iis probandum.

§. 15.

Exceptiones sunt

1. *fines mandati excessisti,*
2. *impensarum illiquidarum, atque immodicarum,*
3. *voluptuariarum,*
4. *damni casu fortuito dati,*
5. *periculi praedicti.*

Libellus.

Kläger bringet klagend an, wasmassen er auf Beflagten's Ordre nach Holland gereiset, um daselbst vor Beflagten Waaren einzukaufen, auch nach Klägers Zurückkunft diese verlangten Waaren an Beflagten überliefert. Wenn aber Kläger, ohnerachtet ihm Beflagter zu Bestreitung derer Reisekosten 100. thlr. mitgegeben, dennoch, da er durch widrigen Wind auf der Reise etliche Wochen länger aufgehalten worden; nach beygehender Specification annoch 56. thlr. 12. gr. zusehen müssen, und Beflagter sich der Ersetzung dieses Aufwandes weigert: als ist zc.

Das Beflagter die libellirten 50. thl. 12. gr. nebst dem *interesse morae*, und verursachten Unkosten Klägern zu erstatten schuldig.

SECT. II. CAP. II.

MEMBRUM X.

DE ACTIONE EMPHYTEUTICARIA.

§. 1.

*Contractus emphyteuticus est consensualis, de utili rei immobilis dominio, sub lege annui canonis, et meliorationis transfere-
rendo.*

§. 2.

Oritur ex hoc contractu actio emphyteuticaria utrinque directa.

DE

ACTIONE EMPHYTEUTICARIA, QVAE
EMPHYTEVTAE COMPETIT.

§. 1.

de indo-
le A. E.
quae E.
competit
§. 1-3.

*Haec est actio personalis, b. f. quae datur em-
phyteutae, et eius heredibus, aduersus do-
minum et eius heredes, ad emphyteusin tra-
dendam, et reliqua vel ex natura contra-
ctus, vel ex pacto descendencia, praestanda.*

§. 2.

*Contra tertium possessorem non datur. Vili-
lis vero rei vindicatio emphyteutae alias
competens, supponit, vt traditio iam sit fa-
cta.*

§. 3.

Fines sunt:

*1. ad emphyteuticum fundum cum acces-
sionibus tradendum,*

2.

2. ad interesse, si fundum tradere nequeat,
3. ad fructus perceptos et percipiendos ex tempore morae praestandos,
4. ad euictionis praestationem.

§. 4.

Fundamenta inprimis deprehenduntur in essentialibus contractus, quae consistunt in consensu

eius fundamenta §. 4 6.

1. translationis dominii utilis rei immobilis,
2. praestationis annui canonis,
3. meliorationum praestandarum.
4. Scriptura opus tantum est in emphyteusi ecclesiastica. L. 14. C. de SS. eccl.

§. 5.

Haec requisita probanda. Reliqua autem fundamenta ex finibus adparent, quaeque ibi obseruanda sint, iam ex aliorum contractuum expositione iudicabuntur.

§. 6.

Ad heredes actio transit quoscumque. In emphyteusi ecclesiastica ad heredes secundi gradus regulariter tantum deuoluitur emphyteusis, Nov. 7. nisi pacto perpetua emphyteusis constituta. Nov. 120. c. 1.

§. 7.

In exceptionibus versabuntur

1. deficientis consensus,
2. locationis tantum inuitae,

exceptiones oppon.

3. *deficientis scripturae, in ecclesiastica emphyteusi,*
4. *conditionis, sub qua emphyteusis promissa, nondum adimpletae,*
5. *temporalis tantum emphyteusos ad sex annos promissae,*
6. *rei casu extinctae,*
7. *praescriptionis.*

Libellus.

Klaget, welchergestalt er am neuen Jahre a. c. mit Beklagten einen Erbzins-Contract dergestalt eingegangen, daß derselbe sein in N. habendes Gut mit allen Zubehörungen und Gerechtigkeiten wie Beklagter solches jemals genuset und gebrauchen können, binnen 14 Tagen iure emphyteutico zu übergeben versprochen, Kläger sich aber zu Zahlung eines annui canonis von 4. fl. sowol als zu Hauswirthschaftlichen melioration und Erhaltung des Gutes dargegen sich anheischig gemachet. Wann aber Beklagter zu Abtretung gedachten Gutes sich in Güte nicht verstehen will: als 2c.

Daß Beklagter das libellirte Gut *cum fructibus perceptis et percipiendis*, von Zeit derer zur Uebergabe bestimmten 14 Tagen, nach Neujahr a. c. abzutreten, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

DE
ACTIONE EMPHYTEVTICARIA DOMI-
NO DIRECTO COMPETENTE.

§. 8.

Datur haec actio domino directo eiusue here- de indo-
redibus, aduersus emphyteutam, aut eius he- le A. E.
redes, ad annum canonem praestandum, quae D.
fundum meliorandum, et reliqua, quae emphyt.
vel ex natura contractus, vel pacto adie- compet.
cto dimanant, praestanda. §. 8. 16.

§. 9.

Aduersus singularem successorem, cum ille
antecefforis contractum renouet, haec quo-
que actio datur. vid. BOEHMER. de act.
p. m. 633.

§. 10.

Tendit actio haec emphyteuticaria:

1. *ad annui canonis praestationem,*
2. *ad fundum meliorandum, et damna*
ob deteriorationem resarcienda,
3. *ad laudemii praestationem. L. f. C. de*
iur. emph.
4. *ad restitutionem fundi emphyteuticarii,*
quod contingit
 - a. *si ad certum tempus emphyteusis con-*
stituta,
 - b. *in signi deterioratione. Nov. 120. cap.*
8. iung. L. 5. §. 2. ff. commod.
 - c. *ob venditionem absque denunciatione*
factam. L. f. C. de iure emphyt.

d. ob canonem non solum tempore legibus definito, scil. *triennio in emphyteusi seculari, L. 2. C. eod. et biennio in ecclesiastica. Nov. 120. c. 8.*

5. *ad exercendum ius protimiseos,*

6. *ad apochas exhibendas. L. 2. C. de iure emphyt.*

§. 11.

de fun-
damentis
eius.
§. 11-17.

Principale fundamentum consistit *in essentialibus contractus*, de quibus in antecedente actione est actum. Cumque reliqua fundamenta finium expositio iam tradat, singularia tantum pertractabo.

§. 12.

Si annum canonem actor petit, *qualitatem, quantitatem et tempus promissi annui canonis* in probatione consideret. Tempore autem non determinato, initio cuiusvis anni petendi iure gaudet.

§. 13.

Deteriorationem fundi probare debet actor.

Hanc vero probationem maxime iuvat, si tempore traditionis inuentarium et taxationem fieri curauerit.

§. 14.

Ratione laudemii circumspiciendum est:

1. *quale,*

2. *quantum laudemium petere possit. vid. FRANZK. de laudem.*

§. 15.

§. 15.

Ipsam emphyteutam, inuestitura secuta, laudemium soluere debere dubitatione vacat.

§. 16.

In aliis casibus haec pondera

- a. ex natura contractus emphyteuticarii, quilibet singularis successor, ad laudemium praestandum obligatur. Vocatur *Kauf-Lehn-Waare*. Verbum *Kauf* autem latius patet, etiam alios successores singulares complectens.
- b. intuitu reliquorum laudemiorum decisio dependet a lege noua, consuetudine, vel conuentione, vel praescriptione.

§. 17.

Quantitatem determinat vel lex, vel consuetudo, vel conuentio, vel praescriptio. Iure ciuili quinquagesima pars aestimationis fundi debetur. *L. f. C. de iure emphyteut.* Quomodo vero de aestimatione fundi constet, intelliges ex B. A. LÜDER. MENCKEN *Pand. ad Tit. si ager vectigalis &c. ff. XI.*

§. 18.

Exceptiones deseruiunt:

except.
oppon.

1. *nondum secutae traditionis,*
2. *census tantum constituti,*
3. *dies annui canonis nondum venit,*
4. *compensationis,*
5. *deteriorationis sine dolo, lata aut leui culpa existens,*
6. *remissionis canonis ob sterilitatem promissae,*

7. consolidationis,
8. fundo uti non potui ob impetum hostium,
9. temporis, ad quod data emphyteusis,
prorogati,
10. laudemii inconsueti,
11. renunciationis iuris priuandi, per ac-
ceptionem canonis post triennium,
12. purgatae morae. c. f. X. de loc. cond.

Libellus.

Kläger bringet klagend an, wasmaßen er Ver-
klagten das nutzbare Eigenthum seines in
Gaußsch zwischen Sempronii und Carii Gütern
gelegenen Gutes gegen Erlegung eines jähr-
lichen Erbzinnes an 4. fl. und Versprechung
hauswirthschaftlicher Meliorirung den 1.
Jan. 1739. übergeben. Wann aber Beklag-
ter seit dem 1. Jan. 1744. den Erbzins nicht
bezahlet, und also desselben nutzbares Ei-
genthum gedachten Gutes ipso iure erloschen,
so wol durch die bisanhero unterlassene haus-
wirthschaftlichen Meliorirung und Aussau-
gung derer Felder, wenigstens auf 200 thlr.
Schäden verursachet, und sich hingegen so
wenig zu der Uebergabe des Gutes, als Erse-
hung derer Schäden verstehen will: als ist 2c.

Daß Beklagter das libellirte Gut
nebst denen *fructibus perceptis et per-
cipiendis* von 1. Jan. a. c. vermittelst
einer richtigen Specification Klä-
ger zu übergeben, auch alle verur-
sachte Schäden und Unkosten zu er-
statten schuldig.

SECTIO

SECT. II. CAP. II.

MEMBR. XI.

DE ACTIONE FIDEIVSSORIA.

§. I

Ordine proposito iam sequerentur actiones ex contractu verbali, scil. *stipulatione* fluentes. Sed cum hodie ad verborum sollemnitates haud respiciamus in contractibus, actionem ex stipulatu praetermitto. De fideiussione tamen ea occasione differam, quae, quamuis olim stipulationem requiuerit, hodie tamen solo consensu perficitur, adeoque consensualium contractuum numero habebitur.

de act.
fideiuss.
indole.
§. 1—5.

§. 2.

IDEIVSSIO est contractus accessorius, consensualis, quo quis alterius obligationem in fidem suam recipit, salva manente prioris obligatione.

§. 3.

ACTIO FIDEIVSSORIA est civilis personalis, quae datur creditori, et eius heredibus, aduersus fideiussorem et eius heredes, ut debitum, cuius nomine se obligarunt, soluant.

§. 4.

Ex pluribus confideiussoribus, vnum in solidum conuenire licet, salvo tamen beneficio diuisionis. *L. 10, ff. 1. C. de fideiuss.* si scil. reliqui adhuc soluendo, et non difficulter conueniendo sint.

N 3

§. 5.

§. 5.

Finis est

1. *ut debitum, de quo fideiussit, soluat.*
2. *usuras praestet.*

§. 6.

de eius Fundamenta attendas:
fundam.

1. *debitum principale vel naturale non reprobatum, vel mixtum existens,*
2. *fideiussio facta,*
3. *quod debitor principalis non sit soluendo, ob beneficium excussionis. Nov. 4. c. 1.*
4. *quod reliqui confideiussiores non sint soluendo, ob beneficium diuisionis,*
5. *quod debitor principalis, et primus fideiussor, non sint soluendo; scil. si agatur contra fideiussorem indemnitate, den Schadlosbürgen.*
6. *Quod actor ex fideiussione soluere debuerit, et principalis debitor non soluendo deprehendatur, illudque coniunctim requiritur, si actor contra succedaneum fideiussorem agere velit, den Rückbürgen.*

§. 7.

Transit *utrinque* ad heredes, plures tamen coheredes non in solidum, sed pro rata tantum tenentur.

§. 8.

Exceptiones deseruiunt:

1. *debiti principalis inualidi,*
2. *extincti debiti principalis,*
3. *in solidum obligationis remissae,*
4. *excussionis,*

5. *fideiussionis ad tempus tantum promissae,*
6. *diuisionis,*
7. *cedendarum actionum,*
8. *renunciationis generalis tantum, non specialis, secundum ius Saxon.*
9. *renunciationis, ob non factam certiorationem, inualidae,*
10. *usurarum non promissarum,*
11. *fideiussionis tempore finito,*
12. *Sci Velleiani et auth. si qua mulier C. ad Sci. Vellei,*
13. *praescriptiones.*

Libellus.

Klaget, welchergestalt Sempronius die Ostermesse 1745. ein Capital von 4000 thlr. als ein Darlehn von Klägern erborget, und solches Ostermesse 1747. nebst denen landüblichen Interessen à 5 p. cent. wieder zu bezahlen versprochen, Beklagter sich auch zu mehrerer Sicherheit als Bürge vor die Bezahlung zu stehen, anheischig gemacht. Wenn denn vom Sempronio so wenig zu Zahlung des Capitals als derer Zinsen erfolgt, dieser auch bereits bonis cediret, und zu dessen Vermögen ein concursus creditorum entstanden, Beklagter aber als Bürge soltanes Capital und aufgelaufene Interessen zu zahlen sich verweigert: als ist zc.

Daß Beklagter die libellirten 4000 thlr. Capital nebst denen von 1745 Ostermesse aufgelaufenen Interessen sowol, als die verursachten Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. II. CAP. II.

MEMBRUM XII.

DE CONDICTIONE CERTI EX CHIROGRAPHO, ET QVERELA NON NUMERATAE PECVNIAE.

§. I.

de con-
dict. certi
ex chir.
indole
§. 1—3.

Contractus chirographarius est litteralis, quo quis, spe futurae numerationis, fatetur, se pecuniam accepisse, eamque se restitutum promittit.

§. 2.

Parit CONDICTIONEM CERTI EX CHIROGRAPHO, quae est actio personalis, civilis, et datur creditori, cui chirographum est datum, aduersus debitorem, ad illud, quod confessus est se accepisse, solvendum.

§. 3.

Hunc contractum hodie plane adplicari non posse demonstrare cupit BOEHMER *in tract. de action.* hodie quippe chirographum non causam debendi, sed modum probandi constituere docens, hinc nec querela non num. pec. in vsum reuocari debuisset. Cum autem nihilominus haec querela in vsum sit, de ea breuius dicam. Copiosius rem exposui in *Diss. de vera indole contractus chirographarii et exceptionis non numeratae pecuniae.*

DE
QUERELA NON NUMERATAE
PECUNIAE.

§. 4.

Variis modis debitor, qui spe futurae numerationis chirographum dat, nec tamen pecuniam accepit, sibi intra biennium prospicere potest.

§. 5.

1. Per modum *exceptionis non numeratae pecuniae* contra creditorem ex chirographo agentem sibi consulit. Haec intra biennium opposita probari haud debet, creditor potius numerationem probare obstringitur *L. 14. C. de non num pec.* Post biennium *Iure civili* plane non admittitur. *ead. leg.* sed per obseruantiam locum habet, probatio vero tunc excipienti incumbit, vid. *Dec. El. 23. de Ao. 1746.* cf. *Ordin. Recogn. Append. §. 8.*

§. 6.

2. Contra creditorem absentem protestatione sibi debitor consulere potest, contra lapsum biennii. *all. leg. 14. §. 4.*

§. 7.

3. Prouocare potest creditorem ex *l. diffamari §. C. de ingen. manum.* atque a prouocato adposita exceptione veritatis, atque producto chirographo, replicando vrgere potest solutionem non esse factam.

§. 8.

4. Per conditionem sine causa vel causa data causa non secuta repetere chirographum ipsi licet.

§. 9.

QVERELA NON NUMERATAE PECUNIAE est actio personalis, *quae datur illi, qui chirographum dedit, aduersus accipientem, ad hoc, ut probet numerationem eius, quod debitor confessus est in chirographo factum esse.*

*confessionem
chirographi*

§. 10.

Haec actio non debitori tantum, et heredibus, sed omnibus quoque, quorum interest competit, ut, fideiussoribus, creditoribus in concursu creditorum.

§. 11.

Non tantum contra accipientem, sed etiam contra *cessionarium* locum sibi vindicat.

§. 12.

Finis tantum in eo consistit, ut creditor numerationem esse factam probet. Per consequentiam tamen simul ad solutionem dirigi petitum potest.

§. 13.

Duo huius actionis fundamenta sunt:

1. *datio chirographi*, quam negante reo probare, debet actor,

2. *numerationem non esse factam.* Hanc probare actor non tenetur, si intra biennium agat, vti supra dixi.

§. 14.

Durat haec querela, quatenus est priuilegiata *per biennium l. 14. all.* quatenus vero non priuilegiata, per obseruantiam perpetua est.

Secundum *Dec. El. Sax. 23. de Ao. 1746.* tunc demum perpetua est, si per documentum probare velit, solutionem factam non esse. Sin vero per testes aut iuramentum probare intendat, *intra quinquennium* est agendum.

§. 15.

Exceptiones deferuiunt reo

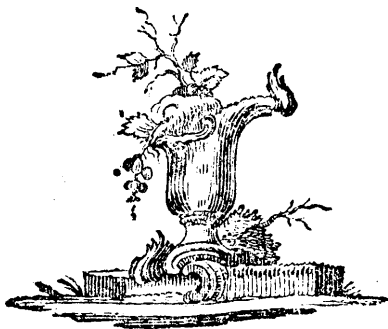
1. *negotii a natura contractus chirographarii alieni,*
2. *numerationis factae,*
3. *tacitae agnitionis per solutionem partis, aut usurarum,*
4. ~~*renunciationis*~~ ^{*agnitionis*} *ex interuallo factae,*
5. *numerationis iurato adsertae in chirographo,*
6. *praescriptionis.*

Libellus.

Bringet klagend an, wasmaßen er Beklagten bereits in der Michaelis-Messe 1747. eine Handschrift wegen 1000. Nthlr. erhaltenen Dar.

Darlehns gegeben, und dieses Capital nebst landüblichen Interessen in der Michaelis-Messe seztlauffenden Jahres wieder zu entrichten versprochen. Wann aber die wirkliche Zahlung dieses Capitals bis dato nicht erfolgt; Beklagter sich auch alles Erinnerns ohngeachtet, dazu nicht verstehen will; als ist. *rc.*

Daß Beklagter die Zahlung derer in der Handschrift enthaltenen 1000. thlr. zu erweisen, in dessen Ermangelung aber dieses Capital an noch Klägern auszusahlen schuldig.

SECT. II. CAP. II.

MEMBRUM XIII.

DE ACTIONIBVS EX CONTRACTIBVS
INNOMINATIS.

§. I.

CONTRACTVS INNOMINATVS est *pactum nudum reciprocum, per adimpletionem unius confirmatum, eum, qui adimpletionem accepit, ex sua parte ad promissionem adimplendam obligans.* de act. contr. innom. in genere §. 1-5.

§. 2.

Generale fundamentum contractuum innominatorum est *adimpletio promissionis ex una parte facta.*

§. 3.

Diuiduntur contractus innominati in *regulares* et *irregulares*, quorum *hi* sunt, qui certam formam et normam habent, sed quia unius adimpletionem requirunt, neque actiones in formulis continebantur, contractus innominati vocabantur. Quo pertinet *contractus aestimatorius* et *permutatorius*. *Regulares* sunt, qui nec certam formam, nec certum specificum nomen habent, vt *do ut des, do ut facias, facio ut des, facio ut facias.*

§. 4.

Ex contractibus innominatis oriuntur *actiones praescriptis verbis*, quae sunt personales, civiles, et *dantur illi, qui in mutua promissio-*

missione eam ex sua parte adimpleuit, aduersus alterum, qui hanc adimpletionem acceptauit, ut etiam ex sua parte adimpleat promissum.

§. 5.

Hodie denominatione contractuum innominatorum non amplius opus est, cum pacta nuda etiam obligatoria sint; nec obstat, quod hodie tamen requiratur vnus adimpletio. Nam hoc quoque in aliis contractibus ad instituentem actionem esse necessariam supra probaui.

DE ACTIONE AESTIMATORIA.

§. 6.

de act. Aest. indole §. 6—8. CONTRACTVS AESTIMATORIVS est innominatus. b. f. *quo res aestimata certo pretio vendenda alteri datur, ut accipiens vel pretium definitum soluat, vel rem restituat.*

§. 7.

Oritur inde ACTIO AESTIMATORIA PRAESCRIPTIS VERBIS, quae est ciuilis, personalis, et *datur illi, qui rem certo pretio aestimatam vendendam dedit, aduersus accipientem, vel eius heredes, ad rem vel pretium restituendum.*

§. 8.

Finis est, *ut vel rem, vel pretium restituat, et in hac alternatiua electio est debitoris.*

§. 9.

§. 9.

Fundamenta consistunt in requisitis contractus, de eius
 quae sunt fundam.

§. 9. 12.

1. *ut res sit data ad vendendum et ab altero accepta.* Iure Rom. inuitus acceptare non debebat, quia erat pactum nudum. Hodie vero absque dubio etiam ad acceptandam rem actio competit, nimirum condictio ex moribus.
2. *ut res aestimata sit venditionis, non taxationis gratia,*
3. *ut ea lege sit data, ut alter vel rem, vel pretium dare teneatur,*
4. *ut accipiens dantem rogauerit, ut ipsi rem vendendam tradat,* quod ad eum effectum requiritur, ut accipiens, etiamsi res casu fortuito perierit, tamen ad pretium dandum obligetur *L. 17. §. 1 ff. de praescript. verb. act.*

§. 10.

Haec requisita probanda ab actore sunt, negante reo.

§. 11.

Competens iudex est vel *domicilii*, vel *contractus*. Locus tamen contractus ibi censetur, ubi adimpletio unius facta est.

§. 12.

Ad heredes vtrunque transit, et est *perpetua*.

§. 13.

§. 13.

Exceptiones sunt

1. *mandati tantum contracti,*
2. *locationis initae,*
3. *aestimationis haud factae,*
4. *rei taxationis tantum causa aestimatae,*
5. *rei nondum traditae,*
6. *negotii ad rogationem actoris suscepti,*
7. *rei casu fortuito exstinctae,*
8. *retentionis ob expensas et damna.*

Libellus.

Klaget, wasmaßen er Beklagten verwichene Michaelis-Messe einen Ring von 6 grossen Rauten Diamanten übergeben, dergestalt, daß Beklagter Klägern dafür entweder 200. thlr. bringen, oder den Ring wieder einhändigen solte. Wenn aber Beklagter, nachdem er von dieser Messe wieder zurück gekommen, weder das determinirte Geld noch den Ring wieder eingehändiget; als ist zc.

Daß Beklagter entweder den libellirten Ring, oder die determinirte Kaufsumme derer 200. thlr. nebst dem *interesse morae*, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

DE ACTIONE PERMVTORIA.

§. 14.

CONTRACTVS PERMVTATORIVS est in- de act.
nominatus, b. f. *quo res pro re, alteri datur.* permut.
indole

§. 15.

§.14-16.

ACTIO PRAESCRIPTIS VERBIS PERMVTATORIA est personalis, b. f. *quae datur illi, qui ex causa permutationis alteri dedit, eiusque heredibus, aduersus accipientem, et eius heredes, ad rem promissam dandam.*

§. 16.

Tendit haec actio

1. *principaliter ad rem promissam tradendam,*
2. *ad interessè praestandum, si vel res amplius dari nequeat, vel, si, rem acceptam restituentem reo, eo contentus actor esse velit. L. §. 1. ff. de praescri. verb. act.*
3. *ad euictionis praestationem.*

§. 17.

Fundamenta sunt

eius fun-
damenta

1. *consensus de re pro re tradenda,*
2. *ut actor ex sua re iam tradiderit.* Hodie tamen satis erit, si se offerat in libello ex sua parte. Quamuis alii tunc dicant, conditionem ex moribus dari, parum tamen intererit.
3. *quod res culpa rei non amplius existat,*

4. fundamenta evictionis supra in venditione exposita huc spectant. vid. L. 2. ff. de rer. perm.

§. 18.

exce-
ptiones
oppon.

Exceptiones sunt

1. rei nondum traditae,
2. rei alienae traditae,
3. laesionis ultra dimidium,
4. rei casu fortuito extinctae.

Libellus.

Kläger bringet an, welchergestalt er mit Beklagten in einen Tauschhandel sich dergestalt eingelassen, daß Beklagter ihm sein am Markte allhier zwischen N. und N. gelegenes Haus abzutreten, hingegen Klägers in der Heynstraße, zwischen N. und N. liegendes Haus davon anzunehmen, sich verbunden. Nachdem nun Kläger sein Haus Beklagten abzutreten sich vielfältig erboten, und jederzeit erbötig ist, Beklagter aber den getroffenen Tauschhandel zu erfüllen sich weigert; als 2c.

Daß Beklagter sein am Markte gelegenes Haus abzutreten, und dargegen Klägers Haus anzunehmen, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

DE

RELIQVIS ACTIONIBVS EX CONTRA-
CTIBVS INNOMINATIS REGV-
LARIBVS.

§. 1.

DO VT DES est actio praescriptis verbis perso-
nalis, civilis, *quae datur illi, qui ex causa
mutuae promissionis dedit, aduersus acci-
pientem, ut vel eandem rem, vel aliam,
prout conuentum, praestet.*

§. 2.

DO VT FACIAS est actio personalis, *quae
datur illi, qui ex causa mutuae promif-
sionis dedit, aduersus accipientem, ut fa-
ctum promissum praestet,*

§.

FACIO VT FACIAS, *datur illi, qui ex cau-
sa mutuae promissionis quid fecit, aduer-
sus alterum, cui factum praestitum, ut
etiam ex sua parte factum praestet.*

§. 4.

FACIO VT DES, *datur illi, qui factum
praestitit, aduersus accipientem, ut rem,
quam pro facto promisit, tradat.*

§. 5.

Plures eius generis actiones praescriptis verbis
denominari possunt, pro ratione diuersarum
promissionum. Probe tamen cauendum est, ne
alios contractus nominatos comminiscamus.

Quo nomine legi meretur *L. 5. §. 1. ff. de praescr. verb.*

§. 6.

Fundamenta harum actionum late ex ipsa definitione patent. Vnum tantum libellum ad iudicium ex contractu innominato *facio ut facias*, ex quo exemplo facillimo negotio, alii libelli confici poterunt.

Libellus.

Kläger bringet klagend an, welchergestalt, als er nebst Beklagten bey der Hornvieh-Scuche dergestalt an Zugvieh entblößet gewesen, daß jeder nur einen einzigen Zugochsen übrig behalten, sie mit einander, weil die Bestellung derer Felder herangerückter, dergestalt verabredet, daß ein jeder dem andern mit Vorspannung seines Zugochsens das Feld bestellen helfen solle. Ob nun wohl Kläger mit Vorspannung seines Zugochsens Beklagters sämtliche Felder mit bestellen helfen, so verweigert sich dennoch Beklagter an seiner Seite das Versprechen zu erfüllen, weshalb Kläger zu klagen genöthiget worden, fordert zc.

Daß Beklagter mit Vorspannung seines Zugochsens Klägers sämtliche Felder bestellen zu helfen, auch alle durch diese Verweigerung verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. II. CAP. II.

MEMBR. XIV.

DE ACTIONIBVS EX QVASI CONTRACTV DESCENDENTIBVS.

DE

ACTIONE TVTELAE DIRECTA ET CONTRARIA.

§. I.

QVASI CONTRACTVS est, *qui consensu praesumpto vel ficto constituitur.*

de quasi contract. in gen. §. 1—4.

§. 2.

Maxima autem interest differentia inter consensum praesumptum et fictum.

Praesumptus consensus requirit:

1. *factum, ex quo leges praesumptionem consensu in lucunt,*
2. *talem personam, quae expresse se obligare s. vere contrahere potest.*

Fictus consensus *nec factum* requirit, *nec personam* ad contrahendum habilem.

§. 3.

Remotum fundamentum quasi contractuum est aequitas naturalis. vid. *L. 1. §. 4. ff. de obl. et act.*

§. 4.

Sequentes actiones hac occasione interpretabor:

1. *ex administratione tutelae, actionem tutelae directam et contrariam.*

2. ex negotiorum gestione, *actionem negotiorum gestorum directam et contrariam,*
3. ex ultimae voluntatis agnitione, *actionem ex testamento,*
4. ex indebiti solutione *conditionem indebiti,*
5. ex receptione, *actionem de recepto.*

DE

ACTIONE TUTELAE DIRECTA.

§. I.

de act. dir. indole §. 1—6. ADMINISTRATIO TUTELAE est quasi contractus, quo tutor et pupillus sibi invicem obligantur. Ex indeque oritur actio tutelae directae et contrariae.

§. 2.

ACTIO TUTELAE DIRECTA est personalis, civilis, rei persecutoria, b. f. quae datur quondam pupillo, ac eius heredibus, adversus quondam tutorem, ac eius heredes, ad tutelae rationes reddendas, residuum restituendum, et damna lata aut levi culpa data resarcienda.

§. 3.

Utiliter ad eos, qui sub cura fuerunt, applicatur, ut *minores, prodigos, furiosos.* Non ad curam fexus.

§. 4.

Hodie, durante etiam tutela, curatore ad litem constituto, agi potest.

§. 5.

§. 5.

Contra plures agitur *in solidum*, nisi diuisa rite sint officia. Competit tamen *beneficium excussionis* et *diuisionis*.

§. 6.

Tendit haec actio

1. *ad rationes reddendas, mediante inuentario, vel iurata specificatione,*
2. *ad residua restituenda,*
3. *ad usuras praestandas, aliquando centesimas,*
4. *ad damna resarcienda.*

§. 7.

Fundamenta sunt:

1. *administratio tutelae, it. protutelae.* eius fundame-
nta
2. *in solidum obligatio plurium tutorum,* quae, cum ex lege sit, non est probanda,
3. *reliquos contutores non esse soluendo, vel difficulter conueniendo,*
4. *quod residua adsint, quae restituenda,* idque patebit ex inuentario, et redditibus,
5. *ratione usurarum quatuor sunt fundamenta, vel quod*
 - a. *in propriam vtilitatem contulerit, vel*
 - b. *negligens fuerit in elocando, vel*
 - c. *non rite deposuerit pecuniam iudicialiter. vid. L. 6. et 19. C. de usur. L. 9. C. de solut. vel denique*
 - d. *mora in restituendo.*

6. *damnorum datio.* Vbi considera
 a. *qualitatem*, quod scil. culpa leui in abstracto data sint,
 b. *quantitatem.*

§. 8.

Competens iudex est tantum iudex, *vbi administratio gesta.* *L. 1. C. vbi de ratiocin.*

§. 9.

Durat *perpetuo*, termino a quo, a fine tutelae, vel curae computato.

§. 10.

Vtrinque ad heredes transit. Heredes tamen tutoris tantum ad latam culpam obstringuntur. *L. 1. C. de hered. tut.*

§. 11.

excepti-
ones op-
pon.

Exceptiones adcommoda:

1. *nondum finitae tutelae:*
2. *inventarii confectiois in testamento prohibitae,*
3. *remissae in testamento rationis redditionis.* Vocatur hic tutor *aneclogistus.*
4. *totius patrimonii pupillaris consumti.*
5. *damnorum culpa leui non datorum,*
6. *negotii decreto magistratus confirmati,*
7. *ratihabitii negotii, maioremmitate ad-
pta,*
8. *excussionis,*
9. *diuisionis,*
10. *deficientis occasionis pecuniam secrete
elocandi,*
11. *pecuniae apud iudicem depositae,*

12. pecuniam magistratus decreto ad me-
os usus adhibui,
13. praescriptionis.

Libellus.

Kläger stellet klagend vor, welchergestalt Be-
klagter seit Klägers Minderjährigkeit von
Ao. 1738. bis hieher die Vormundschaft
geführt. Wenn aber Kläger bereits den
1. Febr. 1747. zu seiner Majorennität ge-
langet, mithin die Vormundschaft zu Ende
gegangen, und Beklagter gleichwohl bis
hieher die Vormundschaftsrechnung abzule-
gen sich weigert; als ist zc.

Daß Beklagter von der geführ-
ten Vormundschaft Rechnung ver-
mittelt eines zu rechtsbeständigen
Inventarii, oder in dessen Ermän-
gelung einer eidlichen Specification
abzulegen, das vorhandene Ver-
mögen Klägern zu extradiren so
wol, als alle verursachte Schäden
und Unkosten zu erstatten schuldig.

D E

ACTIONE TUTELAE CONTRARIA.

§. 12.

Est actio personalis, civilis, quae datur quon- de act.
dam tutori et eius heredibus aduersus quon- tut. con-
dam pupillam, aut eius heredes, ad in- trar.
demnitatem praestandam. indole
§. 12 14.

O 5.

§. 13.

§. 13.

Plures pupilli *non in solidum*, sed *pro rata tantum* obligantur.

§. 14.

Finis est, vt indemnitatem consequatur, vnde datur

1. *ad impensas necessarias et utiles cum usuris restituendas,*
2. *ad liberandum tutorem*, si vel se, vel sua bona pro pupillo obligauerit.
3. *ad salarium dandum*, si vel testator, vel iudex, vel leges aut statuta specialia hoc determinent,
4. *ad liberationem a tutelae obligatione per quittance* non quidem Iure civili. *L. 3. ff. h. t.* sed iure hodie, no.

§. 15.

de eius fundam. Quod fundamenta attinet, partim in prioribus actione exposita huc spectant, partim ipsi fines ea abunde demonstrant.

§. 16.

excepti-
ones op-
pon. Exceptiones sunt:

1. *impensarum inutilium et immodicarum,*
2. *voluptuariarum,*
3. *compensationis cum damnis datis,*
4. *ipse non soles pecuniam foenori exponere,*
5. *salarii nec constituti, nec consueti.*

SECT. II. CAP. II.

MEMBRUM XVII.

DE

NEGOTIORUM GESTORUM ACTIONE
DIRECTA ET CONTRARIA.

§. I.

NEGOTIORUM GESTIO est quasi contractus, quo quis alterius absentis, et ignorantis negotia, sponte gerenda suscipit, et se ad rationes reddendas, residua restituenda, et damna resarcienda, alterum vero sibi ad indemnitatem obligat.

DE ACTIONE DIRECTA.

§. 2.

Est personalis, h. f. quae datur domino, cuius negotium gestum est, eiusque heredibus adversus negotiorum gestorem eiusque heredes ad rationes reddendas, residua restituenda damnaque resarcienda.

de act.
N. G.
direct.
indole
§. 2—4.

§. 3.

Contra minorem, qui negotium gessit, tunc actio competit, si vel locupletior existat, vel dolose egerit.

§. 4.

Tendit haec actio

1. ad rationes reddendas,
2. residua restituenda, deductis impensis fructuum,

3.

3. *ad usuras praestandas*, vel ob negligentiam in elocando, vel moram, vel quod ipse usus sit pecunia,

4. *ad damna lata aut leui culpa in abstracto praestanda.*

Obligationem ad leuem culpam probat finis traditus in *L. 1. ff. de leg. gest.* qui nec lata, nec leuissima, sed leui maxime obtiactur,

5. *ad culpam leuissimam praestandam*, si negotiorum gestor se obtruserit negotio. *§. 1. inst. de oblig. quae quasi ex contr. nasc.*

6. *ad casum fortuitum*, si periculosum quoddam susceperit.

§. 5.

de eius Fundamentum remotum est acquitas. Proxi-
fundam. mum quasi contractus, spontanea et ignorantis administratio negotiorum. Cetera fundamenta fines exhibent.

§. 6.

Heredes tantum de lata culpa tenentur, argumento a tutela deducto, ob maiorem rationem.

§. 7.

except. Exceptiones obiici possunt
oppon.

1. *negotii tantum in re communi gesti,*
2. *compensationis cum impensis,*
3. *retentionis ob impensas nondum restitutas,*

4. *ipse non consueuisti elocare pecuniam,*
5. *securae occasionis elocandi deficientis,*
6. *rei periturae negotium gessi,*
7. *ohtrusi me in fauorem actoris, ne alter negligens paterfamilias negotium suscipere,*
8. *damni casu euenientis,*
9. *compensationis damni cum utilitate praestita.*

Libellus

Klaget, welchergestalt Beklagter nach Klägers Abreise ihm unwissend sich der Administration seines allhier hinterlassenen Hauses am Markte sowol, als des Gutes in Raucha unterzogen, und solche während der Klägers Abwesenheit zwey Jahr lang fortgeführt; Wann denn Beklagter, ohnerachtet Klägers nach seiner Zurückkunft die Berechnung fordern lassen, sich der Ablegung derselben bis jezo weigert. So ist zc.

Daß Beklagter Klägern von der über Klägers libellirtes Haus und Gut geführte Administration richtige Rechnung, vermittelt eines zu Recht beständigen Inventarii, oder in dessen Ermangelung einer eidlichen Specification abzulegen, die erhobenen Nutzungen zu übergeben, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

DE

ACTIONE NEGOTIORVM GESTORVM
CONTRARIA.

§. 8.

Est actio personalis, b. f. *quae datur negotiorum gestori, et eius heredibus, aduersus eum, cuius negotium gestum est, et heredes, ad indemnitatem praestandam.*

§. 9.

Tendit ab indemnitate

1. *ad impensas necessarias et utiles restituendas,*
2. *ad usuras pecuniae in expensas collatae praestandas.*
3. *ut patiatur, voluptuarias expensas tolli.*

§. 10.

Exceptiones obmotueas:

1. *negotii contra prohibitionem suscepti. L. ult. C. de neg. gest.*
2. *utilitatis non amplius tempore litis motae existentis. (si pupilli negotium scilicet gestum) L. 37. §. 1. ff. de neg. gest.*
3. *impensarum illiquidarum, immodicarum,*
4. *praesumptae donationis,*
5. *ablatio eius, quod voluptuarie impensum, tibi non prodest,*
6. *pecunias foenori exponere ipse non solitus es.*

SICUT.

SECT. II. CAP. II.

MEMBRUM XVIII.

DE ACTIONE EX TESTAMENTO.

§. 1.

Ultimae voluntatis agnitio est *quasi contractus*, de act. vnilateralis, *quo agnoscens ultimam voluntatem iis, quibus in ea quid relictum, obligatur.* ex test. indole §. 1-4

§. 2.

Oritur exinde ACTIO EX TESTAMENTO, quae est personalis, competens *illi, qui in ultima voluntate aliquid relictum, aduersus grauatum, qui ultimam voluntatem agnouit, ad id quod relictum, cum accessionibus et omni causa, praestandum.*

§. 3.

Datur *legatariis, fideicommissariis particulariis et mortis causa donatariis.* Fideicommissarius autem vniuersalis iure Romano non hac, sed imploratione officii iudicis, agebat. Quae subtilitas hodie merito negligitur.

§. 4.

Tendit

1. *ad illud consequendum, quod in ultima voluntate relictum est,*
2. *ad exhibendum simul agi potest, si electio aut optio legatario competat,*

3.

§. 16.

Quando coniux superstes ex edicto *unde vir et uxor* agit, probandum est,

1. *coniugium*, durch den Trauschein,
2. *quod defunctus alios successores cognatos non reliquerit.*

§. 17.

Vidua vel viduo ob portionem statutariam agente, solum coniugium probasse sufficit.

§. 18.

Si vero ex *Nov. 117.* coniuges agunt, *probanda est*, praeter coniugium, *inopia.*

§. 19.

Collegium defuncti hereditatem petens probare debet

- a. *defunctum alios successores legitimos non reliquisse,*
- b. *quod defunctus membrum fuerit huius collegii,*
- c. *quod collegium a principe sit confirmatum.*

§. 20.

Fiscus hereditatem sibi vindicaturus probat

1. *vacantem esse hereditatem,*
2. *quod habeat iurisdictionem criminalem,*
3. *quod defunctus vel sub ipsius iurisdictione habuerit domicilium,* quoad res mobiles, vel *res sub iuris dictione sint sitae,* quoad res immobiles.

Q

§. 21.

§. 21.

Administratio hereditatis et possessio pariter in probationem veniunt.

§. 22.

Actio haec tam in foro *domicilii possessoris* quam *rei sitae* rite instituitur. Male autem in foro defuncti.

§. 23.

Durat per *triginta* annos.

§. 24.

except.
oppon.

Exceptiones exhibe

1. *deficientis iustae praesumptionis mortis,*
2. *rei in testamento heredis instituti,*
3. *deficientis testamenti factionis passivae,*
4. *testamenti nulli, rupti, irriti, inofficiosi,*
5. *proximioris iuris succedendi,*
6. *iuris cohereditarii,*
7. *pacti inualidi,*
8. *deficientis legitimae consanguinitatis,*
9. *deficientis legitimi coniugii,*
10. *nondum secutae thori coniugalis consensionis,*
11. *renunciationis,*
12. *deficientis inopiae,*
13. *statuti portionem statutariam adimentionis,*
14. *defunctus ante mortem collegio renunciauit,*
15. *collegii illiciti,*
16. *hereditatis nondum vacantis,*

17. *non competentis iurisdictionis criminalis,*
18. *defunctus ante mortem domicilium mutavit,*
19. *rerum casu deperditarum,*
20. *culpæ tantum in concreto præstaturæ, ob ius cohereditarium.*

Libellus.

Bringt klagend an, wasmaßen Seins, so den 1. Aug. 1747. verstorben, Klägern zu seinen Universal-Erben eingesetzt. Nachdem sich aber Beklagter als vermeinter Erbe ab intestato der Erbschaft angemacht, und solche annoch besitzt, sich aber in Güte zu deren Abtretung nicht verstehen will; als ist zc.

Daß Beklagter die libellirte Erbschaft mittelst eines *Inventarii*, oder eidlichen Specification, Klägern *cum fructibus perceptis et percipiendis* abzutreten, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. III. CAP. II.

MEMBRUM II.

DE QVERELA NVLLITATIS.

§. I.

de act.
Q. N.
indole
§. 1—4.

QVERELA NVLLITATIS est actio realis civilis, quae datur heredi testamentum nullum adferenti contra heredem in testamento scriptum, ad testamentum nullum declarandum, et hereditatem ab intestato auocandam.

§. 2.

Datur illi heredi, qui, testamento non condito, ab intestato effret successurus. Falso vero BOEHM. *Sect. 3. Cap. 2. §. 49.* illi, qui pacto hereditatem praetendit, hanc querelam tribuit.

§. 3.

Competit contra heredem scriptum, qui adiit hereditatem. Contra tertium possessorem non datur.

§. 4.

Tendit haec actio

1. *ad testamentum nullum declarandum,*
2. *ad hereditatem mediante inventario restituendam,*
3. *ad fructus hereditatis restituendos,*
4. *ad damna data resarcienda,* sed finis
2. 3. 4. magis ex cumulatione hereditatis petitionis, quam ex querela nullitatis promanat.

§. 5.

§. 5.

Fundamenta sunt:

1. *ius succedendi ab intestato auctori competens,*
2. *nullitas testamenti,*
3. *aditio hereditatis respectu rei,*
4. *quod reus hereditatem possideat.*

eius fun-
damenta
§. 5—9.

§. 6.

Quum de fine 1. 3. 4. iam supra explanatio data, de fundamento 2. tantum dicam.

§. 7.

Nullitas testamenti probari debet, nisi vitio visibili testamentum laboret.

§. 8.

Quum vero nullitas testamenti in hac querela omnes casus complectatur, ex quibus testamentum euanescit, sequentes casus nullitatem demonstrabunt:

1. *deficiens testamenti factio actiua testatoris,*
2. *testamentum imperfectum,*
3. *defectus in heredis institutione, vel quod plane non, vel quod non rite sit institutus heres,*
4. *defectus respectu formae externae.*

§. 9.

Forum competens est *domicilii et hereditatis sitae.*

§. 10.

Durat haec querela *perpetuo*, et transit *utrinque* ad heredes.

§. II.

exce-
ptiones.
oppon.

Exceptiones medelam dabunt

1. *testamenti iure praetorio validi, ob bonorum possessionem secundum tabb.*
2. *testamenti iure nuncupatiui validi,*
3. *deficientis iuris succedendi ab intestato,*
4. *pacti renunciatiui.*

Libellus.

Klaget, wie Seius, so den 1. Jan. 1747. gestorben, ein Testament vorhero gemacht, worinn er Beklagten zu seinem Universal-Erben eingesetzt. Ob nun wohl sothanes Testament daher, daß der Zeuge N., da er weder schreiben noch lesen kann, sondera ein anderer von denen Zeugen seinen Namen unterschrieben, nicht bestehen mag, so hat sich dennoch Beklagter, als vermeinter testamentarischer Erbe der Erbschaft angemast, und weigert sich an Klägern, als nächsten successori ab intestato, die Erbschaft abzutreten, daher Kläger zu klagen genöthiget worden, fordert zc.

Daß Beklagter die libellirte Erbschaft mittelst eines zu Recht beständigen *Inuentarii*, oder eydlichen *Specification*, Klägern *cum fructibus perceptis et percipiendis* abzutreten, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. III. CAP. II.

MEMBRVM III.

DE

QVERELA INOFFICIOSI TESTAMENTI.

§. I.

Inofficiosum testamentum est in quo illi, quibus debetur legitima, rite quidem sed ini- que sunt exclusi.

de quer.
inoffic.
testam.
§. 1—8.

§. 2.

QVERELA INOFFICIOSI TESTAMENTI est actio praetoria personalis, quae datur iis, qui in legitima rite quidem sed ini- que sunt exclusi, contra heredem in hoc testamento scriptum, ad rescindendum testamentum et hereditatem ab intestato auocandam.

§. 3.

Datur iis, quibus legitima debetur, vel descen- dentibus, vel adscendentibus, vel fratribus vel fororibus germanis aut consanguineis, in eo tamen casu, si persona infamis, aut leuis notae macula laborans, sit praelata. v. L. 27. C. de inoff. test.

§. 4.

Adrogatis impuberibus haec querela non com- petit, sed *condictio ex L. 8. ff. de in- off. test.* quae datur adrogatis impuberibus iniuste exhereditatis contra heredem quem- cunque, ad quartam omnium bonorum con- sequendam. Si quid in fraudem huius quar- tae alienatum, *actio quasi Caluisiana*, vel

Q 4

quasi

quasi Fauiana locum habet. L. f. si quid in fraud. patr.

§. 5.

His, quibus legitima debetur, non aliter querela inofficiosi testamenti competit, quam si in totum exclusi sint ab hereditate. Si enim pars tantum legitimae relicta, *actio suppletoria* datur ex *L. 30. & 36. C. de inoff. test.*

§. 6.

Actio suppletoria est civilis personalis rei persecutoria, et datur iis, quibus legitimae pars tantum vite relicta, contra heredem in testamento scriptum, ad supplendum id quod legitimae deest. Durat per triginta annos.

§. 7.

Tendit haec actio

1. *ad rescindendum testamentum,*
2. *ad hereditatem ab intestato auocandam.*

Ultimus finis ex cumulatione querelae cum hereditatis petitione descendit. Hinc reliquos fines ab hereditatis petitione repetas. Male vero distinguitur in querelam ordinariam et extraordinariam, et in remedium rescindens et rescissorium.

§. 8.

Hac actione *heredis institutio corrumpit, reliquis capitulis saluis manentibus, Nov. 115. c. 3. 4.* quodque respectu fratrum et sororum obtinere etiam censet.

§. 9.

§. 9.

Fundamenta haec sunt:

1. *testamentum inofficiosum,*
2. *quod, hoc rescisso, ius succedendi ab intestato competat,*
3. *quod heres institutus adierit hereditatem.*

de fundamen-
tis eius.
§. 9-17.

§. 10.

Primum fundamentum requirit:

- a. personam, cui debetur legitima,
- b. ut rite sit exheredata,
- c. ut inique exhereditatio sit facta.

§. 11.

Rite intelligitur si *pure et nominatim sit facta exhereditatio. pr. I. de exher. lib.* Respectu matris, maternorum adscendentium militisque praeteritio sufficit. *§. f. I. eod.* nec obstat *Nov. 115.*

§. 12.

Non rite facta exhereditatione, querela nullitatis competit.

§. 13.

Inique facta exhereditatio dicitur si vel *nulla, vel illegitima causa exhereditationis sit adiecta, vel heres veritatem adiectae probare nequeat.*

§. 14.

Nihil ex his probare actor tenetur. Priora enim ex testamento patent, ultimum vero membrum ad heredis probationem pertinet, si fratres exheredatos excipias. *Nov. 22. c. 27.*

§. 15.

Competens iudex est vel *iudex domicilii*, vel *rei sitae*.

§. 16.

Durat per *quinquennium* ab adita heredita computandum. L. 8. §. f. h. t. & L. 36. §. 2. C. eod.

§. 17.

Ad heredes actoris non transit, nisi

1. praeparata sit actio. L. 7. D. L. 5. C. h. t.
2. si intra deliberandi tempus heredis scripti sit extinctus.

Contra heredes datur, si possideant hereditatem, si non possideant, ad rescindendum tantum agi potest.

§. 18.

Exceptiones opponi queunt:

excepti-
ones op-
pon.

1. *iustae et verae causae exheredationis*,
2. *pacti renunciatiui*,
3. *competentis iuris cohereditarii*,
4. *totius legitimae vel partis rite relictae*,
5. *renunciationis expressae vel tacitae, per agnitionem ultimae voluntatis*,
6. *actionis per mortem exheredati extinctae*,
7. *elapsi quinquennii*.

Libellus.

Klaget, wasmaßen Klägers Vater ein Testament gemacht, und Beklagten darin zu seinem Erben eingesetzt, Kläger aber, als des testatoris einziger leiblicher Sohn, aus einem erdichteten Vorwand, als ob sich Kläger verlauten lassen: er wolle daß sein Vater längst den Hals gebrochen, gänzlich enterbt. Ob nun wohl Beklagter nicht im Stande diese Ursach zu erweisen, so hat er sich dennoch der Erbschaft angemacht, und verweigert sich, ohngeachtet bey dieser Bewondnis das Testament, als inofficiosum, nicht bestehen kann, die Erbschaft Klägern abzutreten, daher Kläger zu klagen genöthiget worden, fordert 2c.

Daß das Testament als *inofficiosum* hinwieder zu *rescindiren*, und Beklagten Klägern die *libellirte* Erbschaft mittelst eines *inventarii*, oder eydlichen Specification *cum fructibus perceptis et percipiendis* abzutreten, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. III. CAP. II.

MEMBRUM IV.

DE

ACTIONE FAMILIAE ERCSVCVNDAE.

§. I.

de act. Est actio mixta civilis duplex, *quae datur co-*
 fam. erc. *heredibus contra se inuicem, ad diuiden-*
 indole *dam hereditatem et personales praestatio-*
 §. 1—8. *nes faciendas.*

§. 2.

Omnes coheredes seu civiles, seu praetorii, seu ex iure statutorio hanc actionem instituerent queunt.

§. 3.

Fines sunt:

1. *ut diuidatur hereditas,*
2. *administrationis rationes reddat,*
3. *lucra communicet,*
4. *impensas pro rata restituat,*
5. *damna culpa lata aut leui in concreto data resarciat,*
6. *inaequalem diuisionem corrigat.*

§. 4.

Quum fere omnia ad horum fundamentorum probationem pertinentia ex antecedenti actionum explicatione iam profluant, singularia tantum commemorabo.

§. 5.

Laesio, licet non sit ultra dimidium, sufficit *L. 3. C. commun. utr. iud.* modo sit

1. non modica,
2. tempore diuisionis iam existens. cf. BOEHM. p. 252. distinguentem inter laesionem ex aestimatione rerum et ex ipsa diuisione prouenientem. Quae distinctio praestat.

§. 6.

Modi diuidendi sunt vel *iudiciales*, vel *extra iudiciales*. Extraiudicialis sufficere potest etiam si coheredes minores sint, modo fiat adhibitis tutoribus et curatoribus, et a magistratu confirmetur.

§. 7.

Vt diuisio rite fiat, requiritur

- a. legitima obsignatio resignatioque,
- b. inuentarii confectio legitima,
- c. taxatio rerum a peritis,
- d. diuisio vel per modum permutationis, durch loosen, (nisi optionis ius, das Rückrecht, obtineat,) vel per modum venditionis priuatae, vel per subhastationem, aut auctionem publicam voluntariam,
- e. conficiatur ein Erbtheilungs-Recess.

§. 8.

Eiuctionem heredes sibi inuicem praestare debent. *L. 14. C. h. t. cf. L. 27. ff. 8. de leg. 2.* In nominum diuisione veritatem tantum eiuctionis causa praestant, non bonitatem, nisi haec omnia expresse pro bonis nominibus assignauerint in diuisione.

§. 9.

§. 9.

de eius Fundamenta haec sunt:
fundam.

1. *ius cohereditarium*, quod probandum nisi partem hereditatis possideat actor. v. BOEHM. p. 246. EUOLU. L. 1. §. 1. h. t.
2. *administratio hereditatis vel solitaria, vel communis,*
3. *inaequalitas diuisionis.*

§. 10.

Competens iudex est vel *domicilii*, vel *rei sitae*.

§. 11.

Durat per *triginta annos*, et tam heredibus, quam contra heredes datur.

§. 12.

except. Exceptiones adplica:
oppon.

1. *collationis nondum factae,*
2. *deficientis iuris hereditarii,*
3. *nonnis heredis actoris deleti in testamento*, ergo testamenti quoad ipsum actorem reuocati.
4. *ipse rationes nondum reddidisti,*
5. *laesionis tempore diuisionis non existentis,*
6. *laesionis modicae,*
7. *diuisionis per decretum factae,*
8. *renunciationis exceptionum.*
9. *alias exceptiones respectu euictionis in actione emti traditas hic quoque obseruabis.*

Libellus.

Klaget, wie Seius, so den 1. Apr. 1764. gestorben, sowohl Beklagten als Klägern, als des defuncti leibliche Brüder zu rechtmäßigen Erben ab intestato hinterlassen. Wenn sich aber Beklagter in Klägers Abwesenheit der Erbschaft allein angemacht, und sich bis jezo weder zur Theilung noch Ablegung einer richtigen Rechnung verstehen will, Kläger aber in fernerer Gemeinschaft dieser Erbschaft zu bleiben nicht gewillet ist, als ist Kläger zc.

Daß Beklagter zuvörderst eine richtige Rechnung von der Administration der libellirten Erbschaft Klägern abzulegen, und demselben seine Erbportion abzutreten, nichtweniger alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. III. CAP. II.

MEMBRUM V.

DE

ACTIONE COMMUNI DIVIDENDO.

§. 1.

de act. Est actio mixta civilis duplex, quae datur iis, qui, praeter hereditatem, res communes habent, contra se inuicem ad illas diuidendas et praestationes personales faciendas.

com. div.
indole
§. 1—4.

§. 2.

DIRECTA actio datur iis, qui res ipsas in communione domini habent, etiam sociis.

UTILIS vero etiam iis, qui aliud ius communione habent, ut vsumfructum &c.

§. 3.

Iidem fines sunt, qui in actione familiae erciscendae, modo adplicantur ad res ex alia causa communes.

§. 4.

Praecipua fundamenta sunt:

1. *condominium* vel aliud ius in communione existens,

2. *administratio rei communis singularis.*

Reliqua ex familiae erciscendae fundamentis sunt adplicanda.

MS. Archiv. Glag. In. Bogus p.
bis pag. 257.

§. 5.

autem legato, demum a tempore aditae hereditatis fructus debentur. vid. *tit. ff. quando dies legati cedat*.

§. 8.

Fictum quidem dominium non est probandum. nam iuris est, probabit tamen actor, rec negante,

1. *accessiones,*
2. *quod uberiores fructus percipere potuisset.*

§. 9.

Reliqua fundamenta ex finibus cognosces.

§. 10.

Competens iudex est vel *domicilii*, vel *quasi contractus*, scil. ubi adiit hereditatem. Neutiquam vero in foro defuncti agi potest.

§. 11.

Transit ad heredes actoris. Excipe legatum usufructus, usus, habitationis et optionis, quod, si legatarius moriatur ante hereditatem aditam, non ad heredes transit; si post aditam hereditatem fuerit mortuus, heredes optare, et fructus, qui defuncto usque ad mortem, de usufructu, usu et habitatione debebantur, petere possunt.

§. 12.

Exceptiones nota:

1. *ultimae voluntatis inualidae,*

2. *legati adempti,*
3. *inhabilitatis legatarii,*
4. *legatarii indigni,*
5. *rei legatae absque lata et leui culpa ex-*
stinctae,
6. *falcidiae per legatum grauatae,*
7. *legati conditionati, et conditionis non-*
dum adimpletae,
8. *legati sub modo relictii, nondumque*
praestitae cautionis,
9. *legati in diem relictii,*
10. *electionis heredi competentis,*
11. *exstincti principalis legati adeoque et*
accessorii,
12. *gregis non amplius ex decem capitibus*
constantis: sc. ob vsumfructum gregis
legatum,
13. *deficientis morae, ob ignorantiam iu-*
stam codicillorum,
14. *legati morte legatarii exstincti,*
15. *morae legatarii in acceptando legato.*

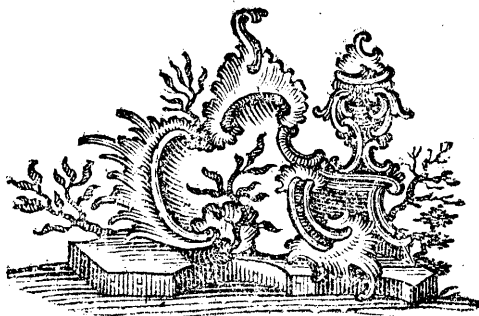
Libellus.

Kläger bringet klagend an, wasmahlen Sempronius, welcher den 1. Febr. 1747 verstorben, ein Testament hinterlassen, darinn er Caium zu seinem Erben eingesetzt, Beklagten aber sein Haus in der Reichsstraße

zwi

zwischen N. und N. vermacht, und denselben darneben mit einem legato von 400. thlr. so der Erblasser Klägern vermachtet, graviret. Wann denn Caius die Erbschaft angetreten, Beklagter auch das legitirte Haus bereits den 2. Aug. 1746. in Lehn und Würden genommen, und solchemnach den letzten Willen des Erblassers agnosciret, sich aber an Klägern das ihm injungirte legatum von 400. thlr. zu bezahlen verweigert. Als ist Kläger 2c.

Daß Beklagter das libellirte legatum von 400. thlr. nebst dem *interesse morae* vom 2. Aug. 1746. nebst allen verursachten Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. II. CAP. II.

MEMBR. XIX.

DE CONDICTIONE INDEBITI.

§. 1.

de con-
dict. in-
deb. in-
dole.
§. 1. 4.

Indebiti solutio est quasi contractus, unilateralis, quo is, qui *indebitum per errorem solutum accepit, ad eius restitutionem obligatur.*

§. 2.

Oritur ex hoc quasi contractu **CONDICTIO INDEBITI**, quae est personalis, et datur *illi, qui indebitum per errorem dedit, aduersus accipientem, ad repetendum indebitum.*

§. 3.

Contra pupillum aut minorem aetate actio haec non competit, nisi locupletior existat. Quatenus contra delegantem competat vid. *L. 57. §. 1. ff. de condict. indeb. L. 2. C. eod. L. 12. §. 13. ff. de nouat.*

§. 4.

Ratione finis eo respiciendum, *an indebite aliquid datum, vel promissum, vel remissum est.*

1. *Si indebite quid datum est, tendit haec actio*

SPECIE. DATA

a. ad rem restituendam,

b. cum accessionibus et fructibus,

c. ad

- c. ad aestimationem praestandam, si apud malae fidei possessorem perierit, contra b. f. possessorem non aequae.

QUANTITATE DATA, tendit ad tantumdem restituendum et quidem iure hodierno cum usuris.

- 2. *Si indebite promissum,*
 - a. ad restituendum chirographum,
 - b. pignora data reddenda,
 - c. hypothecas delendas,
- 3. *Si remissum indebite,*
 - a. ad reddendam quietantiam
 - b. debitum remissum soluendum.

§. 5.

Fundamenta consistunt in requisitis quasi contractus indebiti solutionis, quae sunt de eius fundam.

- 1. *solutio, vel promissio vel remissio facta,* §. 1-2.
- 2. *ut indebite sit factum,* vel ob deficientem naturalem obligationem, vel ob reprobam obligationem,
- 3. *ut per errorem tanquam debitum praestiterit.*

§. 6.

Solutio, promissio, vel remissio ab actore probanda est. Probare quoque tenetur indebitum, nisi reus inficiens solutionem de mendacio fuerit conuictus. De personis, quibus ob specialem rationem probatio remissa, si totum indebite solutum adferant, euoluas *L. 25. §. 1. ff. de probat.*

§. 7.

Error probari haud debet, cum ex indebito probato iusta iam errandi causa pateat, et nemo donare praesumatur.

§. 8.

Competens iudex est vel *domicilii*, vel *quasi contractus*, ubi scilicet indebitum accepit reus. Si per modum reconventionis instituitur, in foro conventionis est agendum.

§. 9.

Est *perpetua* actio, tempore a datione facta, computato.

§. 10.

Exceptiones sunt

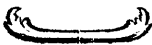
exce-
ptiones
oppon.

1. *debiti naturalis existentis, nec Iure civili reprobati,*
2. *transigendo datum est,*
3. *talis subest causa, ubi lis inficiando in duplum crescit,*
4. *renunciationis iuratae,*
5. *pietatis causa dedisti, et sic praesumptae donationis,*
6. *sciens indebitum dedisti. L. 53. ff. de R. I.*
7. *rei extinctae,*
8. *non locupletior factus sum,*
9. *doli commissi.*

Libellus.

Kläger bringet klagend an, wasmaßen er nach Absterben seines Bruders Sempronii demselben ab intestato succediret, worauf ihm Beklagter den 2. Jul. 1747. eine von dem Erblasser ausgestellte und verfallene Obligation auf 10000. Rthlr. produciret, und so wol des Capitals als derer von 3 Jahren aufgelaufenen Interessen Zahlung von Klägern gefordert, welches auch Beklagter, in Meynung, daß diese Forderung richtig sey, baar abgetragen. Wenn sich aber nunmehr, wegen obgedachter Obligation der mortifications=Schein aufgefunden, und daraus am Tage lieget, daß Beklagter sothanes Capital nebst Interessen indebite bekommen, die Zahlung auch von Klägern per errorem, inmassen er von diesem mortifications=Scheine nichts gewußt, geschehen; Beklagter aber sich, ohnerachtet er demselben diesen mortifications=Schein gezeigt, zur Wiedererstattung nicht verstehen will. Als ist 2c.

Daß Beklagter die libellirten und empfangenen 10000. Rthlr. nebst allen Zinsen von Zeit der erhaltenen Zahlung und verursachten Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. II. CAP. II.

MEMBRUM XII.

DE ACTIONE DE RECEPTO.

§. I.

de act. Quasi contractus RECEPTIONIS est unilate-
deRecept. ralis, quo exercitor navis, cauponae vel
indole stabuli recipiendo hospitum, vel vectorum
§. 1—5. res, ad quaevis damna, in rebus receptis
data, resarcienda obstringitur.

§. 2.

Oritur inde ACTIO DE RECEPTO, quae est
personalis, praetoria, quae datur vectori-
bus ac hospitibus, et eorum heredibus, ad-
uersus exercitorem navis, cauponae vel sta-
buli, ad receptas res restituendas, et da-
mna resarcienda.

§. 3.

Conductores ordinarii aduersus cauponem non
hac, sed conducti actione experiri debent,
adeoque *damna lata, aut leui culpa locato-
ris data esse* probare debent, quod in actio-
ne de recepto non requiritur.

§. 4.

Contra bloße Schenkwirthe non datur. Ad-
uersus aurigas ordinarios et postarum ma-
gistros vtiliter applicatur. Aduersus plures
exercitores in solidum datur.

§. 9.

§. 5.

Finis eo tendit, ut res receptas salvas restituat.

Hinc

1. *si perierunt, vel furto ablatae sunt, aestimatio danda,*
2. *si damnum tantum datum, et re adhuc uti possit actor, damnum reparandum venit.*

§. 6.

Fundamenta sunt:

eius fun-
damenta
§. 6—9.

1. *exercitium navis, cauponae, vel stabuli,*
2. *receptio rerum,*
3. *damnum datum, vel furtum factum esse.*

§. 7.

In hac probatione circumspicte versabitur actor. Quo enim facilior est primi fundamenti, eo difficiliorem viam in secundo et tertio probando inueniet.

§. 8.

In hac probatione attendendum

1. *quis receperit, an ipse, aut alius ad recipiendas res constitutus,*
2. *existentia rerum probanda venit.*

Si tamen semiplenam etiam tantum probationem dederit, ad suppletorium iuramentum est admittendus.

3. *qualitas rerum, tempore receptionis, quod maxime, si damna petat, necessarium,*

4. *rerum pretium*, probandum est. Eritque pariter iuramento locus.

§. 9.

Competens iudex est *domicilii*, vel *quasi contractus receptionis*.

§. 10.

exceptiones oppon. Exceptiones deferuiunt:

1. *exercitii pro parte tantum ad reum pertinentis*,
2. *nec ipse res recepi, nec alius ad receptionem constitutus res recepit*,
3. *damni culpa actoris dati*,
4. *damni fatalis extrinsecus existentis*,
5. *protestationis tempestiue factae, de periculo non suscipiendo*.

Libellus.

Klaget kürzlich, welchergestalt er bey seiner Durchreise allhier, in das Wirthshaus N. genannt, worinnen Beklagter die Wirthschaft treibet, eingekehret, da den Beklagter ihm nicht allein eine Stube eingeräumet, sondern auch durch die hiezu bestellten Leute Klägers Sachen hineinschaffen lassen; Nachdem nun Kläger zu Mittage ausgegangen, und alles wohl verschlossen, hat er bey seiner Zurückkunft die Thüre offen, und seinen Coffre, worinnen die sub A. specificirten Sachen gewesen, deren Werth zusam-

ſammen 360. Thlr. beträgt, leer gefunden. Worauf Kläger denn ſogleich Beklagten dieſen Diebſtahl wiſſen laſſen, und von ihm die Erſetzung des Schadens, wozu er denen Rechten nach verbunden, verlangt. Wann ſich aber Beklagter deſſen verweigert: als iſt zc.

Daß Beklagter die *libellirten* 360. Thlr. als den Werth derer aus dem Coffre entwendeten, und *ſub A. ſpecificirten* Sachen Klägern nebst allen verursachten Unkosten zu erſtat- ten ſchuldig.

SECT. III. CAP. I.

DE

ACTIONIBVS MIXTIS IN GENERE.

§. 1.

de act. ACTIONES MIXTAE sunt, quae partim ex
mixtar. iure in re, partim ad rem descendunt.
indole

§. 1—8.

§. 2.

Duo itaque actionum mixtarum fundamenta
sunt:

1. *species iuris in re,*
2. *quasi contractus, vel aliud factum obligatorium.*

§. 3.

Hinc duplex finis est actionum mixtarum,

1. *ad ius in re declarandum, et eius effectus consequendos,*
2. *ad consequendas praestationes personales.*

§. 4.

Hae actiones mixtae tamen, vel ex intentione agentis, vel ob aliquod agendi fundamentum deficiens, vel *mere personales*, vel *mere reales* esse possunt. Ex quo est, quod Imperator *ff. 15. I. de act.* tantum dicat, actiones mixtae *videntur.*

§. 5.

Vtrumque fundamentum in his actionibus mixtis, quum nullum praesumatur, probandum est.

§. 6.

§. 6.

Iudex competens in actionibus mixtis est iudex domicilii. Quum enim neque ex iure mere reali, nec mere personali agatur, vix competens iudex haberi potest aut rei sitae, aut quasi contractus. Interim plerique etiam in foro rei sitae institui posse arg. *L. f. C. ubi in rem act.* statuunt. Quod etiam praxis tenet.

§. 7.

Actiones mixtae sunt perpetuae. *L. 35. ff. de oblig. & act.*

§. 8.

Transeunt ad heredes *utrinque*, quatenus sunt personales, quatenus vero sunt reales, *ad heredes quidem actoris semper transeunt*, non vero aduersus heredes rei, nisi quatenus sunt possessores.

§. 9.

Specialem nunc tractationem suscepturus sequentes actiones enucleabo:

- I. HEREDITATIS PETITIONEM, qua occasione simul
 - a. QVERELAM NVLLITATIS,
 - b. QVERELAM INOFFICIOSI TESTAMENTI,
 - c. REMEDIUM *L. f. C. de Edict. D. Hadriani toll.* explicabo.
2. FAMILIAE ERCISCVNDAE,
3. COMMVNI DIVIDVNDQ,
4. FINIVM REGVNDORVM actiones.

SECT. III. CAP. II.

MEMBRUM I.

DE HEREDITATIS PETITIONE.

§. I.

IUS HEREDITARIUM est ius succedendi in uniuersum ius, quod defunctus habuit, transmissibile.

§. 2.

Ad ius hereditarium consequendum datur *HEREDITATIS PETITIO*, quae est actio mixta, et datur *heredi aduersus quemcunque, qui res hereditarias vel pro herede, vel pro possessore possidet, ad consequendam hereditatem, et praestationes personales faciendas.*

§. 3.

Datur *heredi*, siue testamentario, siue legitimo, siue substituto, siue bonorum possessoribus. *Vtiliter etiam ad fideicommissarios uniuersales, et emtores hereditarios adplicatur.*

§. 4.

Conceditur *contra eum, qui vel pro herede, vel pro possessore, vel vere vel fide possidet.*

§. 5.

Possessor itaque titulum, quo possidet auctori edere debet. L. 11. C. h. t. quod singulare est.

§. 6.

Competit etiam contra debitorem hereditarium, qui ideo renuit solutionem, quia se esse heredem adferit. *L. 13. §. f. et L. 14. de her. pet.*

§. 7.

§. 7.

Fines sunt :

1. *ad res hereditarias mediante inuentario, aut iurata specificatione, restituendas,*
2. *ad res alienas quoque in hereditate re-
pertas, sicut et*
3. *ad fructus perceptos et percipiendos
reddendos,*
4. *ad pretium ex alienatione rerum red-
ctum tradendum,*
5. *ad debita exacta praestanda,*
6. *ad damna lata aut leui culpa data re-
sarcienda.*

M. f. possessor etiam de quavis culpa et casu
fortuito tenetur.

§. 8.

Tria cognoscis fundamenta :

- a. *ius hereditarium,*
- b. *administrationem hereditatis,*
- c. *possessionem hereditatis, vel totius vel
partis vel rei singularis pro herede vel
possessore.*

de eius
fundam.
§. 7. 23.

§. 9.

*Mors eius, cuius hereditatem petis quoque
probanda est. Probatur per praesumptionem,
si absens septuaginta annos sit, quo casu ae-
tas adhibitaque diligentia in perferenda
commoratione probari debent. Alias pro-
batur non tantum per attestata magistratus, et
praefecti militis, sed etiam per testes.*

§. 10.

§. 10.

Ius hereditarium probaturus probet delationem vel per testamentum, vel per successionem ab intestato, vel per pactum.

§. 11.

Testamentum requiritur validum, quodsi tamen vitio visibili non laboret, praesumitur validitas. Testamentum nuncupativum testimoni testimonio est probandum.

§. 12.

Respectu successionis ab intestato probare debet actor ius, ex quo succedendi potestas ab intestato defluit.

§. 13.

Inde vel consanguinitas, vel coniugium, vel ius collegii, vel ius fisci in demonstrationem venit.

§. 14.

Consanguinitas non probatur per *stemma familiae*, den *Stammbaum*, nisi confirmetur durch die *Lauf- und Todtenscheine*.

§. 15.

Si proximiores aut aeque proximi in schemate deprehendantur, adtende vt probes vel

1. *quod mortui sint*, vel
2. *quod non habeant testamenti factionem passivam*, vel
3. *pactis renunciauerint hereditati*.

Dieser Satz beginnt p. des n. d. g. g.
gub. d. w.

§. 16.

§. 5.

Exceptiones sunt

1. *pacti, ne intra certum tempus a commu-
nionem discedatur,*
2. *deficientis communionis,*
3. *non competentis iuris prouocandi ad di-
uisionem,*
4. *praescriptionis triginta annorum,*

Libellus.

Klager kürzlich, wasmaßen er nebst Beklagten das sogenante Kehlholz, welches zwischen M. und N. gelegen, bisanhero in communionen beseßen, und genuset. Nachdem aber Beklagter sich unterstanden verwichenen Herbst 100. Klaftern Holz vor sich ohne Klägers Vorwissen zu schlagen, und zu verkaufen, und das daraus gelöste Geld an sich zu behalten, hierüber verschiedene Zwistigkeiten sich geäußert, daß daher Kläger länger in dieser Communion zu bleiben nicht gesonnen, Beklagter aber zu einer richtigen Abtheilung und Erstattung Klägers Antheils vom verkauften Holze sich in Güte nicht verstehen will, als 2c.

Daß Beklagter die Hälfte des aus dem im gemeinschaftlichen Holze geschlagenen Holzes gelösten Geldes Klägern zu bezahlen, nichtweniger gedachtes Holz in Beyseyn

R

bey-

beyderseits durch einen geschwor-
nen Feldmesser ausmessen zu lassen,
Klägern seine Hälfte zu überlassen,
und demselben alle *causirte* Schäden
und Unkosten zu erstatten schuldig.

§. 6.

Si res commode diuidi nequit, subhastatio vr-
geri potest.

Handwritten text in cursive script, likely a signature or note, partially obscured by the illustration.

SECT. III. CAP. II.

MEMBRUM VI.

DE

ACTIONE FINIVM REGVNDORVM.

§. 1.

Est actio mixta duplex civilis, *quae datur iis, de act. qui confines agros habent, ad turbatos fin. reg. fines restituendos, et praestandum id, quod indole interest. L. 4. §. 1. h. t.* §. 1—4.

§. 2.

Competit DIRECTA dominis. UTILIS usufructuariis, usuariis, creditoribus pignoratitiis et b. f. possessoribus.

§. 3.

Hodie etiam quandoque ad praedia urbana poterit applicari, non vero Iure Rom.

§. 4.

Tendit

1. *ad confusos fines restituendos,*
2. *ad omne interesse praestandum, quod etiam ad fructus ultra veros fines perceptos, vel percipiendos, pertinet. L. 4. §. 2. h. t.*
3. *quandoque ad novos plane fines constituendos. §. 6. I. de O. Ind.*

§. 5.

Fundamenta sunt:

1. *dominium praedii vel aliud ius in re,* eius fundamenta
 2. *delictum, sc. dolosa finium confusio, si §. 5—7.*
- ad omne interesse agatur,

3. *quasi contractus communionis agrorum ex confusione existentis,*
4. *fructuum perceptio ultra veros fines.*

§. 6.

Probandae confusioni agrorum deseruit ocularis inspectio, in qua peruestiganda sunt vestigia finium, et termini antiqui restituendi. Si non adpareant, per agri mensores iuratos agri dimetiendi sunt.

§. 7.

Si reus alios fines vrgeat, probatio reo est iniungenda.

§. 8.

exceptiones op-
pon. Exceptiones sunt:

1. *deficientis legitimationis ad causam;*
s. tua non interest,
2. *deficientis confusionis, siue adhuc existentium terminorum,*
3. *confusionis casu fortuito factae,*
4. *non competentis iuris petendi fructus ante L. C. perceptos,*
5. *fructuum non ultra terminos perceptorum,*
6. *imitae communionis fundorum,*
7. *praescriptionis.*

Libellus.

Klaget, wasmaßen Kläger in dem Dorfe N. an dem sogenannten Funken-Waldgen, 16. Acker Landes neben Beklagens Feldern
von

von 10. Aekern liegen hat. Nachdem nun die alten Grenzsteine nicht mehr vorhanden, und der Rhein, so vor diesem zwischen beyder Felder gewesen, vergangen, hat sich Beklagter unterstanden, über die alten Grenzen zu greifen, und Klägern etliche Mehruthen abzupflügen, solches auch für sein Eigenthum zu gebrauchen. Wann denn Beklagter in Güte davon nicht abstehee will; als ergeheth Klägers Bitten:

Vermitteltst richterlichen Amts Klägers und Beklagten's Aecker durch einem oder mehr geschworne Feldmesser, in beyderseits Gegenwart ausmessen zu lassen, so weit sich eines jeden Grundstücke erstrecken, neue Mark- oder Reinsteine zu setzen, auch Beklagten, daß er sich des über die Gränzen angriffenen Stückes enthalten, und alle bisher erhobene Nutzungen, nebst denen verursachten Unkosten zu erstatten schuldig, auszusprechen.

SECT. IV. CAP. I.

MEMBR. I.

DE

ACTIONIBVS IN REM SCRIPTIS,

IN SPECIE

DE ACTIONE AD EXHIBENDVM.

§. 1.

de act. adhib. indole §. 1—4. *Actiones in rem scriptae* sunt actiones personales, quae tamen, ob specialem legum dispositionem, contra quemuis possessorem dantur. Inter has *actionem ad exhibendum* et *quod metus caussa* pertractabo.

§. 2.

ACTIO AD EXHIBENDVM est personalis in rem scripta, praeparatoria, *quae datur illi, cuius peculialiter interest rem exhiberi, aduersus quemuis possessorem, ad rem in iudicio exhibendam.*

§. 3.

Datur illi, cui peculialiter ex iusta caussa interest, rem exhiberi. Adeoque *male ad res immobiles adplicatur.*

§. 4.

Tendit

1. *ad exhibendam rem, sumtibus actoris,*
2. *in eadem caussa, in qua L. C. tempore fuit,*
3. *ad admissionem ad iuramentum in litem, si exhibere nolit.*

§. 5.

§. 5.

Fundamenta sunt:

1. *interesse actoris iustum*, scil. quod pro-
babilem causam, principalem deinde post
rem exhibitam, actionem instituendi, ha-
beat, Nihil autem interest, an actionem
realem, aut personalem instituere intendat
L. 12. §. 2. ff. h. t. Confer *L. 3. §. 8. 13.*
ff. h. t.
2. *possessio rei*,
3. *contumacia in exhibendo.*

§. 6.

Haec actio summario processu est pertractanda.

§. 7.

Competens iudex est in rem scriptis actionibus
domicilii, vel *rei sitae*.

§. 8.

Durat actio in rem scripta per *triginta annos*.

§. 9.

Exceptiones liquidae tantum in hoc processu
attenduntur, ex quibus statim pateat, vel
interesse, quod allegatur, non esse iuris per-
fecti, vel ius agendi principaliter esse extin-
ctum. Hinc sequentes liquidae tamen oppo-
ni poterunt exceptiones:

1. *deficientis interesse ex iure perfecto*,
1. *transactionis*,
3. *rei iudicatae*,
4. *praescriptionis*.

Libellus.

Denenselben habe klagend zu hinterbringen, wasmaßen mir vor 6. Wochen ein silberner vergoldeter Becher, so 3 Mark und 4 Loth gewogen, und darauf ein Jagdstück gestochen gewesen, entwendet worden, wie ich denn sothanen Diebstahl bey Denenselben sogleich denuncierte, und in denen öffentlichen Anzeigen bekannt machen lassen. Nachdem ich nun erfahren, daß Caius, der Goldschmidt allhier, einen dergleichen Becher gekauft haben, und annoch besitzen solle, ich aber solchen in Anspruch zu nehmen gewillet bin, jedoch um mehrerer Sicherheit diesen Becher vorher in Augenschein zu nehmen mich gemüßiget finde.

Als ergethet an Dieselben mein ergebenstes Bitten, gedachten *Caio*, daß er obberührten Becher in die Gerichte bringen, und mir selbigen betrachten lasse, bey 5 thlr. Strafe aufzulegen.

§. 10.

Hodie consultius duco, si hanc actionem statim cum principali cumules.

SECT. IV. CAP. II.

MEMBRUM II.

DE ACTIONE QVOD METVS CAVSSA.

§. 1.

Est actio praetoria, personalis, in rem scripta de act. q. met. causa indole §. 1—5.
L. 9. §. 8. ff. h. t. arbitraria, quae datur vim passo, eiusque heredibus, aduersus tertium quemuis possessorem, ad rem restituendam, et si contumax sit, ad quadruplum intra annum praestandum.

§. 2.

Prouenit ex restitutione in integrum, quae locum habet, siue liberatio, s. alienatio, s. promissio metu sit facta L. 9. §. 3. ff. h. t.

§. 3.

Datur illi, qui per vim iniustam alterius laesus est, siue per alienationem, s. promissionem, s. liberationem.

§. 4.

Datur aduersus

1. *vim inferentem, licet non amplius possideat,*
2. *contra tertium quemuis possessorem,*
3. *contra plures metum inferentes in solidum.*

§. 5.

Tendit

1. *ad restitutionem rei uide extortae,*

2. *cum omni emolumento et fructibus L. 11. §. 7. L. 12. §. 21. ff. h. t.*
3. *ad aestimationem rei, si apud metum inferentem, vel malae fidei possessorem perierit,*
4. *ad quietantiam restituendam, redindegrandamque obligationem,*
5. *ad chirographum metu extortum restituendum,*
6. *ad quadruplum praestandum, ob contumaciam in restituendo post sententiam.*
Quadruplatur res cum omni causa.

§. 6.

de eius Fundamenta sunt:

fundam.
§. 6-10.

1. *restitutio in integrum praetoria,*
2. *ut reus rem vi extortam possideat,*
3. *mala fides possidentis, sc. ad aestimationem consequendam et fructus percipiendos,*
4. *contumacia in restituendo.*

§. 7.

Restitutio haec in integrum requirit,

1. *ut aliquid gestum sit. Conf. L. 20. ff. de V. 5.*
2. *vi iniusta compulsiva,*
3. *metus iustus, non vanus sit. Euolu. L. 1. §. 2. C. de his, qui per med. iud.*
4. *ut inde vim passus damnnum senserit.*

§. 8.

§. 8.

Competens iudex est vel *domicilii*, vel *rei sitae*.

§. 9.

Durat, quatenus, in simplum agitur, *perpetuo*
L. 35. ff. de obl. & act. et L. 14. §. 1. et
L. 4. C. h. t. Quod nec per *L. f. C. de*
tempor. in integr. restit. est mutatum. Qua-
tenus vero ad quadruplum tendit, per anni
tempus tantum competit *L. 14. §. 7. ff. h. t.*
et all. *L. 35.*

§. 10.

Ad heredes actoris transit, ad heredes rei vero
non, nisi aliquid ad heredes peruenierit *L.*
117. ff. de R. I. vel lis a defuncto sit conte-
stata.

§. 11.

Exceptiones sequentes deferuient:

1. *vis iusta ex caussa adhibitae,*
2. *publica auctoritate illatae,*
3. *metus vani,*
4. *sponte, post cessantem metum, ratihabi-*
buiisti,
5. *deficientis laesionis,*
6. *spolii tantum in continente erepti,*
7. *accepi tantum, ut te a vi liberem,*
8. *interitus rei, quoad b. f. possessorem,*
9. *deficientis possessionis,*
10. *morae in acceptando,*
11. *rei propriae extortae.*

except.
oppon.

Libellus.

Klaget, welchergestalt den Johannistag a. p. zwey unbekante Kerls zu Klägern in sein Gartenhaus vor dem Neumärkerthore gekommen, ihm die Pistolen mit aufgezo- genen Hånen auf die Brust gesetzt, und ihm auf der Stelle zu erschiessen gedrohet, wenn er ihnen nicht seinen am Finger habenden Ring mit 9 großen Rauten-Diamanten geben würde. Nachdem nun Kläger der augenscheinlichen Todesgefahr zu entgehen, den Ring zu geben genöthiget worden, nachgehends aber diesen Ring bey Beklagten gesehen, welcher ihn noch vor 3 Tagen am Finger getragen, dieser sich aber, aller Vorstellung ungeachtet, solchen an Klägern zu restituiren verweigert; als ist zc.

Daß Beklagter den libellirten Ring Klägern zu restituiren, auch alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten, und dafern er sich ferner dessen verweigern sollte, annoch den dreyfachen Werth desselben zu bezahlen schuldig.

SECT. V. CAP. I.

DE

ACTIONIBVS PRAEIVDICIALIBVS

IN GENERE.

§. I.

Sequuntur coronidis loco *actiones praeiudiciales*, quae ex statu oriuntur. Vocantur autem ita, quia, si cum aliis quaestionibus ex iure rerum concurrunt, ante omnia decidendae sunt.

de a. 3.
praeiud.
in gen.
indole
§. 1—5.

§. 2.

Diuiditur actio praeiudicialis in *adfirmatoriam* et *negatoriam*.

§. 3.

Adfirmatoria datur illi, qui adserit sibi statum, & ius exinde competens, aduersus negantem, ut declaret, statum et ius inde dimanans actori competere.

§. 4.

Negatoria datur illi, qui negat alteri statum, et ius competens, ut declaretur, nec statum, nec ius exinde reo competere.

§. 5.

Triplex est status: nempe libertatis, ciuitatis et familiae. Hinc secundum hos status actiones perscrutabor, considerando tam directas, quam vtilis.

CAP. II.

DE

ACTIONE EX STATU LIBERTATIS.

§. I.

de act. Cum hodie seruitutes amplius haud adsint, vix
 ex statu aliqua adplicatio locum habet, quam in *man-*
 libert. *cipiis Turcicis*. Vtilis adplicatio ad statum
 indole hominum propriorum, rusticorum ad ope-
 §. I - 10. ras, colonorum, censitorum, monachorum
 &c. fieri potest.

§. 2.

Quodsi itaque ille, a quo dominus operas ho-
 minis proprii poscit, liberum statum adserit,
 adfirmatoriam actionem instituet ex statu li-
 bertatis.

§. 3.

Petitum est: Daß Kläger für eine freye
 Person zu achten, und dahero Beklag-
 ter sich aller ferneren Turbation sotha-
 ner Freyheit, durch Prätendirung eines
 Leibeigenschafts-Rechts, bey 20. thlr.
 Strafe zu enthalten.

§. 4.

Quamuis alias actor agendi fundamentum pro-
 bare debeat, hic tamen libertatis praesumptio
 actorem ab onere liberat, nisi reus in *possef-*
sione sit constitutus, quod sc. iam seruitia ho-
 minis proprii praestiterit. *L. 7. ff. de libert.*

§. 5.

§. 5.

Reus igitur probare debet statum proprii hominis, quod etiam obtinet, si ipse dominus negatoria actione experiatur.

§. 6.

Probabit autem vel *per natiuitatem*, vel *conventionem*, vel *per praescriptionem*, vel *per legem*.

§. 7.

Eadem ratione procedi debet in reliquis casibus, quoad rusticorum operas.

§. 8.

Iudex competens est *iudex domicilii et rei sitae*.
Notato tamen eo, quod, quoad operas rusticorum hae querelae coram regimine aulico sint expediendae *Iure Saxon. Dec. Elect. 33*.
Aliud extra Saxoniam obtinet.

§. 9.

Ad heredes aëtoris transit, non vero contra heredes rei, quia est personale ius.

§. 10.

Negatoriae actioni longo tempore praescribitur, (sc. quae contra libertatem) adfirmatoriae vero nulla temporis praescriptio obstat *L. f. C. de long. temp. praescr. quae pro libertate, non contra libertatem opponitur*.

§. 12.

§. II.

Variae exceptiones pro re nata opponi possunt.

Quoad homines proprios.

1. *Status hominis proprii ipsa natiuitate constituti.* Contra quam replica manumissionis factae, aut legatae libertatis, item praescriptionis dabitur.
2. *Adsciti status hominis proprii per conuentionem.* Cui replicae nomine omnes exceptiones opponi possunt, quae contra conuentiones competunt; potissimum *minorennitatis* exceptio considerationem meretur,
3. *praescriptionis immemorialis*, quamuis alii longissimi temporis hodie admittant.

Quoad rusticorum operas.

1. *Legis scriptae*, aut *consuetudinis*, opponi potest: replica immodicarum, inhonestarum, inconsuetarum operarum,
2. *conuentionis*: replicabit actor conuentionem cum singulis, non cum tota vniuersitate initam esse.
3. *Tricennariae praescriptionis.* Replicae notentur, quibus vsucapio inuerti potest.

Quoad censitos.

Exceptio conuentionis et praescriptionis, locum habet. Replica praescriptionis libertatis obtinebit.

Quoad

Quoad Monachos.

Exceptio adsumti status monachalis. Eneruabitur per replicas coactionis, anni probationis nondum elapsi, et sic liberae discedendi competentis facultatis.

Libellus

actionis adfirmatoriae ex statu libertatis.

Bringet klagend an, daß obwohl Kläger von Geburt in der Leibeigenschaft Beklagten sich befunden, derselbe dennoch Klägern, da er sich denen Studiis gewidmet, gänzlich gegen Erlegung 100. Rthlr. frengelassen; Wann aber Beklagter sich unterstanden, von Klägern zu fordern, daß er nach absolvirten Studiis hinwiederum zurücke kommen, und den einem Leibeigenen schuldigen Gehorsam leisten solle, dadurch also Klägern in seiner erlangten Freyheit turbiret; als ist zc.

Daß Kläger für einen freyen Menschen zu achten, daher Beklagter sich aller fernern Turbation und Prätension des Rechts der Leibeigenschaft zu enthalten, auch alle verursachte Kosten zu erstatten schuldig.

Possit etiam peti: Abbitte und Ehrenerklärung.

Libellus actionis negatoriae.

Klaget, daß obwol Kläger, als Besizer des Guths zu N. von 20. 30. 40. und mehr Jahren her in praescripta possessione sich befindet, von der Gemeinde daselbst zu fordern, daß sie mit Sonnen-Aufgang bis zum Niedergang 2 Tage in der Woche nach Klägers Gefallen sowol Hand- als Pferde-Frohnen leisten müssen; Beklagte sich dennoch unterstanden, da Kläger denenselben das Dreschen in der Scheure andeuten lassen, sich dessen unter dem Vorwande, als ob sie zum Dreschen nicht frohnen dürften, zu weigern. Wann sich nun Kläger seines durch Rechtsbeständige Verjährung erlangten Rechts zu begeben nicht gemeynet, Beklagte aber sich in Güte mit Dreschen die Frohnen-Dienste zu leisten, nicht verstehen wollen; als 2c.

Daß Beklagte von Sonnen-Aufgang bis zum Niedergang mit Dreschen wöchentlich zweymal nach Klägers Gefallen zu frohnen, auch alle verursachte Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. V. CAP. II.

DE ACTIONE EX STATV CIVITATIS.

§. 1.

Adfirmatoriam instituunt,

1. *ciues, ad ius ciuibus competens sibi vindicandum.* v. c. Bürgerliche Nahrung und Handtierung zu treiben, sein Vieh auf der Gemeinde Hütung zu treiben, Bier zu brauen 2c.
2. *Incolae quoad ius incolatus.* Vocantur incolae, qui domicilium in ciuitate habent, *L. 209. de V. S. L. 20. ff. ad municip.* et sunt subditi loci. Vñ fori emolumentis ciuium, bürgerliche Nahrung und Handtierung zu treiben, non fruuntur.
3. *ob ius vicinitatis,* similiaque iura.

§. 2.

Ex his apparet, quando negatoria actio locum habeat.

§. 7.

Competens iudex etiam hic est ratione *domicilii.*

§. 4.

Ius ciuitatis contra ciuitatem acquiritur Iur. Sax. communi et ciuili 40. annis, Iur. Sax. Elect.

ann. 31. 6. septim. 3. diebus. *Const. Elect. 6. p. 2.* Amittitur vero etiam ius ciuitatis per renunciationem, vel expressam, vel tacitam, scil. non vsum.

Libellus actionis adfirmatoriae.

Klaget, daß obschon Kläger nicht allein Bürger allhier geworden, sondern auch das Kramer-Recht bey hiesiger Innung erlangt, Beklagter sich dennoch unterstanden, ihm nicht nur das Ausschneiden zu verwehren, sondern auch so gar Klägern für keinen wirklichen Kramer erkennen wollen. Dannenhero Kläger u.

Daß Klägern das Kramer-Recht zuständig, und daher Waaren auszuschneiden, und Ellenweiß zu verkaufen wohl befugt, Beklagter sich hingegen aller Turbation diesfalls bey 20. Rthlr. Strafe zu enthalten, auch alle verursachte Unkosten zu erstatten schuldig.

Libellus actionis negatoriae.

Bringet klagend an, wasmaßen Beklagter unter dem Vorwand, daß er für sich Bier und Wein einlege, solches an jedermann verläßset, und also bürgerliche Nahrung und Handtierung zu treiben, sich unterfänget. Wann er aber das Bürger-Recht nicht erlanget, mithin solche Nahrung keinesweges zu treiben befugt ist, auch in Güte davon nicht abstehen will; als zc.

Daß Beklagter bürgerliche Nahrung zu treiben nicht befugt, und daher sich des Bier- und Wein-Einlegens zum ordentlichen Schancke bey 20. Rthlr. Strafe zu enthalten, auch alle verursachte Unkosten zu erstatten schuldig.

SECT. V. CAP. IV.

DE ACTIONE EX STATV FAMILIAE.

§. I.

Datur haec actio:

1. *patri, ut filius illum agnoscat,*
 2. *ut sub patria potestate constitutus usufructum aduentitiorum ipsi relinquat,*
 3. *filio, ut pater eum agnoscat et alimenta praestet,*
 4. *mater etiam agere potest ad partum agnoscendum, vel curator forsan aut tutor constitutus, vbi quoad fundamenta notes:*
 - a. *iustum matrimonium et tempus legitimum quoad terminum a quo et ad quem,*
 - b. *si ex illegitimo sit concubitu, tempus concubitus et tempus partus curate in libello exprimi debere. In his casibus exceptiones opponi possunt:*
 - α. quod rem habuerit cum pluribus,*
 - β. impotentiae, absentiae,*
 - γ. transactionis super alimentis.*
- Haec tamen matri tantum nocet, non partui, si mater alimenta praestare nequeat,

5. ratione coniugii actio ad agnoscendam coniugem competit, vbi fundamentum est legitimum coniugium, atque ad alimenta praestanda etiam agi potest, licet separatio a thoro et mensa facta,
6. ad matrimonium contrahendum, vbi requiritur, vt publica et valida sponsalia inita sint,
7. pariter ad diuortium ob adulterium, vel malitiosam desertionem agi potest.

Libellus.

Klägerin bringet klagend an, wasmaßen sie sich mit Beklagten 1739. verehliget, und mit demselben den ersten Sonntag nach Trinitatis in der Sct. Thomas-Kirche allhier öffentlich copulirt worden, auch mit ihm 1745. eine Tochter, Ursulam Blandinam erzeugt. Nachdem nun Beklagter, Klägerin Ehemann, sie kurz darauf nebst dem Kinde, so Klägerin bis jetzt ernähren müssen, bößlich verlassen, und Klägerin durch die vor dem Hochlöblichen Consistorio angestellte Desertions-Klage es dahin gebracht, daß sie von ihm durch Rechtskräftiges Urtheil geschieden, Beklagter sich aber anjetzo hier aufhält, und die erzeugte Tochter nicht annehmen und ernähren will; als ist ic.

Daß

Daß Beklagter die mit ihr erzeugte Tochter, *Ursulam Blandinam*, für sein Kind zu agnosciren, selbige anzunehmen und zu ernähren, Klägerin auch die bisher gereichte *Alimenta*, so sich nach der Beylage *sub signo* ☉ auf 200. Rthlr. belaufen, nebst denen Zinsen und verursachten Unkosten zu erstatten schuldig.

F I N I S
TRACTATIONIS
DE ACTIONIBVS FORENSIBVS.

DIATRIBE

DE

QUALITATE POSSESSIONIS
IN PROCESSV POSSESSORIO
SVMMARISSIMO.

§. I.

Antea, quam propositum persequor, de possessione dicam, fontes tractandi argumenti aperturus. Possessio est detentio rei tanquam suae, siue quis eam suam esse putet, siue ab aliis suam esse credi cupiat. Ex quo aequae corporalium atque incorporalium rerum vera patet significatio. Nondum enim satis intellexisse mihi videor, quod sit, vndiquaque sparsum, discrimen verae & quasi possessionis. Scio veram dici, quae corporeis, quasi vero, quae corpore destitutis rebus tribuitur. Neque me fugit, quam intoleranter de effectibus distinctionis se iactent. Sed multis nihil dictum puto. Dum stomachum mouerunt illae quasi inuentiones, quibus nihil incomitius est cogitatu. Nihil certe magis effecisse mihi videntur, quam vt, quod intellectu facile erat, tenebris coecisque nubibus circumfundatur. Mihi itaque, veram possessionem rebus incorporalibus accommodanti, sufficiet definitionem omni ex parte ad iura spectare. Detentionis nomen, quo circumscripti possessionem, satis declarat, nullam possessionem sua esse natura, neque ipso iure

transferri. Facto ergo indiget possessio, quo acquiratur. Neque libertas naturalis, praesumptione alias munita, habet relaxationem. Qua in re duce vtor BERGERO in *Electis Proc. Possess. §. 10. seqq.* in quo, quicquid ad confirmandam sententiam soluendasque dubitationes pertinet, egregie congestum inuenio. Heredem pariter, quem defuncti personam gerere, inque omne ius defuncti succedere expediti iuris habetur, possessorem non esse, nisi actu corporali sibi eam applicuerit, euincit *L. 23. D. de acqu. vel omitt. hered.* Plenius rem docet IOANNES VOET. ad *D. all. tit. §. 2.* alias leges, scrupulum iniicientes, ad concordiam reuocans. Est itaque apprehensio possessionis actus, quo quis animum sibi habendi rem signo externo declarat, ad consequendam rei possessionem & commoda ei lege tributa. Adiuuatur haec definitio auctoritate *L. 3. §. 1. L. 8. D. d. tit. et L. 153. de regul. Iur.* ex quibus dimanat regula: *Nullam possessionem, nisi animo et corpore simul, acquiri.* Haec vero verba: *corpore acquirere*, non rudis sermonis habenda sunt. Manus ipsas vt rei possidendae iniicias, leges nihil iubent. Varii quippe generis, quis ignorat, traditiones, in quibus non corpore incumbimus rei, non itur in ipsam rem, et tamen possessiones transferri, nullus dubitat. Quocirca ita lex erit accipienda. Non intus latens propositum capessendi possessionem sufficit, sed exterius actus, corpore exercitus, animum exponens requiritur. Vti ergo ex facto animus patet,

tet, ita eum verbis explanare non opus est. Et ex eo etiam est, quod in foro, vbi probationem possessionis agunt, nullus plane articulorum co dirigatur. Abundans omnino esset, et rudis ingenii testimonium. Quanto autem maior est vis facti apprehensionis, tanto studiosius qualitatem facti pensites, ne, inani spe deceptus, vmbra possessionis quaeras. Huius enim generis factum requiritur, quod, vel aperte animum declarat, vel ex quo leges mentem intellectam cupiunt. Quo nomine sequentia in sollicita consideratione habeas, 1) vt talis persona factum suscipiat, quae neque natura impedita, neque legibus prohibita cernitur, 2) eiusmodi res sit, quae possideri potest lege, 3) tale tandem sit factum, ex quo intelligatur, quam, qualem, quantamque quis sibi comparare velit possessionem. His suis absoluta numeris possessio laetum promittit euentum.

§. II.

Quam eximios rite acquisita possessio producat effectus, copiosius non commemorabo. Vndiquaque in iure nostro obuersantur largissimi. Hos inter non postremo loco ponitur, defendendi eam, contra alterius impetum & turbationes, impertita potestas. Est vero turbatio possessionis actus, quo possessor in exercitio possessionis, iure ipsi vindicando, quoque conatu impeditur. Quibus autem modis suscipiantur turbationes, huius loci non est. In id tantum meditabor, vt in genere de turbationis indole constet. Cuncta turbationum genera in eo conueni-

ueniunt, quod factum aliquod requiratur. Licet enim probe cognitum habeam, inter verbalem et realem, multum discriminis poni. Hac ex parte tamen nihil differre iure affirmo. Qualitas vero huius facti turbatiui, ut vocatur, eo spectat, ut exinde possidentem in usu suae possessionis, vel omni, vel aliqua ex parte interpellatum intelligamus. Non pauci eo nomine in errorem dilabuntur, reque mediocri cogitatione scrutata tristem exitum experiuntur. Studiosae sane exquirenda est facti turbatiui conditio. Quibus circumscribatur limitibus, diligenter peruestigetur. Qua habita circumspeditione, qualitateque facti ad possessionis definitionem composita, quid contra tuam faciat possessionem, patebit. Quod si nihil eam delibari aduertas, animum ab altercatione auoces. Quo vero est iniustius in aliorum possessiones impetus facere, eo aequius propellere inuasiones. Obuiam, igitur iturae leges inhiantium turbae, possessoribus auxilia praestant. Non enim priuata tantum manu defendere quietem datum est; sed et publica auctoritate tuitiones parantur. Inuenta eo nomine possessoria iudicia, quibus irrumperentium libido perfringitur.

§. III.

Quantum petitoria inter et possessoria iudicia sit discrimen, pauci ignorant. Petitorium dicitur, in quo de iure, siue hoc sit personarum, siue rerum, lis agitur. Ipsum ius quoque possidendi ad aliud iudicium iure non refertur. Neque satis mirari possum, quo negotio quidam pos-

possessionis titulatae, vt efferunt, disquisitionem possessorio vindicent. Quae tamen omnis petitorii causam respicit. Nihil iuuat ipsos, dum putant, in possessorio ordinario de iustiori dirimari possessione. Vnde enim haec probabitur consecutio? Nec legum, nec obseruantiae patrocinio stipatur. Antiquior possessio, nulloque labefactata vitio, an iusta statim habebitur? Minime haec conueniunt. Ad modum et qualitatem possidendi spectant, ad iustitiam nihil. Vbi autem titulus, siue causa, propter quam possessione quis fruitur, in contentione est, de iure possidendi pugnant. Quod, quo consilio peritineret ad possessorium, auidus essem intelligere. Pariter, si quis possessionis praescriptae mentionem iniecerit libello suo, petitorium elegerit constat. Et si quoque leui prudentia tinctus petitum possessorii indolem redolens apposuerit, in petitorio tamen pronunciari, iustum est. Sin vero ineptum reiicere placuerit libellum, de iustitia non dubitabo. Aliud possessoriae iudicium pascunt actiones. Tales dicuntur, in quibus de facto tantum possessionis discipatur. Non autem vna eademque est possessoriorum ratio. Celebrant in foro discrimen inter possessorium ordinarium, et summarium, siue, vt alii loqui amant, summarissimum.

§. IV.

Grauius quidem, quod moris est, disputatur de ortu huius discriminis. Num Iuri Civili, aut Canonico debeatur? Num imperii sanctionibus acceptum feratur? An moribus inuen-

uentio iure vindicetur, grauis est, nondum sepulta, controuersia. Tempus non vacat, vt cogitem in praesenti de digno tantae disceptationis sepulcro. Sed quicquid huius rei sit, neque Ciuilia, neque Canonum iura in possessoriorum cognitione obliuioni tradere consultum arbitror. Et ius quidem ciuile actioni instituendae operam nauat non spernendam. Excepturo consulit pariter. Modi apprehendendi possessionem, summum possessorii iudicii caput, in hoc iure finiuntur. Quis? contra quem? vbi? quo iure agat? qua experiaris actione? Hoc omne ex ciuilibus hauritur legibus. Procedendi quoque modus ab illis non plane alienus est. Fontes enim inhibitionum, quas Camerac Sanctiones restaurarunt, Saxonicae Leges excoluerunt, atque quotidie exercent Curiae prouinciales, vnde vberius duces? Nec mediocriter Canonica Iura meditationi deseruiunt. Summarium enim processum possessoriiis causis applicari pauci ignorant. Et quamuis res ipsa iubeat monstrosam hunc processum politius limare, prima tamen, quae iacta ibi sunt, fundamenta, non omnino in contemptu habenda sunt. Nunc mihi sufficiet forum agnoscere distinctionem, multisque et nouis legibus confirmari, informari pariter. Scrutaturis tamen fontes argumenti operam nauabunt GEORG. PFANNKVCH *de Summarissimo possessorio ad Ordinatum. Camer. Imp. P. 2. Tit. 21. fin.* (quem tractatum adauxit GERHARD PFANNKVCH) BÖHMER *in dissert. de vero usu possessorii ordinarii et summarii Cap. 2. §. 1. et*

BERGERVS in *Elect. Proc. possess. th. 1. 2. 3.*
Quo vero constet differre ordinarium a summa-
rio possessorio, duae quaestiones de facto pos-
sessionis incidunt. Altera, *an quis possideat*
praesenti tempore? Altera, *quo modo quis*
possideat? De modo possidendi dum lis est,
in possessorio ordinario versamur, inque eo il-
lud in considerationem venit, quis antiquiori
fruaturs possessione, neque clandestinatis, neque
precarii, neque violentiae vitio corrupta. Equi-
dem illud facile largimur, in libello possessorii
ordinarii de his vitiis possessionis nihil comme-
morari. Neque demonstratio continet articu-
lum eo directum. In quo nihil inest erroris,
prudencia magis se commendat. Illud acteri
sufficit praesumi possessionem vitiis non corrup-
tam. Sed hoc tamen reo consilium dabitur,
vt, contra suscipiens demonstrationem, proba-
tis possessionum vitiis, praesumptionem eneruet.
Ex petito quoque libelli discriminis ducturus
rationem plene se non informabit. Parum enim
aut nihil ab indole petitionis possessorii summa-
riissimi discedere videbit. Vnde ergo cogno-
scendi aditus erit? Ex ipsa possessione, et pri-
mo, qui definitur in libello, anno, merito iu-
dicabitur. Qui enim antiquiore possessione se
munium asserit, videtur alteri momentaneam
possessionem largiri, adeoque ab eo anno tan-
tum in commemorando exordium capit, in quo
vltimum actum quietum suae antiquioris posses-
sionis exercuit. Pone itaque Caium per anni
spatium possedisse ius aliquod, Sempronius vero
ante

ante hunc annum in possessione constitutus fuit quietus. Quod si ergo Sempronius de sua possessione litem moueret, ordinarium possessorium esset, cum de antiquiori, non praesentanea, agatur. Quo nomine hoc modo libellus conciperetur:

Ob ich mich wohl vor 2. 3. 4. und mehr Jahren in possessione quietus befinde &c.

Non mediocriter autem antiquam possessionem defensuri errabunt, ita formula utentes: Ob ich mich wohl von 2. 3. 4. und mehr Jahren &c. Haec particula enim Von etiam comprehendit vnum annum. Quam ob rem, possessorio summariissimo se implicans, omne periculum subit. Apparet ex his expositis, non requiri in possessorio ordinario, ut quis plura percurrat annorum spatia, quibus retro hanc possessionem egit. Sed hac ex parte plerumque in foro discessionem fieri cernimus. Solent; ut plurimum fit, ita proponere: Ob ich mich wohl nebst meinen Vor Jahren von 2. 3. 4. 5. 10. 20. 30. 40. 50. und mehr Jahren &c. Redditoris rationes nulla ad purgandum ab errore erit occasio; nisi: *narrare patres, et nos narraui et ipsi. Vel confugient ad pontem L. 2. D. de legibus: Non omnium, quae a maioribus tradita sunt, ratio reddi potest.* Certe quid vnquam redundet utilitatis coniectura non assequor. Colore forsitan ornari possessionem credunt. Erunt et alii, qui hoc consilium, ne reus antiquiorem urgeat possessionem, commendabunt. Leue est pigmentum. Inanis commendatio. Sed dum nihil prodest lon-

longius enarrata possessio, non nocet tamen. Quamuis enim ad quadraginta annos porrigatur possessio, licet etiam plures testes de his omnibus annis testimonium ferant, iudicem tamen, ad possessorium alligatum, in petitorio pronuciare posse, non consentio. Circumfertur quidem non paucorum sententia, qua, possessorio etiam instituto, iudicem in petitorio, euidenter eo ex actis patente, iudicare posse contendunt. His vero nuncium mittere, et legum et processus ratio iubet. Ac primo quidem sententia libello conformata requiritur. Igitur contra faceret, si in possessorio de petitorio pronunciaretur. Cui non obest, quod nobili officio iudex etiam actori plus impertiri possit, quam petitum est. Hoc enim de accessoriis tantum intelligendum esse constat. Deinde et nunquam in possessorio petitorii iura adeo deducta inuenies, ut euidentia iudicem eo ferre queat. Summario plerumque extra Saxoniam hoc possessorium agitatur iudicio, in quo cum interrogatoriis locus non relinquatur, probatio per testes, quod ad petitorium spectat, plenam fidem non meretur. Et quid, si etiam ex documentis petitorii iura deriuentur. Norme variae exceptiones, vel replicae, conuellere poterunt causam? Quibus beneficiis orbaretur, vel reus, vel actor, si, ex improviso, discedens iudex a possessorii cognitione, de petitorio iudicaret. Neque magis perspicua petitorii causa redderetur, si in possessorio alter confiteatur, quae de petitorio immixta sunt. Affirmans quippe de

exceptionibus adhuc tuitionem sperare iuste potest, quas licet non opposuerit, nec probauerit, reseruaturus petitorio, iniquum tamen foret hoc modo ipsius labefactare iura. Sed nondum desperabunt contra sentientes de victoria. Constringent iudicis arbitrium, ut non vno impetu, vel ad condemnandum, vel absoluendum se conferat, sed in probationem et reprobationem sententiam ferat. Imbecillis est defensio. Spes obscura. Omnes enim huic opinioni subscribentes euidenciam petitorii efflagitant. Quae vero probatione adhuc indigent, perspicua haud habentur, quod palam est. Dimitterem itaque hoc argumentum, nisi in Saxoniae legibus vberior ipsis fons aperiretur. *Decisio Electoralis XIII.* ita disponit. Würde aber Kläger bey angestellten rechtlichen Verfahren zugleich auch die Iura in petitorio mit anführen, und Beklagter darauf sich einlassen, und in meritis hauptsächlich antworten, dergestalt, daß aus denen Acten und ihren beyderseits Einbringen die Gerechtigkeit in petitorio gnüglich erhellen thäte; So ist dem Richter diesfalls in petitorio zu erkennen, ohngeachtet das libell eigentlich darauf nicht gerichtet, sondern das possessorium angestellet, allerdings zugelassen. Eximia veritatis species affertur, fateor. Admodum tamen suspensa est victoriae expectatio. Studiosius peruestigato verborum pondere tantis limitibus circumscriptam reperio hanc sanctionem, ut plane aliena mens a voluntate ipsorum videatur. Supra fusius dedi, quanto incommodo

do partes afficiantur, si, dum de possessorio cogitant, in petitorium seducantur. Igitur nisi nimis mihi in interpretando assentior, tota *decisio* eo tendit, ut, si ex actis appareat, partes, potissimum petitorii iura pertractantes, propositis probatisque iuribus, a possessorio fecisse discessionem, tunc iudicem, quasi ipsarum commutatae voluntati morem gesturum, in petitorio pronunciare posse. Huic casui si accommodetur dispositio, superius adducta sententia nihil incrementi capiet. Plura de possessorio ordinario exponere animus non est. Vnicum tantum silentio praeterire non possum. Praestat quidem hoc remedium petitorio anteferre, ubi summario processu peragitur. In iis vero locis, ubi ordinarius procedendi modus applicatur, de quo in Saxonia non ambigitur, exigua est fructus expectatio, et petitorium eligi satius duco. De qua re eleganter disputavit AEGID. HENR. SCHMIDT, *in diss. de raro ac exiguo usu processus possessorii ordinarii per sententiam in summarissimo latam reservati.*

§. V.

Propius ad rem accedo, in possessorio summarissimo qualitatem possessionis indagaturus. Si in quaestione tantummodo versatur: *an quis possideat?* tunc ad possessorium summarissimum pertinet. Inque eo disquirendum, quis in praesenti possessione utatur. Est autem huius processus haec definitio, quod sit processus possessorius, quo super praesentis possessionis turbatione sine sollemnitate celerrime proceditur. Iam

quidem fati apparet, in Saxonia eliminatam esse processus summarii observationem per ORDINATIONEM RECOGNITAM *Append. §. 1.* Remanserunt tamen eius vestigia in possessorio summarissimo. Potissimum fines regit in *Append. §. 19. seq.* Ex quo in eo quidem consentire processui summario intelligimus, quod remotis solennibus, siue formalibus processibus, substantiam tantum concernentia requirantur. De quo argumento strictim egit IOANN. BRUNNEMANN in *disp. de processu summario*. Multa tamen et sunt, quae longe ab eo in reliquis capitibus recedunt. Limitiorem reperies processum et quaeque ad brevitatem composita. Princeps tamen caput processus possessorii summarissimi in *possessione et facto turbatio* versatur. Huius relicta contemplatione, illius tantum pertractationem curae habeo. Et de *qualitate* quidem *possessionis* dicendum est. Videbor non paucis de vitio suspectus, quod in possessorio summarissimo de qualitate possessionis mediter. Vindicabunt hanc curam ordinario processui. Ego vero communem utrique iudicio meliori iure impertior. Quae de modo possidendi ventilantur in possessorio ordinario, ipsi propria consideratione, diversissima sunt a qualitate possessionis. Ea non spectata, patescere non potest an quis possideat, nec ne. Quid, quod etiam vitiorum clandestinitatis, violentiae, et precarii scrutationes in possessorio summarissimo non plane praeterundas censeam. Vtor non tantum auctoritate

Celeberr. HOMMELII *Anleitung Gerichts-*
Acta geschickt zu extrahiren, zu referiren, und
eine Sentenz darüber abzufassen, §. 137. qui,
laudatis aliis sententiae sociis, possessorem, vi-
tio possessionis euidenter patente ex actis, nec
in hoc processus genere tuendum esse constituit.
Sed et ratio ad defendendum opportuna prostat:
quod dolus apertus nihil patrocini mereatur,
nomenque possessionis mentiatur, qui vsurpat
tantum. Vnum tantum exemplum in medium
proferam. Concessit Caius Sempronio precario
vt pecus pascatur in ipsius fundo, sibi que pro-
specturus reuersales litteras dari curat in publi-
cum redactas instrumentum, ex quibus preca-
rium patet. Sempronio per duos annos hoc
iure vtente tandem Caius ipsum a pastu arect.
Litem excitat Sempronius, et, possessorio sum-
mariissimo instituto, actus et annuam posses-
sionem commonstrat. Reus has reuersales produ-
cit litteras. Quis quacso dubitabit, reum esse
absoluendum? Idem prorsus ORDINAT.
RECOGN. *Append. §. 19.* dicitur. Requi-
runtur ibi *rubricae* actus. Huius generis ve-
ro illi tantum habendi, qui altero patiente, qui
contradicere debuisset et potuisset, exercentur.
Plane aliena deprehendes his vitiis in actis pate-
factis. Altero violenta manu aucupante pos-
sessionem, resistere non potuit. Cumque ex
L. 3. et 4. D. de reg. Iur. expeditum sit: *Nolle*
videri illum, qui non potest velle, consequens
sine dubio profluit: patientiam non praesumi
illius, qui coacte patitur. Precario pariter con-

cesso pati non intelligitur, ut accipiens ex suo, sed concedentis arbitrio utatur. Neque aliter, si clandestine agatur, sentire par est, quo magis conuenit naturae rei et legibus: ignorantis in iis, quae detrimentum afferunt, consensum non esse. Haec si acta euidenter demonstrant obtinere iure arbitror. In ancipiti uero causa uersante in omnia alia ab eo. Quae itaque exposui satis comprobant, nihil tantopere curandum esse actori in possessorio summariissimo, quam ut ea qualitas insit, quae ad capeffendam possessionem requiritur.

§. VI.

Consulturus igitur actoris utilitatibus instruam regulas, quibus meditationes de possessorio summariissimo instituendae, si non omni, maxima tamen ex parte, informari poterunt. Ante uero omnia circumspicias

I. AN POSSESSIO NATURA AUT IVRE ESSE QUEAT, QUAM DEFENDERE CVPIS.

Deseruiunt huic cognitioni sequentes regulae: a) *contra legem prohibentem possessoria iudicia locum non habent.* Non necesse duco consentientium applausu fidem facere rei, quam Iuris principia confirmant. Quem enim leges fauorem possessoribus conciliant, ex hoc fonte dimanat: quod de possessore iustitia praesumatur. *L. 128. D. de reg. Iur. c. 65. eod. in Vto.* Hanc uero praesumptionem in illicitis non posse obtinere facile liquet. Curia Prouincialis Lipsiensis

ensis nuper hac in re imperitum egregie informavit. Dominus quidam iurisdictionis, iure prohibendi stipatus, ne cereuisia aliunde afferatur in cauponam, deprehendit cauponam alio ex loco aducentem. Iustitia sui iuris prohibendi inflammatus manus iniicit homini lento gradu carrum ducenti, carrum acque atque vasa cereuisia repleta contundere suos, ad voluntatem paratos, iubet. Studiosè illi mandatum exequuntur. Hoc factò caupo Curiam adit, conquerens de vi ipsi illata. Terminus constituitur. Probatoque factò, possessione altero urgente, inhibitione poenali, vt par erat, felici progressu edocuerunt, facti illiciti possessionem non dari. Eodem nomine vix credo quemquam in possessione defendendum esse: **nach Gesallen an den Ufer eines Flusses einzubauen, auch Stroh-Körbe, Bäume, Pfähle, Bündel, Strich-Bäume, und Näder einzusetzen, und zu senken.** Tam enim vaga haec est possessio, vt quo velit modo fluminis cursum impedire liceret. Quod, qua ratione fieri queat, non liquet. Comprimit in aedificando libidinem *L. vn. D. ne quid in flum. publico* his verbis: *in flumine publico inue ripa eius facere, aut in flumen ripamque eius immittere, quo aliter aqua fluat, quam priori aestate fluxit, veto,* et in §. 6. *quod neque ripae cum incommodo accolentium muniendae sint,* disponitur saluberrimo consilio, vt et liberior fluminis vsus illibatus feruetur, et, diffluente aqua, inundationis impetus ab aduersa parte iacentibus agris

T 4

peri-

periculum haud asserat. Idem Saxonicae Sanctiones cohibent. Legitur enim in der Mühl-
 len-Ordnung de anno 1653. den 29. Apr. §. Ernstlichen, dispositum: daß der Strohm von
 einem Orte bis zum andern offen, und rein ge-
 halten, auch keine Weiden noch Püfche zu
 pflanzen jemand gestattet werden solle. Quae
 lex, licet certum flumen molendinorumque uti-
 litatem respicere videatur, re tamen ipsa per-
 spectâ, priores a me positas rationes ad mentem
 legem ferentis componere, aliaque ad flumina
 porrigere, nihil obstabit. Agitat adhuc men-
 tem alia de possessione meditatio. Urget quis
 possessionem alluvione adiecta fundo muniendi.
 Quid iuris erit? Mihi possessione exuendus vi-
 detur. Quanto enim grauius periculum mini-
 tatur, tanto aequius duco, inhibendo possessionem,
 medelam asserere. Neque b) *in iis, quae
 a speciali principis concessione pendent, pos-
 sessio dabitur contra principem.* Idque tam
 in Saxonia, quam extra Saxoniam, dubio vacat.
 Quocirca regalium atque immunitatis 3 publicis
 oneribus possessiones nauci habendae sunt.
 Primo enim non dubito asserere, ea, quae ad
 principem pertinent, iura ex priuatorum iuri-
 bus dimetiri haud posse. Quam ob rem est vt
 BEYERVS in *Delineatione Iuris Germ. Lib. II.
 Cap. 2. §. 38. seqq.* in iis nulli praescriptioni,
 nec immemoriali locum faciat. Deinde, si
 quoque largiamur, ex futilibus tamen Iuris Ca-
 nonici principiis, immemoriali tempore rega-
 lium exercitium comparari posse, tantum ta-
 men

men abest, vt possidendi facultas tribuatur, vt potius hoc ipso penitus extirpetur. Videtur e longinquo et a petitorii quidem iure, admodum diuerso, repeti argumentum. Sed cum a minori ad maiorem rationem concludere fas sit, nihil desisto a proposito. Dum ergo nulla ex genere priuatarum praescriptionum admittitur ad obtinenda regalia, multo minus momentanea quaedam praescriptio sufficiet. Quae cum ita sint, coniectura non assequor, quo consilio SCHILTERVS *ad Dig. Exerc. 4. §. 18.* eum, qui cum iurisdictione est inuestitus superiori, ius venandi quoque exercere posse statuat. Eoque ex errore est, quod quandoque hac ratione ad possessionem venandi tuendam vtantur, aliquando etiam scopum attingant. Repetit BEYERVS *in Delin. Iur. Germ. L. II. c. 2. §. 68.* huius erroris ortum ex Sec. XVI. monstruosumque partum demonstrat, prouerbum scilicet: *Wohin der Dieb mit dem Strange, dahin gehöret auch der Hirsch mit dem Fange.* Nugas censeo. Tantoque magis si in possessionibus versamur. Regalium enim concessionem strictae esse interpretationis quis nescit? Possessio quoque est facti, neque vnum factum alterum disparis generis complecti potest. Sique priora posita principia his adiciis, ne umbra quidem veritatis remanebit. Aliud certe dicendum esset, si princeps priuato iam impertitus fuerit regalis cuiusdam vsus, contraque eum alius priuatus possessionem occupet. Hoc in casu possessorium obtinere non dissentio. Ex-

tra enim Saxoniam tunc ordinariae praescriptioni effectus non denegatur. *arg. c. 26. X. de V. S. BEYER all. loc. §. 48.* Cumque eo in exemplo priuatorum iuribus exaequetur, non obstat quo minus in possessorio idem sentiamus. Contra vero faciunt LEGES SAXONICAE. Omne dubium eximit *der Ausschusstags Abschied, d. 15. Febr. 1676. IN COD. AVG. T. I. p. 359.* Ex quo c) haec regula depromitur: *In omnibus illis, quae sunt contra Ordinationem Prouincialem, possessoria attendenda non sunt.* Plura eaque collegiorum sententiis corroborata fittit Celeberr. ANDR. FLOR. RIVINVS in *disp. de Eurenaticis in materia possessionis et compossessionis. §. 5.*

§. VII.

His compositis subiecta in considerationem veniunt. Quam ob rem

II. QVIS POSSIDEAT CIRCUMSPICERE RES IVBET.

Adiuuabunt meditationem quae supra in genere de apprehendenda possessione exposui. Ulteriore tamen curam poscit. Vicissitudines enim possessionum vna regula omnia complecti non patiuntur. Quo est studiosius de circumstantibus causis cogitandum. Sique per procuratorem comparaueris possessionem, in libello quidem satis est exprimi, te possidere, in articulis vero mandati iniicias mentionem. In incorporalibus maxime rebus obserues, an personale, an vero reale ius possidere cupias. Quodque personalia attinet, actorem tantum nominari sufficiet.

sufficiet. In realibus vero 1) *praedium*, ut vocatur *dominans*, curate definiri debet, ut, docente *L. 6. D. de rei vind. nomen eius, et quo loci sit, pateat.* 2) *implorantem possessorem eius praedii* esse pariter adiiciendum venit. Eaque commode hac formula exprimes: *Ob ich mich wohl als Besitzer der zu N. gelegenen Mühle &c.* Reliqua facillimo negotio ex natura eius, quam quaesivisti, possessionis patefcent. Hoc tamen praetereundum non est, et colono quandoque ad possessorium aditum dari. Eo quidem non procedo, ut ipsius conducti praedii possessionem ei tribuam. Nec, nisi locatoris nomine de hac possessione agentem, audiri dubio vacat. Dum autem fructus percipiendi ius in ipsum transfertur, eo in exercitium deducto, nihil impedit turbatum in possessione defendere. Nam animo sibi habendi fructus percipit. Quam ergo ob rationem possessionem iuris percipiendi fructus ipsi denegaremus? Et quid si colonus, quo commodius ex dissito loco gramina colligat, patiente locatore per hortum ipsius itinere, aut via usus sit, variisque actibus suffultus, turbante locatore, possessorium instituat? Non indignus possessione iudicabitur durante conductionis tempore. Colono autem agente ita libellus instruendus est: *Ob ich mich wohl als Pächter Sempronii zu N. N. gelegenen Guths &c.*

§. VIII.

Deinde et

III. CONTRA QVEM POSSESSIONEM
ACQUISIVERIS, MVLTVM RE-
FERT HABERE PERSPECTVM,
ET CONTRA QVEM EXPERIVN-
DVM SIT ACTIONE, NON MI-
NVS PONDERARI DEBET.

Quanquam enim, ab interdictis retinendae possessionis inprimis ducta ratione, satis liquet, contra quemque turbantium actiones dari. Non tamen mediocres quandoque circumdant animum dubitationes. Ad heredes quidem ex possessione defuncti transire agendi ius, dubio caret. Sed *contra heredes turbantis* num competat actio non nihil ambigunt. Silent leges. Verum aliis iurium principiis accommodatis causae consulitur. Turbationes ex genere illicitorum esse nullus negabit. Quid ergo impedit, quo minus ex his fontibus deriuemus decisionem. Primum itaque esto principium: *Delictum ab autoribus tantum vindicatur, heredibus nihil ex defuncti malitia poenae sentientibus.* A qua regula haec est exceptio: *nisi lucrum ex delicto ad heredes redundauerit,* apposita ex ratione: quod turpia lucra heredibus extorquenda sint. Intelligimus exinde, applicatis nostro argumento regulis, quosdam effectus etiam ab heredibus iure impetrari. Erunt itaque heredes sine dubio obstricti, ut ob defuncti turbationem literas, quas vocant, reuersales

fales tradant, quibus, possessionem actoris affirmantes, se defuncti actum exercitum pro possessione tuenda non proposituros esse significant. Ex quo fit; ut emolumento ex huius generis actu iure priuentur. Sed quod de damnis resarciendis iudicium erit? Distinctum omnino. Si turbans quid acquisuerit v. c. fructus, ligna, illudque, quo caruit actor, petatur, aequitas et leges constringunt heredes ad reparandum. In aliis vero nihil tenebuntur, cum nihil emolumentum ad heredes peruenerit. Et quamuis actor rem persequi videatur, rei tamen ex parte poenae loco haberetur. Quae autem ad cautionis praestationem pertinent, necessitas quoque redintegrandi rem turbatione corruptam, heredibus non iniungi possunt. De cetero autem, quod possessio contra defunctum comparata contra heredes continetur, ipsique turbantes possessorio iudicio conueniri, omnique ex parte condemnari queant, omnium est certissimum. Quae vero exposui, ad successorem singularem paulo limitatius spectabunt. Ex facto enim turbationis antecessoris non obligabitur. Possessio vero, ante iure adquisita, et contra turbandi impetus noui successoris defenditur. Ita est in illis, quos ab antecessore causam habere constat. Iam in omnia alia abeundum, ubi, vacante officio publico, alius in eius sufficitur locum. Cum antecessore, qui turbauit, lis est agitata. Hunc socium non habet. Aucupata verum contra antecessorem possessio an contra succedentem iure continuabitur? Mihi
et

et hac ex parte liberare eum aequius videtur. Dum enim confidero, eum proprio iure ad munus adspirare, nec quicquam in eius detrimentum tendet remissior antecessoris cura in exercendis iuribus. Quo circa delibatis, patiente clerico, decimis, occupataque possessione, decedente eo, successori nihil penitus obstabit.

§. IX.

Planius forsân haec constant. Sed angustior adhuc res est, vbi de possessione *contra vniuersitatem* comparanda agitur. Dabo itaque operam, vt, quam fieri potest, etiam hoc in casu aëtoris instruam officium. Viam alios inter strauit BERGERVS in *Elect. Proc. possess.* ff. 20. Sunt tamen, quae adhuc mentem in ancipiti tenent. Ac de realibus iuribus quidem capeffendis hoc loco nihil dicam. Parum enim distat a reliqua consideratione. Personalialia vero iura, quae contra vniuersitatem possidenda sunt, plus dubitationis habent. Inquisiturus itaque in hanc rem exemplo a BERGERO iam posito vtar: Si dominus iurisdictionis ius exigendi laudemium in casum mortis in manu dominante possessum dicat. Atque hoc discussso argumento haud difficilis ad reliquos casus patebit applicatio. Duo potissimum sunt fundamenta rei deseruientia. *Personalialia haec iura ex eo genere sunt, quae ad singulos ex vniuersitate, qua singulos, spectant. Inque iis negotiis singulorum requiritur consensus, vnoque contradicente nihil agitur.* Consentit practiçorum obseruatio a BERGERO *Resol. LI. Obstant. tit. de*

de acq. et amitt. possess. ad verbum: iuris est, laudata, argumentisque corroborata: quod possessio iuris contra singulos ex vniuersitate acquisita non aduersus integram vniuersitatem obtenta intelligatur. Quo ad traditum supra de laudemio casum applicato, illud consequitur: Si, diem obeunte domino iurisdictionis, successor quibusdam tantum ex vniuersitate membris laudemii solutionem indixerit, iique morem gesserint, tota vniuersitas his possessionum vinculis illaqueata haud censetur. Et qui erunt itaque modi contra vniuersitatem possessionem occupandi? Alter hic esto, non difficilis intellectu: Si singuli nouo successori laudemium praestiterint, nihil contra mouentes. Probationem tamen acturus eo dirigat, vt partim ex quot membris eo tempore conflata fuerit vniuersitas, partim quod singuli eorum laudemium dederint, demonstretur. Alterum exemplum obtentae contra vniuersitatem possessionis laudatus sistit BERGERVS. Scilicet si, domino iurisdictionis toti vniuersitati indicente laudemium, quidam iussui obtemperauerint reliquis tacentibus. Atque hoc modo contra omnes possessionem conciliari sibi persuadet, Collegii Ictorum auctoritate stipatus. Equidem facilius largior vsui fori hoc accommodatus deprehendi. Verum quaedam iuris principia labefactare constantiam mihi videntur. Omne nempe fundamentum in tacito consensu reliquorum ponitur. De quo ipso multum dubito. Latius patet possessionum limites constringi debere. Extendi non par est. Ac a diuersis.

uersis quoque diuersa consequi interpretandi regulis non consentit. Quae cum ita sint, nullo sane negotio indicendi exigendique possessiones, quae differunt maxime, sibi exaequabuntur. Nec a priori ad posteriorem duci potest argumentum. Quocirca tantum abest, ut tacitus colligi queat consensus, ut potius contra putasse credendum sit. Cui non officit, quod a tacito mandato repetant auxilium. Dispar eius ratio coniecturam fallit. Qui enim alterum gerere negotium compertum habet, intelligit absolutum iri, nisi contradicendo obuiam eat. Quae de causa necessitas exigit interpellare gerentem. Eoque nomine aequitate constat principium: *qui patitur id fieri, de quo contradicere potuisset, et debuisset, pro consentiente habetur.* In aliis vero causis aliter sentiendum. Atque aptius dicitur: taciturnitatem neque consensum neque dissensum prodere, nisi legis dispositio aliam excitet meditationem. In apposito vero casu longe aliena apparent. Denunciante enim domino laudemium, nihil vero soluentibus subditis, nequaquam patet consensus. Sciunt, non deberi quod petit. Interpellatio quoque sola arbitrium non reprimat. Manet illibatum. Igitur hac ipsa intermissione animum potius a voluntate domini iurisdictionis alienum commonstrant. Illaque aequior erit capienda praesumptio. Renunciationi vero tacitae locum facientes iniquitatis vitium contrahunt. Multo ergo minus quorundam facta laudemii praestatio sententiae fauorem conciliat. Tamque haec est negligenda ratio, quam

quam certum est, ex alterius facto tertium damno non affici. Ita ut, cum singulorum hic causa agitur, ne maior quidem consentiens pars ceteris iuris sui iacturam afferat. Haec principia dilucidiora apparent, quam, ut contra positus argumentis eneruari queant. Interim fori usus suadet ut in BERGERI discedamus sententiam. Quamobrem de cautionibus tantum in articulis adhibendis dicam, quae eo pertinent, ut, 1) quot membra hoc tempore vniuersitatis fuerint, 2) singulorum rite facta conuocatio, 3) omnium praesentia, 4) facta laudemii indictio, 5) quorundam eius praestatio, inde firmiter sit demonstrata. Vno vero ex his requisitis non apparente, vix est ut contra vniuersitatem possessio obtineat. Cum autem contradictio facti sit, non opinor et hoc probationis dandum esse, quod nemo contra verba fecerit. Meditetur ipsa vniuersitas de hac probatione. Quo facto certo mihi habeo persuasum, etiam vnus dissensum declaratum possessionem labefactare. Praeter vero ea rem quoque circumstantia in consideratione habeantur. Erunt enim quandoque quae taciti consensus firmiorem efficiunt praesumptionem. Fac enim, indicto laudemio, quibusdam praestantibus, reliquos, mora contracta admonitos, dilationem petiisse. Pone, cunctantibus aliis poenam dictitatum esse, eosque pependisse. Sane si hae demonstrationes causam comitentur, facilius patebit aditus ad eliciendam tacitam voluntatem.

§. X.

Quod si ergo in his praeparata sit actoris causa, nunc

IV. Operam nauabit, VT OBIECTVM CV-
RATE DEFINIATVR.

Erit vero plenius cura peracta, si ex probatione liqueat: QVAE, QVALIS QVANTAQVE SIT POSSESSIO quam tueri parat. Aequè in libello atque articulis conficiendis grauis haec est acturi meditatio. Breue tempus, si legibus conformabitur tractatio, processui possessorii summariissimi datur. Tantoque maius in deliberationem praeparationemque collocandum est. Et qui perpendit, vna causam terminari sententia, remediis aditum occludi, non ridebit cogitandi consilium. Leuis armaturae causarum patroni, alto supercilio, vt solet superbia imprudentibus propria esse, contemnent. Sed eheu vos miseros clientes! Caueamus praeprimis, *ne alia sit libello, alia articulis iniecta possessio*. Nihil enim probabitur, nisi quod amplioris possessionis demonstratio strictiori quandoque possessioni sufficiat. Secus qui fecerit, temeritatis praemium expectabit. In hac igitur mentis agitatione primo cogites: *an generalis, an vero specialis possessio in lite versari debeat*. Cumque haud raro largior de testium testimonio concepta spes labatur, non inane erit consilium, vt, antea quam libellus tradatur, rotulos testium conficiendos curemus. Instructa hac via feliciori successu dimicabitur. Non ignoro quidem, aliquando possessionis causam citius auxilium petere.

tere. Ita tempore vtendum est. Sed ne in festinatione nimias quis suscipiat celeritates providebit. Itaque illud sibi curae habeat actor, vt de possessione, qua fruitur, ex libello constet, atque de ineptitudine suspectus non fiat. Actus, quibus possessio innititur, vt in libello adiciantur non est. Cum tamen supra fusius edocuerim possessionem facti esse, atque adeo actu quodam corporis acquiri. Hinc in probanda possessione occupatus de actibus demonstrandis allaborare debet.

§. XI.

Ex his colligitur

V. ACTVVM PROBATIONEM REQVIRI
IN DEMONSTRANDA POSSESSIO-
NE, ET INDOLI QVIDEM POSSES-
SORII SVMMARIISSIMI CONFOR-
MATORVM.

Hinc

VI. NOVISSIMVS TANTVM ACTVS
CONSIDERATVR.

In superiori explanatione hac ex parte summarissimi et ordinarii possessorii discrimen commemoravi. Atque in libello hoc tantum exprimitur. *Dasß sich impetrent von 1. 2. 3. und mehr Jahren in possessi etc. befindt.* Ea vero, quae de vno anno afferuntur, non eo pertinent, vt nouissimum actum in hoc, quo traditur libellus, anno exercuerit. Quod, nisi errantibus, nemini in mentem veniet. Sit enim quod vltimus actus possessionis ante sex annos iam extiterit, nouissimus tamen habebitur et possesso-

rium summiſſimum, eadem libello instructo ratione, iure locum habebit. Vt planior res reddatur, vnum producam exemplum. Criminis reus inquisitionem meruit, eoque conuictio capitis irrogatur poena. Dominus iurisdictionis ab vniuersitate efflagitat expensarum criminalium restitutionem. Partitione facta praestant subditi, nihil obmurmurantes. Sex tandem elapsis annis alius de crimine suspectus in ius ducitur, atque capitaliter in ipsum statuitur. Dominus iurisdictionis rursus indicit sumtuum reparationem. Sed resistunt subditi voluntati, vacationem ab hoc onere iactitantes. Numne domino possessorium iudicium instituendi dabitur potestas? Nihil impedit. Neque tamen alia erit libelli forma. Alia est articulorum ratio, dum, centum etiam testibus de hac generali possessione testantibus, nihili habenda esset demonstratio. Potius eius generis actum, qui speciatim anno definitus est, continere debet. Quo nomine miror insigniter, quod plurimum testes de generali hoc articulo: *Wahr, daß impetrant sich von 1. 2. 3. und mehr Jahren in possess 2c. befindet*, interrogentur. In iudicem quidem, directorio instructum, nihil est animaduertendum. Nolo in praesenti scrupulose indagare, qua arte, ita dirigentes iudicis officium, se ab errore purgare cupiant. Vix ad inuentionem aditus patet. Rei indoles satis confirmat, testium de actibus tantum, quibus apprehenditur possessio, testimonium requiri. Ergo, his actibus antepositis, articulus ille consequitur, seu

vt practici dicunt, est consecutiuus. Quo itaque sine testes aduocentur, non conicio. Abundans non tantum est, sed saepius etiam damnum afferre potest.

§. XII.

Sit itaque haec prima de actibus meditatio, quam altera excipit. Dixi in superioribus possessionem animo et corpore apprehendi. Atque animum ex ipso facto, siue actu, possessionis exercitium monstrante, conici pariter confirmatum dedi. Fluit nunc inde

VII. ACTVM, ARTICVLIS INSERTVM,
HVIVS INDOLIS ESSE DEBERE, VT
INTELLIGATVR, QVID, QVALE,
QVANTVMQVE ANIMO QVIS POSSI-
DEAT.

Vnusquisque enim tantum creditur possidere, quantum naturali vel ciuili modo occupauit. Magnam haec meditatio habet grauitatem, quae maxime litigantium agitatur mentem. Leuabo, aliqua minimum ex parte, eorum curam. Vicissitudines vero possessionum tantas obmouent difficultates, vt omnes vna circumscribi regula nequeant. Quamobrem frequentiora tantum possessionum genera, quatenus cogitando rem assequi datur, instruam. Possessionum aliae sunt indeterminatae, aliae determinatae. Indeterminatis vel generalibus haec inest natura, vt omne exercitium, quod de possessione redundare potest, quouis modo sibi vindicet actor. Ex quarum numero habebitur, si quis possessionem urgeat: Die libellirte Wiese nach Gefallen zu nutzen,

hen, und zu gebrauchen. Intellexi in hac probanda possessione partes hoc ordine in conficiendis articulis vti. Anteposito articulo generalem possessionem continente: Wahr und befindet sich Kläger von 1. 2. 3. und mehr Jahren in geruhigem Possess die libellirte Wiese nach Gefallen zu nutzen und zu gebrauchen. Eum excipiunt articuli speciales actus exercitos comprobantes: Immaassen wahr, daß Kläger im Jahre 1741. die libellirte Wiese hauen, und das gemachte Heu wegführen lassen.

Nicht weniger wahr, daß Kläger nach diesen sein Vieh auf gedachte Wiese treiben und dafelbst hüten lassen. Adiciunt quoque alios actus. Atque his omnibus articulis testium assertione stipatis victoriam paratam sibi persuadent. Vereor, ne spe defraudentur. Quae vero me ad faciendam discessionem ducant, paucis tradam. Possessionem facti esse supra demonstravi. Factum ergo apprehensionis requiritur. Facta haec suis cancellis circumdari in aprico est. Vti ergo species genus nunquam sub se comprehendit; ita pariter ex speciebus actuum quorundam generalis possessio nullo potest evinci negotio. Dum maxime, cum possessionis argumentum obuerfatur, quod laxiorem respuit interpretationem. Nec hoc tantum in vitio ponitur. Alia est vellicandi occasio. Testes enim, quorum efflagitas depositionem, quid quaeso de arbitrio tuo ferent testimonii? Vacillat fides, nisi de ipso facto testentur. Quod cum limites habeat, eos non egreditur probatio. Sed fori
vsum

vsu contra facere obiicies. Cognoui ipse aliquando defendi indefinitas has possessiones. In legum principiis vestigium non reperiri certo affirmo. Sed aequitas tamen in quibusdam casibus autoritatem praestat. Igitur si in re propria, modo illud ex actis euidenter pateat, de generali illa possessione retinenda dimicatur, aequitas commendat, ut, etiam certis tantum actuum speciebus demonstratis, generali possessioni defendendae auxilium feramus. Si quidem rei suae moderator, vno vel altero actu suscepto, animum de omni possessionis fructu capefendo declarasse aequius videtur, potissimum cum alter nihil contrariae possessionis docuerit. Probaturus autem eo procedet ordine, ut, praeposito de proprietate articulo, reliqui actus speciales commonstrentur, et tandem articulus de generali possessione, tanquam praesumptiuus, subiungatur. Testium enim testimonium, quod hunc articulum attinet, nihil plane causam adiuuabit. Si vero aliena in re possessorio iudicio quis experiatur, generali possessione in lite verfante, neque leges patiuntur, neque aequitas fua det, actoris vtilitatibus conformare sententiam. Iustum potius et aequum est repulsam, temeritatis praemium, dare. Mecum facit BERGERVS in *Elect. Præc. Poss.* §. 28. principium constituens: quod generalis indefinita et incerta testium depositio non sufficiat. Addit ille quidem: nisi tamen alia accefferint adminicula, quibus eiusmodi generalis testium depositio iuuari queat et declarari. Illa vero limitatio sine du-

bio ad primum casum possessionis in re propria pertinet, alium non respicere ex ante dictis pronno alueo defluit.

§. XIII.

De indefinitae itaque possessionis virtute quid sentiam dixi. Definitarum vero fortior effectus est. Prima hac in parte consideratio est, vt de possessionis qualitate, et vnde habeat definitionem curate circumspeciamus, ne alia in libello alia in articulis appareat possessio. Quam qui neglexerit cautionem, iacturam sua sentiet culpa. Vel autem locus, vel tempus, vel modus, vel personae, vel aliae rem circumstantes causae meditationem adornabunt. Prolixius haec non pertractaturus, quae, eueniente casu, facilius diiudicantur, exemplum in medium producam. Possessionem sibi in alterius fundo gramina colligendi asserens, in articulis huius possessionis nullam iniecerat mentionem, illud tamen probatum erat, in possessione pascendi pecus in loco controuerso se esse constitutum. Incidit ergo in quaestionem, an pascendi ius alterum complectatur. Succubuit actor. Et iure quidem. Cum enim diuersa inuicem non comprehendantur, probatione possessioni in libello expressae non conformata nihil demonstratum cernebatur. Nam pascendi ius aperto tantum campo, nisi aliud actum, exercetur, cum gramina etiam clausis iisdem auferre liceat. Cui et hoc accedit, quod pascendi iure gaudens pati teneatur, vt, quoad pascua sufficiunt, etiam dominus seruientis praedii sua pecora pasci possit, qua

qua plane exueretur potestate, si gramina tollere largiamur.

§. XIV.

Deinde vero et hoc in considerationem ducendum, num affirmatiuum, aut negatiuum ius, vt vocatur, possideamus. In illis satis omnino habetur, si actus, quo vsus est hoc iure, in articulo positus demonstretur. Qui vero quandoque de quieta possessione dantur articuli, magis imprudentiae, quam consilii habent significacionem. De qua re infra latius dicam. Negatiuorum iurium dispar est possidendi conditio. Duo sunt indubitata eorum principia. Ac primo quidem, vt prohibitio alteri, et molituro negotium, facta sit. Deinde vt alter desistendo a proposito acquieuerit. Atque haec in possessione etiam acquirenda necessaria sunt. Quid autem probationis auctori incumbit? Actum prohibitionis articulo includendum, et vel testibus, vel documentis corroborandum esse dubio vacat. Sed vnde conqueuisse alterum probabitur? Nisi nimis mihi assentior, vna distinctione componi lis poterit. Aut enim solum ius prohibendi competit, aut commixtum cogendi ius habet. Prioris generis ita est comparatum, vt articulus tantum omissionem alterius, posteaquam cohibuit eum, contineat. Cumque neganti probatio non incumbat, neque hic exigenda venit, sed tanquam negatiuum fisci sufficit articulum. Ex eo numero erunt, altius non tollendi, ne prata aratri subducantur seruitus possessa. In altero vero genere sola intermissio nihil efficit, sed factum

comprobandum est, ex quo, partim coactio in effectum deducta, partim quod alter eius voluntati se accommodauerit, apparet. In has itaque circumscriptiones inquirat, qui verbi causa possessionem molendini bannarii, quod appellant, vrget. Commode hoc modo articuli conficiuntur:

Wahr, daß Beklagter im Jahr 2c. 3. Säcke Korn vor Klägers Mühle vorbei in eine andere Mühle fahren wollen.

Wahr aber, und hat ihn Kläger so gleich angehalten, und daß solches in seiner Mühle gemahlen werden müsse, gefodert.

Wahr auch, daß Beklagter gedachte 3. Säcke Korn so gleich in Klägers Mühle gebracht, und daselbst mahlen lassen.

Quibus obseruatis probatisque, dubitandum haud est partam esse possessionem, et sententia tuendam. Praeter vero ea et casus quandoque se offerent, in quibus, iure affirmatiuo probato, prohibendi ius cohaeret. Et de pascendi iure quidem non ambigitur, si in pratis possideatur, prohiberi quoque posse, quo minus dominus feruientis praedii prata aratro subducatur. Igitur his in exemplis non opus duco, vt actus prohibitionis exprimentur, cum quilibet, hac possessione fretus, omnia facta, quibus possessionis fructus delibantur, cohibere suo possit iure. De hoc casu vero nonnihil dubito: an, seruitute luminum possessa, aequae seruitus ne luminibus officiatur possessa credatur? Illud non difficile est intellectu, me non de fenestris in proprium parietem, sed

sed vel alienum vel communem immixtis disceptare. Id quod seruitutis nomen satis explanat. Sed et in hoc casu nondum BERGERI sententia in *Oec. Iur. L. 11. T. 3. th. 17.* stabo. Etsi enim in seruitutis iure constituto forsitan hoc aequius videtur, eoque potissimum nomine, quod, qui finem vult, velle etiam media ad finem tendentia praesumatur. Huius autem seruitutis nulla super esset futura utilitas, si obscurare lumina relinqueretur. In possessione tamen, strictam possente interpretationem, solum factum apertorum luminum non cohibet alterius contra aedificandi potestatem, nisi prohibendi quoque iuris possessionem sibi comparauerit.

§. XV.

Postremo multum quoque interest, vtrum quis simul possideat tantum, an vero in solidum possidere cupiat. In posterioris generis possessione his capitibus absolvitur meditatio. Initio, libello inferendum venit actorem solum, excluso altero, possidere. Deinde probationem acturus in articulis primo simplices possessionis exercitae actus exprimat. Quo facto alius actus prohibitionis contra reum, simul vti conantem, susceptae articulo includatur. Tandem articulus possessionem libello conformatam continens consecutionis causa subiiciendus est. Plura de possessionum varietatibus cautionibusque adhibendis dicere propositum non permittit. Sufficiat in praesenti principia patere, quibus de aliis exemplis inita cogitatio informari possit. Pergens itaque in peruestiganda actuum indole nunc

VIII. ACTVS QUIETVS CONSIDERANDVS EST.

Non e longinquo repetendae sunt causae. Ex actu nempe colligi animum possidendi, iam demonstratum iui. Cum vero actum suscepturo obuiam iuerit alter, et vel verbis, vel factis contrariam voluntatem declarauerit, minime hic animus patere potest, interruptus potius censëbitur. Imo turbationem redolet. Quid quod patientia alterius non vltimum aequitatis constituat fundamentum, possidenti defensionem concilians. Qua deficiente nihil possidetur. Hinc etiam est, quod actus, liti causam porrigens, possessioni non proffit. Non tamen obliuioni tradenda sunt, quae BERGERVS in *El. Discept. Forens.* §. 24. *sq.* et de regula et de exceptione differit, iis, quae a MEVIO dissentiente obiecta sunt, ad concordiam reuocatis. Mirifice tamen errant, qui quietum possessionis exercitium testium dictis confirmare student. Inanem non tantum reputo hunc laborem, sed haud raro quoque haesitantes, vel corrupte dicentes testes labefactabunt probationem. Cum autem non consultius ducam, quam vt ab inutilibus probationibus animum auocent causarum patroni, hinc certe aptius habebitur in articulis nullam eius rei inuicere mentionem. Nam, probatis actibus, quietam possessio iure praesumitur. Interruptionis vero demonstratio ad rei officium pertinet, vt praesumptionis ius euacuetur. Verum enim vero exempla non nego, quibus quietam possessionem testium ore confirmari et necessitas et utilitas

tas efflagitat. Ex quorum numero cernitur, si actor, cognitum habens quid alter ad conturbandam possessionis quietem adducturus sit, replicando elidere possit. Sic enim hoc consilium articulos elisivos eo dirigendi multum commendationis habet? En ergo casum? Titius pascitur pecus in Caii fundo. Ex domesticis vero accedentes Titium prohibent, pignorant tandem. Aduolans Caius, certior factus de suorum impetu, conuiciis exagitat eos, pignora reddi iubet, excusare factum studet, animumque ab hoc facto alienum exponens, fidem Titio, adstantibus aliis, dat de illibato relinquendo pascendi vsu. Haec omnia, in articulos congesta probataque, insignem actori afferent vtilitatem, lite forsân de possessione mota.

§. XVI.

Plures vero actus, re extra Saxoniam ponderata, necessitatis non sunt. Quod non tantum momentaneae possessionis, quae summarissimo iudicio vindicatur, significatio perhibet, sed fori quoque vsus, Canonico iure innixus, celebrat. *Cap. 19. X. de iur. patr. C. 3. X. de causf. possess. et propriet.* Quo circa

IX. VNVS TANTVMmodo ACTVS AD
OBTINENDAM POSSESIONEM RE-
QVIRITVR.

Et quamuis non ambigam, etiam plures actus in probationem duci posse, mediocriter tamen, vel nihil plane causae consulent. Caueat autem, pluribus actibus possessionem stipaturus, ne diuersi generis deprehendantur. Quod contra-
ctum

etum vitium saepe maximo litem exponit periculo.

X. SAXONICO IVRE, QVOD POSSESSIONEM RERVM CORPVS HABENTIVM SPECTAT, ITIDEM VNVS SVFFICIT ACTVS, NOVISSIMVS TAMEN, AD NATVRAM POSSESSORII SVMMARISSIMI ACCOMMODATIVS.

Qua de re plena est dispositio ORDINATIONIS RECOGNITAE *Append. §. 19.* verbis: und derjenige so einen oder mehrere ruhige actus possessorios &c. vor sich hat. De rebus non corporeis vero aliqua opus est distinctione. Quo brevior est hac in re ORDINATIONIS RECOGNITAE dispositio, eo gravius collegiorum dissensu agitantur de possessione exorta litigia. Quae vero mihi commoda videatur *huius sanctionis* explanatio, iam exponam.

XI. IN CONTINVIS POSSIDVNDIS IVRIBVS ET SERVITVTIBVS NON NISI VNVS ACTVS REQVIRITVR.

XII. IVRA VERO ET SERVITVTÉS DISCONTINVAE TRES ACTVS EXPOSVCVNT, SI IN RE ALIENA COMPARETVR POSSESSIO.

Quantum mihi intellexisse videor, dissensio DD. de continuorum et discontinuorum iurium significatione, mater omnium ceterarum controuersiarum alitur. Haud pauci in eam abeunt sententiam, vt continuas, quae quotidie, discontinuas vero, quae certis tantum temporibus exercentur,

centur, vocent. Ab his autem discessionem facere rei indoles iubet. Quo itaque constet, quibus ex fontibus oriatur disceptatio, ante omnia de illarum definitionibus tractabo. Sunt autem mihi *continuae seruitutes*, quae semel constitutae, factum hominis ad exercitium non requirunt, vel, re ad possessorium adplicata, ubi, semel adprehensa possessione, ad continuandam eam factio hominis opus non est. Vnde urbanas plerasque ex eo genere esse conspicias. Sic v. c. immisione tigni quietam possessionem occupans seruitutis tigni immittendi, eam continuat nullo ulteriori intercedente factio. Eadem est ratio seruitutis oneris ferendi, proiciendi, protegendiue, altius tollendi, luminum, prospectus, stillicidii, fluminisque auertendi, aliarumque similibus. Fumi vero immittendi, aquae effundendae, seruitutes non immerito in numerum discontinuarum seruitutum referuntur. Sed quid de negatiuis seruitutibus dicendum erit? Quin mere tales ad continuas seruitutes pertineant, nihil dubito. Ex quo enim, prohibitione facta, acquieuit alter, possessio, hoc modo obtenta, absque nouo factio continuatur. Nec est, vt obiicias, alterum tamen de nouo moliri posse factum. Aut enim illud cum priori, quod impeditum est, eandem habet qualitatem, et sic pro turbatiuo merito habetur. Aut plane noui quid conatur, et sic noua possessio, noua prohibitione acquirenda est. *Discontinuae* contra vocantur *seruitutes*, quae, acquisita iam seruitute, intercedente factio continuantur. Et

in possessorio, vbi, adprehensa facto possessio-
ne, ad exercitium eius factum hominis efflagita-
tur. Pleraque pars rusticarum seruitutum ad
hoc genus refertur. Exemplum praeberit itine-
ris seruitus, quae cundo exercetur, quae, nisi fa-
ctum accesserit, concipi nequit. Idem iudicium
poscit actus, viae, aquae haustus, pecoris ad
aquam appulsus, pascendi, calcis coquendae,
arenae fodiendae, cretaeue, lapides eximendi,
nauigandi, pedamenta sumendi, lignandi serui-
tutes. Aquaeductus vero ex continuarum quan-
doque numero habebitur. Pariter ex negatiuis
seruitutibus illae ad discontinuas spectabunt,
quas ad mixta genera supra retuli. Hanc ita-
que continuarum et discontinuarum seruitutum
descriptionem analogiae Iuris et naturae conue-
nire arbitror. *a. L. 14. D. de seruitut.* LÜ-
DER MENCKEN *Tract. synopt. Pand. Tit.
de seruitut.* ZOESIVS *ad pand. eod. Tit. n.
20.* STRYCKIUS. Quam ob rem non imme-
rito ORDINATIO RECOGNITA ex his prin-
cipiis explanari mihi videtur.

§. XVII.

XIII. HI TRES ACTVS, IN DISCONTI-
NVIS SERVITVTIBVS REQVISITI,
RATIONE TEMPORIS DIVERSI,
QUALITATE OBIECTI SPECTATA,
PARES ESSE DEBENT.

Nam dissimiles actus non eiusdem, sed diuersae
possessionis demonstrationem habent. Sed quid?
Si in alterius fundo aratrum quis duxerit, semen
alio sparserit tempore, alio occauerit, collectis
tandem

tandem fructibus? Num sufficient hi actus ad occupandam agri colendi possessionem? Non vacat certe haec meditatio dubiis, re tamen penitus perspecta non tres, sed vnus tantum actus absolutus videtur; omnes enim recensiti actus vnam tantummodo repraesentant agriculturam. Dum autem et negatiuas seruitutes, cum cogendi iure coniunctas, discontinuae seruituti adnumerauerim, tres quidem actus necessarios esse facile patet, sed an hi tres prohibitiui requirantur, quaeritur? Equidem tam arctioribus limitibus huius generis seruitutes circumscribendas non duco. Sed primo tantum actu prohibitione coepto, reliqui, simplicem possessionem monstrantes, satis habebuntur. Postea itaque quam quis cereuisiam alio ex loco aduecturum cohibuit, atque impetrauit vt alter eam in dicto loco arcessat, hic primus actus prohibitionis sufficit, reliqui actus prohibitionem non indigent, sed satis est, demonstrari quod binis adhuc vicibus inde adduxerit. Sed cum non aucupari tantum verba sanctionis par sit, in rationem quoque conuertenda est consideratio. Supra iamiam demonstratum dedi, ex actu suscepto animum de acquirenda possessione coniciendum esse. Et inde dimanare diuersam hanc de continuis et discontinuis iuribus dispositionem non immerito colligitur. Qui enim in discontinuis vna tantum vice actum suscipit, deinde vero, cum tamen vltior exercendi sit occasio, vno quasi impetu animum auocat a continuando negotio, non tantum animi titubantis vestigia relinquit, sed quoque, quasi

ex improviso, neque deliberato consilio manus admouerit, suspicionem excitat. Longe vero alia est ratio continuorum iurium. Haec enim, semel in exercitium deducta, nihil intercedente facto continuantur. Dum itaque, e. c. tigno immisso, illud non eripit, manifeste satis animum possidendi declarauit. Accedit praeter ea et haec ratio, quod patientia alterius ad possessionis qualitatem requiratur. Quocirca in discontinuis iniquus esset ex vno eam diriuare actu, fortassis ad ipsius notitiam non perueniente. Ea, quae huc usque de seruitutibus exposta sunt, simili modo ad alia iura, seruitutibus adplicata, extendenda sunt. Iurisdictionis enim ius aliaque similia discontinuis commode adscribuntur. Quamquam enim in superioribus iurisdictionis contra principem possessioni nihil virtutis inesse confirmauerim, nihilo tamen minus, a principe concessa iurisdictione, ad extendendam eam contra priuatum possessiones dabuntur. Quo nomine tribus omnino opus est actibus, et contentiosae quidem iurisdictionis, voluntariae contra nihil praestantibus. Pariter an superiorem, an vero inferiorem iurisdictionem quis cupiat possessam, curate inspicias, quo actus ad eam pertinentes rite demonstrantur.

§. XVIII.

XIV. INRE VERO PROPRIA POSSESSIO IURIVM VNO TANTVMmodo ABSOLVITVR ACTV, ETIAM SAXONIAE LEGIBVS, NVLLO INTER

TER CONTINVA ET DISCONTI-
NVA IVRA HABITO DISCRIMINE.

Quantopere hac in parte discordiæ agitentur inter Collegia Ictorum, longius non enarrabo. Adiciam autem, quibus potissimum argumentis ad hanc amplectendam sententiam ducar. Ac primo quidem, communi iure vnum tantum actum in possessorio summarissimo necessarium esse, supra deducta docent. Discedit itaque hæc ex parte Saxonici iuris dispositio. Ex quo primum consequitur principium: *singularia restringenda, non vero extendenda esse.* Alterum est: *interpretatio ad mentem legem ferentis, pensitata eius ratione, accommodari debet.* Deinde ea, quæ diuersam habent indolem, sub se inuicem non comprehenduntur. Veritate constant, quæ ieci, fundamenta, quibus applicatis, in priori sententia nihil a mente summi Principis, legis ratione, atque interpretandi principiis alienum deprehendetur. ORDINATIONIS RECOGNITAE in *Append. §. 19.* hæc sunt verba: und soll derjenige, so ein oder mehr ruhige actus possessorios, und in possessione iurium et seruitutum, und zwar bey seruitutibus continuis wenigstens eine jährige possess, in discontinuis aber nebst solcher jährigen possess, wenigstens Drey richtige actus vor sich hat, in possessorio geschützet werden. Tota *ordinatio*, quod actus attinet, eo redit: in corporalibus rebus vnus tantum actus possessorius iussit. In rebus incorporalibus vero discrimen constituitur. Iura scilicet talia, quæ ad similitudinem

feruitutum non proferuntur, vno actū possidentur. Neque in feruitutibus continuis amplius quid requiritur. Seruitutes vero, quae discontinuae sunt, tribus tandem actibus possidentur. Seruitutum itaque nomen omnia, quae in aliena re exercentur, iura, siue proprie ad eas spectent, siue vtili applicatione eo referantur, comprehendit. Ab his vero discernuntur alia iura feruitutum naturam non redolentia, ea nempe quibus quis in propria re vtitur. Cum ergo propria res nemini feruit, latissime patet ea, quae de feruitute sancita deprehenduntur, ad disparia et fere opposita iura nihil pertinere, sed feruitutes tantum cancellis circumscribi. Imo haec ipsa ratio, qua constare aequitatem de requirendis tribus in possessione discontinuarum feruitutum actibus apposui, in re propria plane cessat. Rei enim dominus, et vna tantum vice re sua vtens, quin animum prodat possidendi nihil dubitandum, nec remittit eum vltius non pergens, cum, alteri nec iure, nec possessione competente, iuste si arbitrium vindicet, quo velit in posterum re sua frui tempore. Altera pariter a patientia petita ratio hic applicari nequit. Nec ius reo est, nec possessio prohibendi. Ergo pati tenetur, vt alter iure suo fruatur. Quod si vero alter, contraria ex parte, possessionem iuris prohibendi, actibus rite compositis, impetrauerit, facilius est diiudicatu, aliam tunc amplectendam sententiam, rei que contrariam possessionem, legitime probatam, defendendam esse. Reddidi itaque consilii rationes. Nunc quid contra sentientes obiiciant, paucis

cis videndum est. Verba quidem plerumque *ordinationis recognitae* in subsidium vocant, ex quibus decidendi rationes refertas conspicias. Sed, resistentibus interpretandi regulis, supra deductis, applausum non merentur. Vnum est, quod veritatis speciem habere videtur. Vrgent maximopere: proprietatis considerationem petitorio tantum vindicari, in possessorio eliminandam esse. Sed salua adhuc est causa. Petitorii enim iura etiam in possessoriis afferri, vt coloretur possessio, quis nescit? Idem hac ex parte consilium capit rei proprietatem euidenter exhibens, vt possessioni suae fauorem conciliet, vsque dum alter contrariam docuerit possessionem. Imo, cum in petitorio etiam possessionis probatio eximiam excitet praesumptionem, multo magis in possessorio dominii euidentia eam conciliabit. Certe, contraria non apparente possessione, aequitati est accommodatius, ei, in quo fides maior conspicitur, viam ad propellendas temerarias turbationes sternere. Sed arma contra me ipsum ferre videbor. Recordor, me ante, iudicem retenturum, quo minus, possessorio instituto, ex nobili officio de petitorio iudicet, negasse petitorii probationem in hoc processu genere vquam numeris suis esse absolutam, vt in sententia attentionem mereatur. Nihil contra me pugnant. Alius enim casus aliud consilium poscit. Lite de possessione mota, petitioneque eo directa, ad petitorii partes sententiam non esse applicandam omni animi contentione assero. In ipso vero possessorio, demonstratione dominii

acta, etiamsi non omni vacet exceptione, quin possessio capiat incrementa inde nulla ratione consequitur. A diuersis enim ad diuersa non nisi torte ducitur argumentum. Quid vero opus est copiosius sententiae causas enarrare? Ipsa *Ordinatio Recognita* hanc meditationem vberrimis verbis confirmat. Ante adiecta eius verba seruitutis possessionem limitant. Vnde autem quaeso seruitutem ab aliis iuribus discernes? Quisque intelligit alienas, non proprias, res seruire. Quod si est, non alienum a possessorii indole iudicabitur, deliberare, vtrum in propria re, aut aliena possessionem quis impetrauerit, quo hoc modo de seruitute constare possit.

§. XIX.

Haec, quae exposui, arbitror consentire menti legis et verbis, a quibus eo longius recedant, qui tribus actibus coarctare possessionem rei propriae tendunt. Verum enim vero et multa sunt rei propriae possessoribus, possessorio iudicio experientibus, obseruanda. Ante quidem omnia consultum est, in libello rei suae iniicere mentionem, quo eo minus dubitationibus aditus detur. Illudque hoc modo fiet: *Ob ich mich wohl von 1. 2. 3. und mehr Jahren in geruhiger possess besinde meine zu N. zwischen N. N. gelegene eigenthümliche Wiese nach Gefallen hauen, und das gemachte Heu einführen zu lassen; So hat zc. Secundo caueat quis, ne, corrupta meditatione ductus, praesumptione naturalis libertatis se tutum in possessorio summarissimo credat. Hoc enim, negatoriae actionis fun-*

fundamentum, possessorio applicari non posse, in antecedentibus fusius demonstratum legitur. Quam ob causam, tertio, eiusmodi actibus corroboret possessionem libello expressam, ut ex facto animus pateat. Male ergo, a possessione foenum secandi aestivum, ad collectionem foeni autumnalis consequentia duceretur, nisi etiam hoc ius vel vna vice in exercitium deduxerit. Tandem curatius perpendas, annon alter, contra quem meditaris actionem, contraria possessione seruitutis, tribus actibus stipata, obuiam iturus sit. Haec enim possessio, deinceps probata, omnino victoriae spem eneruabit.

§. XX.

Aliquod me operae facturum esse pretium spero, si ipsum casum, nuper coram iurisdictione patrimoniali Amtsalssa agitatum, qui potissimum huic meditationi occasionem praebuit, in medium proferam, adiectis eo nomine discrepantibus Ordinum ICtorum sententiis. Caius, pratum domini iure possidens, statim post diem festum Ioannis gramen abscindi foenumque colligi curat, nemine impediante. Postea, interiecto spatio, quo pullulet gramen, novum enatum foenum autumnale circa diem ab exaltata cruce dictam demetere iubet, nulloque turbante in horrea comportat. In hoc itaque anno, ut fieri aliter nequit, vnum actum tantum colligendi foenum secundum exercet, nec quisquam contra ipsum litem mouet. Anno quiete transacto, post festum Ioannis diem foenum iterum scindit, in horrea collocat, alio tempore con-

fucto recepturus noua gramina. Sed, antea quam voti compos redditur, vniuersitas pagi O. consilium contra ipsum inuit. Demandat pastori communi, vt armentum in illud pratum ad pacendum deducat. Mandatum exequitur pastor, fretus vniuersitatis indictione. Dominus itaque, se turbatum in possessione foeno autumnali vtendi intelligens, possessorium summarissimum instituit. Libellus, quod possessionem spectat, ita compositus erat: Daß Kläger sich von 1. 2. 3. und mehr Jahren in geruhiger possessione vel quasi praesentanea befinde auf seinen zu seiner Mühle zu O. gehörigen und mit Graße bewachsenen Wiese Stücke, so an dem drey Viertel neben K. und V. gelegenen Landes oben an der N. Fluhr anlieget, nachdem er das Heu davon zeitlich und um Johannis herum herein gemacht, solches zu Grummet liegen, das Grummet auch bis Creutz Erhöhung stehen zu lassen, und solches Grummet herein zu machen. Adiecto deinde facto turbatio, per pactum suscepto, eo dirigebatur petitum: Daß Kläger bey der Possessionē vel quasi sein libellirtes Wiesen-Stücke zu Grummet legen, solches bis Creutz Erhöhung stehen zu lassen, und herein zu machen, zu schützen, Befl. auch der Abhütung sothanen Grummets vor Creutz Erhöhung in Zukunft bey 20 Nthl. Straffe sich zu enthalten, nicht weniger alle verursachte Schäden und Unkosten zu erstatten schuldig. Reo sub poena confessi et conuicti ad contestandam litem citato, in termino rotulum actor profert, dominium,

nium, possessionem aequae atque factum turbatum testium ore corroborat. Reus confitetur dominium, urget deficientes tres actus, eoque nomine negat possessionem factumque turbatum, et contrariam possessionem pascendi in loco controuerso eo tempore adducit, sed probatione hac in parte destituitur. His confectis Ordo Ictorum Vitembergensium sententiam, omni ex numero actoris petito conformatam, pronunciat, alias inter et his adiectis decidendi rationibus: Weil Bekl. eigene Zeugen nicht abredig seyn mögen, daß Kläger die Wiese quaestionis als sein Eigenthum besitze, und solche vor drittehalb Jahren an sich gebracht, mit hin sowohl dieserhalb, und vermöge der natürlichen Freyheit, als auch in Ansehung, daß er iuxta depof. test. 2c. im Jahr 1735. das Heu um Johannis abgebracht, sodann aber das Grummet bis Creuz Erhöhung stehen gehabt, und sodann geruhig eingeführet, die turbationes aber 1736 den 12 Sept. erfolget bey der possessione vel quasi propter possessionem annuam zu schützen gewesen 2c. Sed exoptata haec sententia non diu praestitit solatium. Quanquam alias enim nulla remedia neque suspensiuua neque deuolutiuua contra eius generis sententias locum inueniunt, hac de re disponente ORDINATIONE RECOGNITA *Append. ff. 19.* personis tamen, restitutione in integrum ornatis, vel leuterandi vel appellandi beneficium ibidem indulgetur. Igitur vniuersitas, hoc auxilio adiuta, ad praefecturam Lipsiensem prouocat, atque alia

dispositio fatis superque euincit, antecedentia corporearum rerum possessionem definire.

XVI. IN RERVM VERO NON CORPORATARVM POSSESSIONE, PRAETER ACTVS, ANNVA ADHVC QUIETA POSSESSIO IVRE SAXONICO EST NECESSARIA.

Docent illud verba ORD. RECOGN. *allegato loco*: und in possessione iurium et feruitutum, und zwar bey feruitutibus continuis wenigstens eine jährige possessio, in discontinuis oder nebst solcher jährigen possessione wenigstens 2c Grauis olim Ordinem Ictorum Lipsiensium inter et Wittenberg. fuit dissensio. Hi annuam possessionem nihili faciebant in possessorio summariissimo, testante CARPZOVIO *P. 2. C. 7. def. 14.* BERGERO *in Oec. Iur. L. 40. T. 30. th. 5. n. 3.* WERNHERO *P. 1. Obs. 114. P. 6. Obs. 327. et Vol. VII. suppl. p. 116.* Illi vero, contra facientes, repulsam dabant aëtori, possessorium summariissimum instituenti, nisi anni spatio confirmatam possessionem docuerit, perhibente RIVINO *in Enunc. Iur. Tit. 20. En. 19.* atque BERGERO *in Elect. Discep. Forens. tit. 5. Obs. 5. not. 1.* qui huic sententiae, ab aequitate commendationem habenti, in publicis comitiis applausum datum esse comprobat. *Ordinatio* igitur *recognita* noua sanctione hanc contentionem sustulit. Reliquae tamen haud mediocres sunt dubitationes, quae litigantium causas multis obstruunt difficultatibus. Initio quidem nondum expeditum est: vtrum annus ciuilis, an vero Saxo-

Saxonicus intelligatur. BERGERVS in *El. Discept. Forens. Suppl. p. 152.* ciuilem affert annum, rationem reddens: quod haec causa, non ex Saxonico Iure, sed Ciuili dimetienda, annique interdictis destinati ratio habenda sit. Ego vero, qui ante quidem non eliminandam iuris ciuilis accommodationem censui, de hac sententia ne ratione quidem conuincor. Longe distat hic annus, possessioni Iure Saxonico definitus, ab anno interdictis proprio. Anni enim interdictorum constitutio, iuris praetorii, poenam statuentis, rationem habet. Quocirca in interdictis, ad omne interesse tendentibus, in quo poena ex rei parte cernitur, anni circumscriptione opus erat. Atque annalis interdicti huius indoles ea conspicitur, vt intra hoc spatium interdicto quis tantum vti poterit, elapso vero aditus oclusus esset. Sed vero quam longissime discrepat ab hoc anno annus in Saxonia possessioni status; cum hic annus potius, vt de patientia alterius et quieti possessione constet, requiratur, praeterque ea non nisi praeterito anno possessorio summarissimo experiundi sit potestas. Tantum ergo natura et genere distincta haec sunt, quantum terminus ad quem a termino a quo distat. Ex dispari itaque hac conditione satis liquet originem a Iure Ciuili repeti non posse. Multoque erit consultius ex domesticis Iuribus fontem ducere. Quam ob rem in textu SPEC. SAXON. *L. II. art. 44.* stirpem quaerere non ambigo. Ita enim in initio dispositum legitur: *Quicumque bona aliqua per annum et diem, absque iusta contradictione,*

ne, possederit eorundem verus efficitur possessor. En ergo anni Saxonici, in vera consequenda possessione, definitionem. Atque ea ex causa non errabo, si neglecta Iuris Romani determinatione, annum, possessioni in Saxoniae legibus destinatum, Saxonicum quoque interpreter. Non tamen diffiteor obseruantiam anno tantum ciuili contentam esse, ex ea, quam supra enarraui inanis spei ratione.

§. XXII.

In hac itaque anni contemplatione occupatus, ulterius in quaestionem incidit: a quo tempore eius contemplatio suscipienda sit? Praescriptionum principia etiam hanc meditationem instruunt, e quarum genere esse annum possessionis vix quisquam dubitabit. Vt ergo a tempore primi actus initium conuulneratur praescriptionis, ita in possessionibus eadem est computandi causa. Et in rebus quidem corpore circumdatis, atque iuribus affirmatiuis facilis est diiudicatio. Sed in negatiuis, cum annuae possessionis demonstratio danda est, non ad actibus simplicibus, sed actu prohibitiuo exordium temporis est capiendum. Pariterque solitariae, quae vocatur, possessionis probatio efflagitat, ut ab eo actu, quo quis alterum, simul possidere molientem, cohibuit, inchoetur annus. Eaque omnia in construendis articulis cum pleniori curatione obseruanda veniunt. Sed haec forsitan subdubitare non sinunt. In alienis nempe rebus quod, siue rem ipsam siue ius in eadem possidere quis velit, anni continui probatio requiratur, palam

palam est. In propriis vero rebus, possessionem obtenturus, an iisdem cancellis circumscribatur nondum patet. Quantum mihi intellexisse videor ORDINATIO RECOGNITA *Append. §. 19.* seruitutum tantum, et aliorum iurium similitum in re aliena, constrinxit possessionem, quam in causam iam ante, expositis verbis, contuli meditationem, etiam ad praesentem casum pertinentem. Neque contra facit, quod iura et seruitutes in *Ordinationis verbis* coniunctim ponantur. Sequentia enim, anni spatium et actus definitia, plenius commonstrant, ea tantum Seruitutum possessioni terminum constitutere. Et si quoque ad legis rationem verba conformemus, alia coniectura capi nequit. Absque enim dubio haec aequitatis causa suasit sanctionem, ne dominus, subitaneo alterius impetu, et deliberandi, et contradicendi spatio praecludatur. Cum variis impedimentis quandoque abmotis, etiam tres, forsitan intra triduum gesti, actus non potuerint ad ipsius actus pervenire. Annuo vero indulto spatio ad interruptionem, suae negligentiae poenam luit, eiusque patientia, tam prolixo tempore elapso, quo nihil contradixit, aequo iure praesumitur. Omnia vero alia in possessione rei propriae vel iuris in re propria conspiciuntur. Dum enim dominii iure fruitor, non opus est ut alterius patientiam ex intervallo temporis deriuemus, qui, cum nullam contra allegare possit possessionem, temerarii turbatoris notam incurrit, cui subuenire par non est. Pati potius, ut alter iure suo

vtatur, obstrictus manet. Obseruantia autem etiam hac ex parte contrariam colit sententiam. Postremo vero loco illud silentio praetereundum haud est, quaedam discontinua iura et feruitutes ita esse composita, vt tres requisiti actus vno in anno absolucere rei natura non permittat. Ita feruitus foenum fructusue colligendi, aliaeque ex illo genere deprehenduntur. In his cum vna tantum vice, quouis in anno, exercendi datur facultas, tres actus saltem tres annos exposcunt, antea quam ad defendendam possessionem aditus pateat. Quid, quod aliquando ne tres quidem anni occupandae possessioni satis habeantur? E quarum numero intelligo esse, si in agris noualibus, eo quo otiosi alias relinquuntur tempore, e. c. plantas dimittere, in eos possidere quis velit. Quo in casu certissimum ex supra statis principiis est, tres requisitos actus tribus continuis annis absolui non posse, sed, regionis more considerato, nouem quandoque annorum lapsum desiderari. Sufficiant haec. Aliae processui summarissimo deseruientes meditationes in aliud tempus conferendae sunt. In hac vero tractatione si quaedam non omnibus dubiis ereptae possessiones videbuntur, beneuole indulgeas AMICE LECTOR. Cogites, quaeso, reliquarum rerum lubricam mobilemque esse possessionem, sed amicitiarum suam cuique certam et stabilem permanere.

